

TÜRKİYE YAZILIM EKOSİSTEMİNE

GENEL BAKIŞ

Ö N S Ö Z

Türk yazılım sanayiinin çatı örgütü olan Yazılım Sanayicileri Derneği kurulduğu 1992 yılından itibaren ülkemizde yerli yazılımı geliştirmeyi ve yazılım şirketlerimizin büyüyerek global pazarlara açılmasını destekleyen bir kurum olmuştur. 30. yılımızı kutladığımız bu dönemde ülkemizin ilk ve tek, Türkiye Yazılım Ekosistemine Genel Bakış Raporu'nu değerli paydaşımız Sistem Global Danışmanlık ile oluşturmanın gurur ve onurunu yaşamaktayız.

Yazılım, içinde yaşadığımız 21.yüzyılda teknolojik ilerlemenin odak noktasıdır. Bugün kullandığımız her cihazın içerisinde mutlaka yazılım ürünleri bulunmakta, sistemler dijitalleşirken geçmiş dönemlerde donanım ile yapılan pek çok işlem dahi yazılımlar ile yapılmaya başlanmıştır. 2020 yılında yaşadığımız pandemi yazılım sektörünün önemini bir kez daha ortaya koymuş, fiziksel olamadığımız her yerde yazılımlar vasıtasıyla sanal olarak var olmak dünyanın yazılımlara verdiği önemi daha da artırmıştır.

Ülkemizde yazılım sektörü, kendi finansal büyüklüğünün yanı sıra hizmet verdiği diğer tüm sektörlerin kaliteli, uygun fiyatlı ve rekabet gücü yüksek ürün ve hizmet üretmelerine imkân tanıdığı için yüksek etkili stratejik bir sektör haline gelmektedir. Telekomünikasyon, mobil teknolojiler, 5G/6G teknolojisi bizleri geleceğe hazırlarken sanayide dijitalleşme, bankacılık ve ödeme sistemleri, siber güvenlik ise ekosistemin kilit alt sektörleri haline gelmektedir. Ülkemizin sanayi kuruluşlarının sayısal olarak %97'sinin KOBİ seviyesinde olması yazılım sektörümüzün de ERP ve üretim destek sistemleri açısından yüksek oranda gelişmesine imkân tanımıştır. Yerli sanayimizde büyük oranda kullanılan yerli kurumsal kaynak yönetimi (ERP), üretim yönetimi (MES) yazılımlarımız, yazılım robotları ve otomasyon, yapay zekâ, süreç yazılımları ile genişletilerek yazılım sektörü için de ilerici yazılım ürünlerine dönüşmektedirler. Telekom sektöründe de büyük oranda yerleşmeyi sağlayan iletişim yazılımlarımız, savunma sanayinde dışa bağımlılığı ortadan kaldıran yerli savunma sanayii yazılım firmalarımız, kamu ve özel bankalarımızın kendileri ve paydaş tedarikçileri ile ürettikleri finans yazılımlarımız hizmet verdikleri sektörün rekabet seviyesini artıran en önemli faktörlerden biri olmuştur.

Dünya yazılım pazarından ülkemizin aldığı payın artırılması için ülkemizde stratejik olarak önemli adımlar atılmaktadır. Yazılım sektörünün ihracat rakamı 2022 yılı itibariyle 4 milyar doları aşmış olup yönümüzdeki 5 yıllık sürede ihracat rakamının 15 - 20 milyar dolar seviyesine çıkması öngörülmektedir. YASAD olarak en büyük amacımız; yazılım sektörünün büyüklüğünü ve gelecek potansiyelini ortaya koyarak kamu ve özel sektördeki yerli yazılım kullanımını arttırmak, yazılım firmalarımızın dünyaya açılmasını kolaylaştırarak ülkemizin dış ticaretinde önemli bir yer almaktır.

Ö N S Ö Z

Yazılım şirketlerimizin gitgide daha büyük bir başarıyla ulusal ve uluslararası yatırımcılara açıldığı günümüzde, ülkemizde yazılım ekosistemini, şirketleri, destekleri, imkanları derleyen bir raporun derneğimizin 30.yılıni taçlandırarak şekilde hazırlanmış olmasından büyük mutluluk duymaktayız. Ülkemizde ilk kez hazırlanan önemli bir çalışma olan Türkiye Yazılım Ekosistemine Genel Bakış Raporu, yatırımcılar yanında yazılım sektöründeki tüm paydaşların da faydalanacağı detaylı bir içerikle oluşturuldu. Her yıl yenilemeyi planladığımız raporun sektörümüzle ilgilenen tüm paydaşlara yol gösterici olacağını umuyoruz.

Gelecek kuşaklara örnek bir kaynak bırakmak amacıyla hazırladığımız “Türkiye Yazılım Ekosistemine Genel Bakış Raporu” çalışmamızın yayınlanmasının cumhuriyetimizin 100. yılında yapılması bizler için ayrı bir gurur kaynağı olmuştur. Ülkemizin kalkınma planında önemli yer tutan dijitalleşme adımının en önemli kriteri olan yazılım sektöründe ülkemizin kalkınması için hepimize önemli görevler düştüğünün bilincindeyiz. Yatırımcı, girişimci, kamu ve özel sektörü içine alan geniş kesimler için çalışmamızın bir bilgi kaynağı ve referans olarak kullanılmasını umuyorum. Sektörümüzün 50 yıllık derinliği ve çeşitliliğini ifade etmeye çalıştığımız bu çalışmayla, tarihe ışık tutarak geleceği şekillendirme amacıyla ilerliyoruz. Gelecek gençlerin olsun.

Gönül Kamalı
YASAD Yönetim Kurulu Başkanı

Ö N S Ö Z

Yazılım sektörü ve firmaları, çağımızın en temel yönlendiricileri ve yapı taşları halini aldı. Bu anlamda Türkiye yazılım sektörünün yönlendirici ve vizyoner derneği YASAD (Yazılım Sanayicileri Derneği) ile hazırladığımız “Türkiye Yazılım Ekosistemine Genel Bakış” çalışmasını sizlere takdim etmekten büyük heyecan ve mutluluk duyuyoruz. Çalışmanın, yazılım sektörü ve ekosistem üyeleri için de önemli bir referans kaynağı olmasını temenni ediyoruz.

Bu çalışmanın, Türkiye'nin yazılım sektörünün ana bileşenlerini öne çıkarır nitelikte olmasını amaçladık ve yazılım sektöründeki genel trendleri, girişimcilik alanındaki gelişmeleri, yatırımcı ekosistemi gibi alanları bütüncül bir yaklaşımla ele almaya çalıştık. Buradaki bir diğer temennimiz ise bu çalışmayı, yazılım ekosistemimizin gelişimini belgeleyen ve şekillendiren sürdürülebilir bir referans kaynağı olarak ilerletmek.

Global trendlerin takibi ve yönlendirilmesi, nitelikli personel, girişimcilik ve yatırımcı olgunluğunda ekosistemimizin geldiği noktayı çok değerli buluyoruz. Bu anlamda 1 milyar doları aşan start-up yatırımları ile teknoloji girişimlerinin gittikçe büyüyen bir ekosistem haline geldiğini görüyoruz. Bu değerin daha da artması ve global pazardaki daha büyük ve katma değerli işlerde yer alabilmemiz adına özellikle globalleşme ve ihracat alanında hem kısa hem uzun vadede kazanım sağlayacak doğru adımlar atmak hiç olmadığı kadar önemli.

Sistem Global Danışmanlık olarak, 1996 yılından bu yana Türkiye'den çıkan uluslararası ölçekte değer yaratan yazılım şirketlerinin kuruluşlarından globalleşmelerine, iş birlikleri oluşturmalarından finansmana erişimlerine kadar birçok adımlarında yanlarında yer alıyoruz. *Türkiye'de 9 farklı şehirde, uluslararası ekosistemdeki faaliyetlerimizi ise Londra, Singapur, Berlin ve Brüksel ofislerimiz üzerinden yürütüyoruz.*

Ülkemizin, yazılım sektöründe yarattığı değerini görüyor ve bu ekosistemde yer alan girişim ve firmaların rekabetlik ilkeleri çerçevesinde iş birlikleri, yatırım yapma ve alma gibi yöntemleri de heybelerine katarak globalleşmelerini sağlayacak kolaylaştırıcı tüm faaliyetlerin içinde ve yanında yer almaktan gurur duyuyoruz.

Şimdi zaman, bu ciddi artış gösteren altyapı, kapasite ve çalışmalarla yurt dışına açılma, ihracatımızı artırma ve global seviyede katma değer üretme zamanı!

Hüseyin Karşılıoğlu
Sistem Global Danışmanlık
Yönetim Kurulu Başkanı

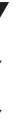
İÇİNDEKİLER

1. Yazılım Ekosistemine Genel Bakış	01
a. Yazılım Sektörünün Ekonomideki Yeri	03
b. Sektör Büyüklüğü, İstihdam ve İhracata Etkisi	04
2. Yazılım Trendlerine Genel Bakış	11
a. Yükselen Teknoloji Alanları	12
b. Bu Alanlarla İlgili Yapılan Çalışmalar	15
3. Girişimcilik Ekosisteminin Analizi	17
4. Yatırımcı Ekosisteminin Analizi	25
5. Yazılım Sektöründeki Hibe ve Teşvikler	37
a. Ar-Ge Faaliyetlerine Yönelik Olanlar	38
b. Üretim Faaliyetlerine Yönelik Olanlar	50
c. İhracat Faaliyetlerine Yönelik Olanlar	58
6. Yazılım Sektörünün Fikri Sınai ve Mülkiyet Haklarına Yaklaşımı	85
7. Kamunun Yazılım Düzlemindeki Çalışmaları	90
a. Politikalar	90


```
code.txt
1 while choice!="q":
2
3     print ("\n***** \n" +
4           "-----\n" +
5           "1: Score\n" +
6           "2: Settings\n" +
7           "3: Game\n" +
8           "q: Quit\n")
9
10    choice = input("Your Choice: ")
11
12
13    ## Prints the score of the previous game
14
15    if choice == "1":
16        print ("\n")
17        myfile.printScores()
18        print("-----")
19
20    ## The player can choose the level of the PC
21
22    elif choice == "2":
23
24        print ("\n")
25        print("Please select PC's level: ")
26        print("1. Easy(Default)\n" +
27              "2. Difficult\n")
28        alg = input("Your choice: ")
29        print("-----")
30
31    if (alg != "1") & (alg != "2"):
32        while (alg != "1") & (alg != "2"):
33            print ("\n")
34            print("Please select(1 or 2) level for the computer: ")
35            print("1. Easy (Default)\n" +
36                  "2. Difficult\n")
37            alg = input("Your choice: ")
38            print("-----")
```

YAZILIM EKOSİSTEMİNE GENEL BAKIŞ

I Türkiye Yazılım Ekosistemine Genel Bakış

İşletmelerin dijital platformlarını ve hizmetlerini dijital yenilikçilerden oluşan bir ekosistem aracılığıyla kitlesel olarak sunabilmeleri ile **yazılım ekosistemi** önemli bir yükseliş trendi göstermektedir. Bilgi çağında hem bireylere hem de işletmelere en büyük katkı sağlayıcılardan biri olan yazılım sektörü uzun süredir hayatın bir parçası haline gelmiştir. **Endüstri 4.0 ve küresel dijitalleşme trendleri** ile birlikte bireyler ve işletmeler günlük faaliyetler ve iş yaşamının devamlılığı için neredeyse her noktada işletim sistemlerine ve uygulamalara ihtiyaç duymaktadırlar. Günümüzde daha çeşitli ve detaylı hale gelen yazılım endüstrisi, inovasyonlarla birlikte sürekli değişim geçirmektedir. Bilinmektedir ki artık **dünyanın en değerli şirketleri yazılım şirketleri konumundadır**. Dijital dönüşüm ile birlikte şirketler yazılım teknolojilerine yatırım yapmayı sürdürmektedirler.

- Yazılım sektörü, 2021 yılında dünya çapında 568 milyar dolar bir büyüklüğe ulaşmıştır. 2022 yılında sektör büyüklüğünün 608 milyara erişeceği öngörülmektedir.¹
- **Veri analitiği ile birlikte süreç otomasyonuna da odaklanan yazılım harcamaları** özellikle verimliliği artırmak üzere öne çıkmaktadır.
- Pandemi süresince dijitalleşme hamleleri hız kazanmış olup uzaktan eğitim ve çalışmanın benimsenmesi, online alışveriş ve temassız ödeme teknolojilerinin artması inovasyon sürecinin artmasına sebep olmuştur. Bu doğrultuda dijitalleşme süreci hız kazanmış olup görüntülü görüşme ve uzaktan çalışma çözümlerine talep artmıştır. Şirketlerin bulut çözümlerine yönelimi artmıştır.²
- Gartner'ın yaptığı araştırmaya göre 2021 yılında dünya çapında **kurumsal yazılımlara yapılan harcamalar** 615 milyar dolar olmakla beraber bu rakamın 2023 yılında 755 milyar dolara ulaşması beklenmektedir.
- COVID-19 salgını öncesine kadar istikrarlı bir büyüme yaşadığı gözlenen yazılım sektöründe pandemi etkisi gözlenirse de sektörün büyümeye devam etmesi beklenmektedir.
- Dünya çapında yazılım sektör geliri karşılaştırmasında ABD 268 milyar dolar ile birinci sırada gelmektedir. ABD'yi Almanya, Japonya, Birleşik Krallık ve Çin takip etmektedir.
- Sektörde öne çıkan trendler arasında **bulut sistemleri, yapay zeka, blokzincir, IoT, siber güvenlik ve veri gizliliği** bulunmaktadır.
- Verimliliği ve iş hacmini artırmak için dijital dönüşümle birlikte süreç otomasyonu ve veri analitiğine odaklanan yazılımlarda yüksek talep görülmektedir.³

Şirketlerin dijital dönüşümü, yazılım ekosisteminde yatırımların ana itici gücü olarak görülmektedir.

¹OECD, ICTs for Development - Improving Policy Coherence

²HİB, YAZILIM VE BİLİŞİM HİZMETLERİ ENVANTER PROJESİ, Temmuz 2022

³Statista, Software Development Report, 2022

a. Yazılım Sektörünün Ekonomideki Yeri

Son yirmi yılda tüm dünyada Bilgi ve İletişim Teknolojisinin (BİT) önemli gelişimi ile bu sektörün ekonomik etkileri, özellikle üretkenliği artırma ve ekonomik büyümeyi teşvik etme konuları oldukça dikkat çekici hale gelmiştir. Yazılım sektörü de konum itibarıyla BİT sektörünün bir alt grubunda yer alarak ülke ekonomilerinde gelişmelere sebep olmaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalar, sektörün ekonomik büyüme, verimlilik ve istihdam üzerinde olumlu etkileri olduğu yönündedir. **Yazılım-bilişim sektörünün, ülkelerin ekonomik ve sosyal kalkınmasında kilit bir faktör olduğu görülmektedir.**

Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler gibi uluslararası organizasyonlara göre bilgi ve iletişim sektörü sürdürülebilir kalkınmanın temel itici gücü olarak görülmektedir.

Dünya Ekonomik Forumu'nun gerçekleştirdiği araştırmaya göre ise **ülkelerin dijitalleşmesindeki %10'luk bir artışın kişi başına düşen milli gelirden %0,75'lik bir artışa, işsizlik oranında ise %1,02'lik bir düşüşe** sebep olacağını göstermektedir.⁴

Yazılım sektörünü de kapsayan bilgi teknolojileri ve iletişim sektörü, oluşturduğu **katma değer ve teknolojik tabanlı dönüşüm** ile yeni alanlar yaratarak gelir kaynakları oluşturmaktadır. Birçok sektörle iç içe olan yazılım sektörünün yarattığı yeni olanaklarla birlikte ülkelerde birçok alandaki maliyetin azaltılması ön görülmektedir. OECD'ye göre sağlık ve eğitim hizmetlerine erişim maliyetlerini azaltarak yoksulluğun azaltılmasında yazılım sektörünün önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir.⁵

Yazılım ve beraberindeki sektörlerin yaygınlaşması pek çok açıdan ülkelerin ekonomik gelişimine fayda sağlamaktadır. Ülkemizde sanayi işletmelerinin çok büyük bir çoğunluğunun (%97) KOBİ seviyesinde olması işletmelerimizi uygun maliyetli ve kolay erişilen yerli yazılımlara yönlendirmiştir. Günümüzde üretim yapan her tesisin maliyetlerini kontrol etmek, kalitesini korumak ve ticaretini devam ettirmek için bir dizi yazılım kullanması gerektiğinden yerli yazılım kullanımı işletmelerimizi yüksek lisans maliyetlerinden koruyarak dünya çapında rekabetçi ürünler üretmelerine imkân vermiştir. Yazılım hizmetlerinin diğer mal ve hizmetlerin üretilmesinde doğrudan girdi olarak kullanılması hem sektör verimliliğini arttırmakta hem de genel ekonomik rekabetçiliğe olumlu katkıda bulunmaktadır.

⁴World Economic Forum, The Global Information Technology Report 2013, https://www3.weforum.org/docs/WEF_GITR_Report_2013.pdf

⁵OECD, ICTs for Development - Improving Policy Coherence

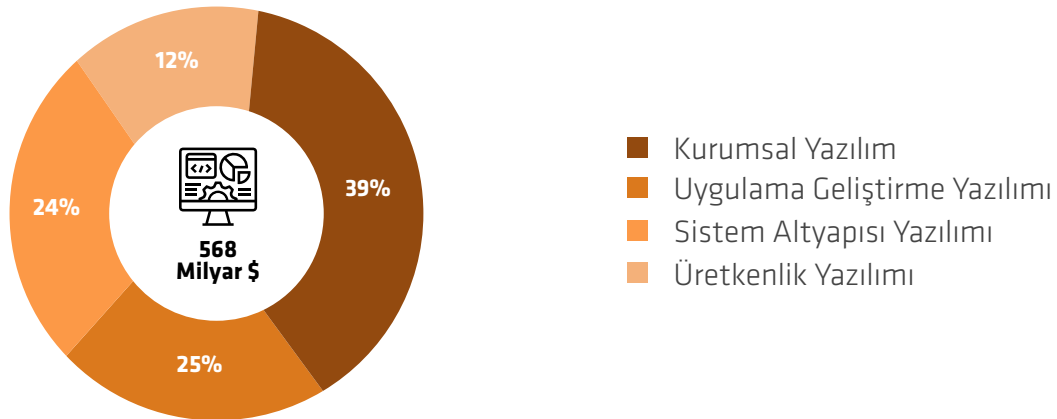
b. Sektör Büyüklüğü, İstihdam ve İhracata Etkisi

Yazılım sektörü bilgi ve iletişim teknolojilerinin ana alt sektörlerinden biri olmakla beraber kendi içerisinde de birçok alt sektöre ayrılmaktadır. Bu durumda sektörün büyüklüğünün ölçülmesi oldukça zor olmakta, öte yandan ise yazılımın diğer sektörlerle iç içe geçen bir yapı olduğunu göstermektedir. Siber güvenlik, bulut platformlar, bankacılık/finans uygulamaları, web teknolojileri, oyun ve daha fazla birçok alanı kapsayan yazılım teknolojileri, ekosistemin etki alanı geniş, katma değeri yüksek bir alan olduğunu ortaya koymaktadır.

Global yazılım sektörü için önemli çıkarımlar⁶

- Yazılım sektörü, 2021 yılında dünya çapında 568 milyar dolar bir büyüklüğe ulaşmıştır. 2022 yılında sektör büyüklüğünün 608 milyar dolara erişeceği öngörülmektedir.
- İkinci en büyük segment, 141 milyar dolar (%25) gelire **Uygulama Geliştirme Yazılımı**, bunu 134 milyar dolar (%24) ile **Sistem Altyapısı Yazılımı** ve 69 milyar dolar (%12) ile **Üretkenlik Yazılımı** izlemektedir.
- Yaklaşık **224 milyar dolar (%39)** ile **kurumsal yazılım, küresel yazılım pazarının en büyük bölümünü temsil etmektedir.**
- 2026 yılına kadar en yüksek oranda büyümenin kurumsal yazılım sektöründe yaşanacağı tahmin edilmektedir.
- Küresel olarak incelendiğinde 2020 yılında yazılım pazarındaki en yüksek gelir elde eden ülke 268 milyar dolar ile ABD olurken, Almanya yaklaşık 28 milyar dolar ile ikinci sırada yer almaktadır.

Dünya çapında yazılım geliri, 2021

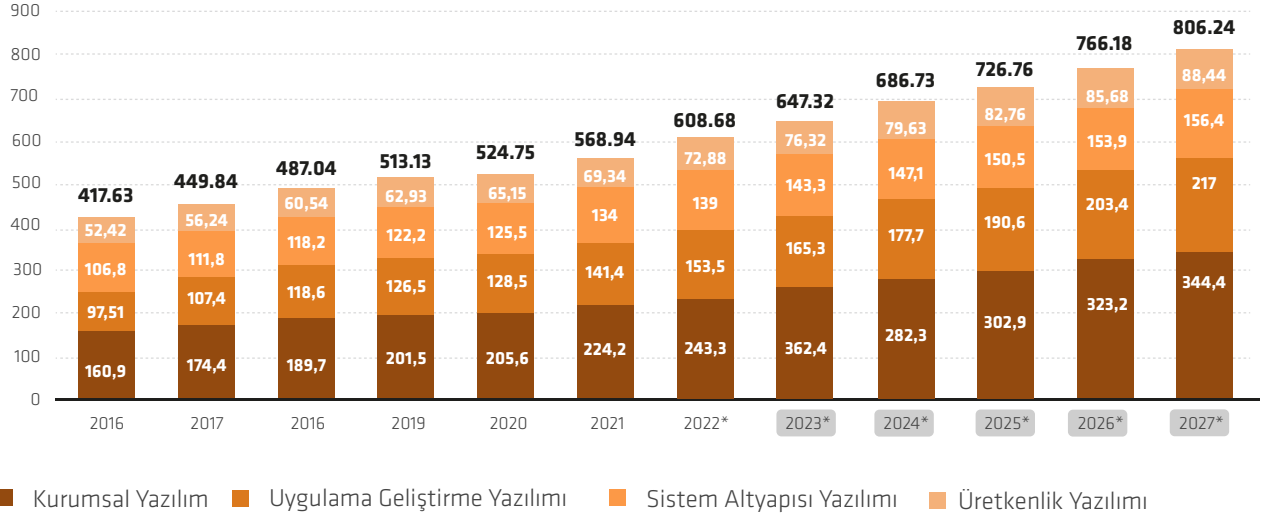

Kaynak: Statista, Software Development Report, 2022

⁶Statista, Software Development Report, 2022

2021 yılında 568 milyar dolar değerindeki küresel yazılım sektörünün önümüzdeki dönemlerde de istikrarlı bir şekilde büyümeye devam edeceği öngörülmektedir.

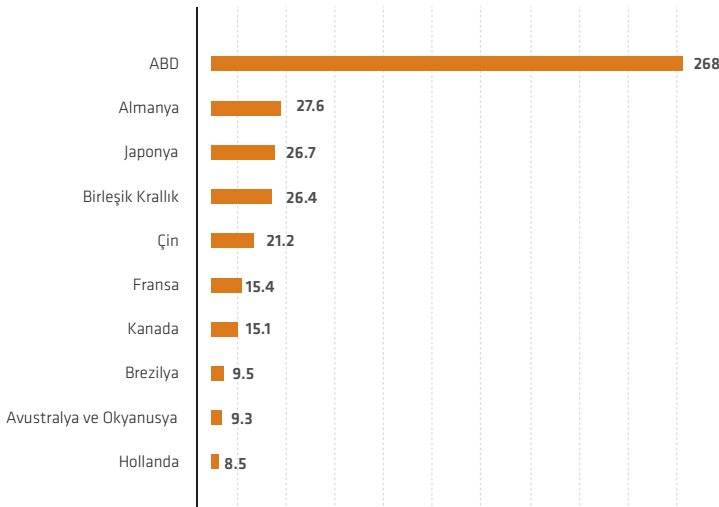
Segmentlere göre dünya çapında 2016-2027* yazılım sektörü geliri, Milyar Dolar

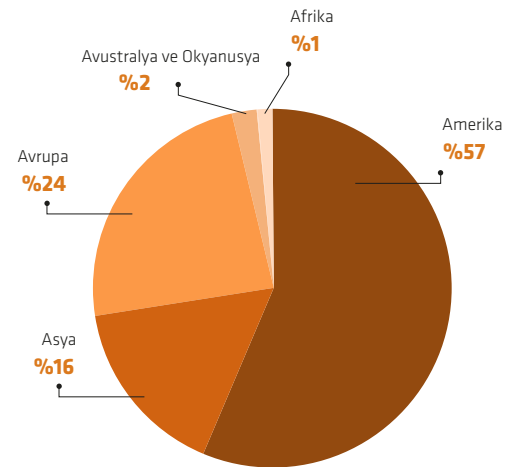
Kaynak: Statista, Software Development Report, 2022

Dünya çapında yazılım sektörü gelirinde ABD ile birinci sırada gelmektedir. ABD'yi Almanya, Japonya, Birleşik Krallık ve Çin takip etmektedir.

Dünya geneli yazılım sektörü karşılaştırması, 2020, milyar ABD Doları

Bölgelere göre yazılım sektörü geliri dağılımı, 2020

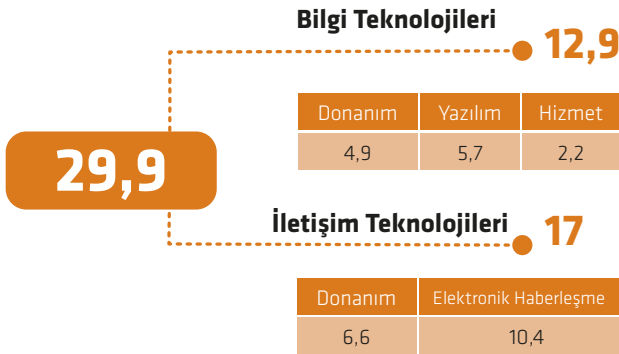
Kaynak: Statista Technology Market Outlook, Software Report 2021

Yazılım sektörü ile ilgili bazı pazar verilerine göre ⁷

- Türkiye’de yazılım sektörünü de kapsayan **bilgi ve iletişim sektörü 2021 yılında** ana sektör itibariyle **29,9 milyar dolarlık büyüklüğe ulaşmıştır**.
- Bilgi teknolojileri sektörü yıllık karşılaştırılabilir büyümeye göre (2017-2021) dolar bazında %3 büyürken iletişim teknolojilerinde %5 küçülme gözlenmektedir. 2022 yılı için pazarın %10 büyümesi beklenmektedir. Bilgi teknolojileri 12,9 milyar dolarlık bir pazar oluştururken onun alt segmenti olan yazılım sektörü 5,7 milyar dolarlık bir büyüklüğe sahiptir.

- 2017-2021 yılları arasında sektörün TL bazındaki yıllık ortalama büyümesi %23 olmuştur. Kur etkisi göz önüne alındığında 2017-2021 yılları arasında dolar bazında büyüme -%2’dir. Öte yandan bilgi teknolojileri ve iletişim ana sektörü pazar kırılımları olarak incelendiğinde yazılım sektörünü de kapsayan bilgi teknolojileri artan kura rağmen büyürken, iletişim teknolojileri kurdan etkilenecek küçülmüştür.

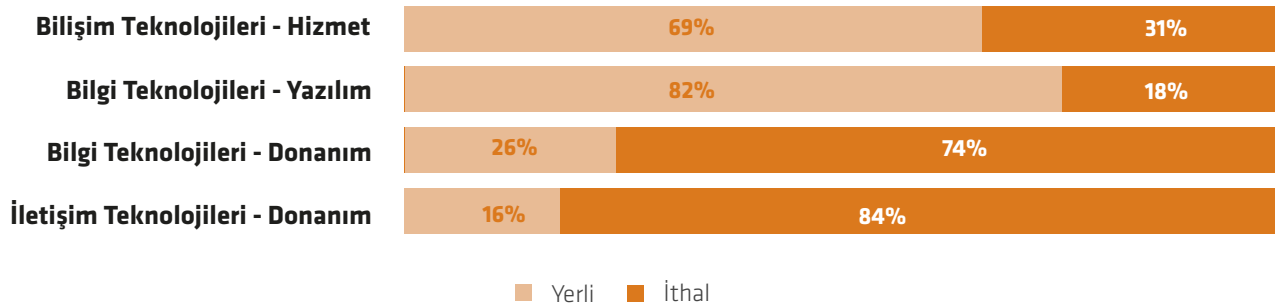
Bilgi ve İletişim Teknolojileri Sektörü, 2021, Milyar dolar

Bilgi teknolojileri sektörü alt segmentleri olan donanım, yazılım ve hizmet sektörlerine göre 2020-2021 yıllarında en yüksek büyüme yazılım sektöründe meydana gelmiştir.

2021 yılı ürün ve hizmetlerin menşei incelendiğinde Türkiye pazarında bilgi teknolojileri içerisinde yazılım sektörünün yerli ürünlerin oranının en yüksek sektör olduğu görülmektedir.

Bilişim Ürün ve Hizmetlerinin Yerlilik Oranları, 2021

⁷ TÜBİSAD-Deloitte, Bilgi ve İletişim Teknolojileri Sektörü 2021 Pazar Verileri, Haziran 2022

Türkiye yazılım-bilişim hizmetleri ihracatı 2021 yılı sonunda 2,57 milyar \$ olmuştur.

- TCMB Ödemeler Dengesi verilerine göre, Türkiye'nin yazılım-bilişim hizmetleri ihracatı 2017-2020 yılları arasında %78,6 büyüyerek 2,09 milyar, 2021 yılında ise %23,1'lik artışla 2,57 milyar \$ olmuştur.
- Türkiye'nin ihracat artışının global performansın üzerinde seyrettiği görülmektedir.
- **Yazılım sektörü bilgi teknolojileri içerisinde en yüksek ihracat hacmine sahip alt sektördür.**
- Yazılım sektörünün ihracat oranı 2017-2021 yılların arasında %19 artış göstermiştir.

TCMB Ödemeler Dengesi verilerine göre Türkiye'nin yazılım-bilişim hizmetleri ithalatı 2021 yılı sonunda 2,89 milyar dolar olarak kaydedilmiş olup, 2020 yılına göre %6,4'lük bir düşüş söz konusudur. 2017-2020 yılları arasında artış oranı ise %29,7'dir. Döviz kurundaki dalgalanmalar ve global pandemi etkeninin ticaret hacmi üzerinde etkisi bulunmaktadır. ⁸

Yazılım sektörü bu alandaki ihracat artışı ve büyümesinin temel taşı olarak görülmektedir.

Türkiye'de bilgi ve iletişim teknolojileri ana sektöründe **istihdam edilen kişi sayısı 185 bin'e ulaşmıştır.** Bu istihdamın %79'u donanım, yazılım ve hizmet sektörlerini kapsayan bilgi teknolojileri dikeyinde gerçekleşmiştir. 146bin kişinin istihdam edildiği bilgi teknolojileri sektöründeki çalışanların %55'i üniversite mezunudur.⁹ Yazılım sektöründeki en önemli kaynak insan kaynağıdır.

Bilgi yoğun bir sektör olması sebebiyle iyi yetişmiş insan kaynağı yazılım sektöründe en kritik konulardandır. Türkiye'de her yıl yaklaşık 15bin'den fazla yeni mezun bu sektöre adım atmaktadır. Buna karşılık hali hazırda sektörde iyi yetişmiş insan kaynağına ihtiyaç sürmektedir.

Yazılım şirketleri çalışan sayısına göre birçok sektöre göre kıyasla daha az personele sahiptir. Bunun sebeplerinden bir tanesi de yazılım sektörü ve genel olarak bilgi teknolojileri alanının bilgi yoğun doğasından kaynaklıdır. Bölgesel olarak karşılaştırıldığında Kuzey Amerika sektördeki büyük şirketlere ev sahipliği yaptığından bu bölgedeki yazılım şirketlerinin istihdam rakamlarının daha fazla olduğu görülmektedir. ¹⁰

Özellikle bilgi ve iletişim teknolojileri gibi alanlarda iyi eğitilmiş, inovatif ve yetenekli personel ihtiyacı diğer sektörlerle oranla daha fazladır. Yazılım, bilişim teknolojileri gibi alanlarda nitelikli personel istihdamını teşvik edici uygulamaların olması önemlidir.

⁸HİB, YAZILIM VE BİLİŞİM HİZMETLERİ ENVANTER PROJESİ, Temmuz 2022

⁹TÜBİSAD-Deloitte, Bilgi ve İletişim Teknolojileri Sektörü 2021 Pazar Verileri, Haziran 2022

¹⁰Global Software Industry: Financial Insight, Statista, 2021

Ülkemizde yazılım alanındaki üretimi artırmak adına potansiyel iş gücünün etkin kullanabilmesi, kaliteli eğitim ve sektöre yönelik yetiştirilecek kalifiye personel ile mümkün olacaktır. Bu doğrultuda üniversitelerin bu alana yönelik lisans ve lisans üstü programları, meslek liseleri, kamu kurumlarının düzenlemiş olduğu programlar, çeşitli kurum ve kuruluşların yürüttüğü kurslar sektöre iyi yetişmiş personel kazandırılmasında önemli adımlardır.

Bu noktada bilişim alanında yetenekli gençlerin ilk kademe eğitim yıllarından itibaren yetiştirilmesi ve ülkemiz yetkin iş gücüne kazandırılması önemlidir. Örneğin, İlk okullarda sınavla tespit edilen özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını sağlamak ve sahip oldukları kapasitelerini geliştirerek üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla devlete bağlı olarak açılmış olan özel eğitim kurumları olan **BİLSEM**; erken yaşlarda yetenekli çocukların keşfedilmesi üzerine önemli bir adımdır. Bu bilim ve sanat merkezlerinde proje ve süreç odaklı eğitimlerle küçük yaşlarda bilişim, yazılım ve kodlama alanında yetenekli çocukların eğitimi geleceğimiz için oldukça değerlidir. Bu merkezlerde sadece yazılım, kodlama, mekatronik gibi alanlar değil; görsel sanatlar, müzik gibi alanlarda özel yetenekli öğrencilere eğitim verilmektedir. Öğrenciler yeteneklerine göre çeşitli alanlarda eğitim almaktadır.

Bilişim teknolojileri alanında iyi yetişmiş personel ihtiyacını karşılamak ve sektöre değer kazandırmak adına bu alan özelinde hizmet veren meslek liseleri de bulunmaktadır. Bu doğrultuda İstanbul Sanayi Odası'nın Millî Eğitim Bakanlığı ile Mesleki Eğitim İş Birliği Protokolü kapsamında Mehmet Rifat Evyap Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin (MTAL) "yazılım lisesi" olarak faaliyet göstermesi dikkat çekmektedir. Türkiye'nin ilk yazılım lisesi olan okulun sanayi-eğitim iş birliği kurma ve yenilikçi modeller ile sektöre kalifiye personel yetiştirme hedefi dikkat çekmektedir. Benzer şekilde Pendik Teknopark İstanbul Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi de robotik kodlama, kuantum şifreleme, yapay zekâ atölyeleri ve siber tatbikat gibi derslerle mesleki ve teknik eğitim çerçevesinde bilişim teknolojileri alanında faaliyet göstermesiyle dikkat çekmektedir.

Ülkemizin savunma sanayii başta olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlara nitelikli uzman yetiştirilmesi ile bilişim güvenliğinde ülkemizin gelişmesi üzerine atılan önemli adımlardandır.

Günümüzde üniversitelerde bilgisayar mühendisliği programlarının yanında bilişim sektörü özelinde ayrılan lisans/lisans üstü programlar da dikkat çekmektedir. Örneğin, Türkiye'nin ilk **Yapay Zeka ve Veri Mühendisliği** Bölümü **İstanbul Teknik Üniversitesi** Bilgisayar ve Bilişim Fakültesi altında kurulmuştur. 2020-2021 yılında ilk öğrencilerini kabul eden bölüm, İTÜ bünyesinde yürütülmekte olan ulusal ve uluslararası yapay zekâ ve veri mühendisliği çalışmalarını lisans eğitimine taşımaktadır.

Ayrıca, yazılım tasarlama, geliştirme, endüstride olan problemleri çözmeye doğrultusunda bilişim teknolojileri alanında faaliyet gösteren Bahçeşehir Üniversitesi'nin Yazılım Mühendisliği Lisans Programı yazılım dikeyinde eğitim vermesiyle dikkat çekmektedir. Ülkemizde son yıllarda hem sektörel ihtiyacı karşılamak hem de dünyadaki bilişim trendlerine paralel olarak üniversitelerde yazılım mühendislik programlarında eğitim faaliyetlerine devam edilmektedir. Hem devlet üniversitelerinde hem de özel/vakıf üniversitelerinde bulunan yazılım mühendisliği lisans programları ile sektöre iyi yetişmiş insan kaynağı sağlamak üzere çalışmalar yapılmaktadır.

2021 yılında üniversiteye giriş sınavındaki başarı sıralamalarına göre yazılım mühendisliği lisans programında tercih edilen 5 üniversite sırasıyla Bahçeşehir Üniversitesi (Burslu), İzmir Ekonomi Üniversitesi (Burslu), Yaşar Üniversitesi (Burslu), TED Üniversitesi (Burslu) ve İstanbul Aydın Üniversitesi (Burslu) bulunmaktadır. Başarı sıralarına göre özel üniversitelerin burslu yazılım mühendisliği programlarının tercih edildiği gözlemlenmektedir. Bu beş okulun ortak özelliklerinden bir tanesi de eğitim programlarının İngilizce eğitim vermesidir.

Yazılım mühendisliği üzerine lisans üstü eğitim veren üniversitelerin başında ise Boğaziçi Üniversitesi, ODTÜ, Hacettepe Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Marmara Üniversitesi gelmektedir.

TED ÜNİVERSİTESİ

Ayrıca, yazılım sektörünün çeşitli alanlarında olan konularda da eğitim faaliyetlerini sürdüren üniversiteler bulunmaktadır. Örneğin, TOBB ETÜ'de Siber Güvenlik Yüksek Lisans Programı siber güvenlik üzerine çalışan nitelikli insanlar yetiştirerek Türkiye'de bu alandaki boşluğu doldurmaya katkıda bulunmak amacı ile kurulmuştur.

Yeni yetişmiş nitelikli insan kaynağının ülkemiz ekosisteminde istihdam edilmesi sektörün hızlı ve dünyaya yön verici şekilde gelişmesi adına önemlidir. Hali hazırda başta bilgisayar mühendisliği programları olmak üzere birçok üniversitede bilişim alanında programlar bulunmaktadır. *2022 yılında ülkemizde bilişim alanında 15 binden fazla ön lisans öğrencisi bulunurken 16 binden fazla lisans öğrencisi bulunmaktadır.*

Yazılım alanına ilgi duyan ve bu alanda kendini geliştirmek isteyen kişiler için çeşitli kurslar ve eğitim fırsatları da bulunmaktadır. **BTK Akademi**, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun (BTK) bilimsel, teknolojik ve sürekli kendini yenileyen eğitim anlayışı ile kuruma, sektöre ve ülkemize katkı sağlayacak alanında güvenilir ve saygın bir eğitim merkezi oluşturmak amacıyla kurulmuştur.

BTK Akademi'nin amaçları arasında, düzenlenen sınıf içi ve online eğitim sertifika programlarıyla, kamu ve özel sektörün ihtiyacı olan kaliteli iş gücünün üretilmesine katkı sağlamak, ulusal ve uluslararası kurum, kuruluş ve üniversitelerle iş birliği yaparak bilginin yönetimi ve aktarımında söz sahibi olmak; teknoloji dünyasının güncel bilgisini kendini sürekli yenileyen eğitim anlayışıyla halka aktarmak bulunmaktadır.

Bilgi teknolojileri alanındaki istihdamı artırmak amacı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından "**1 Milyon İstihdam**" projesi yürütülmektedir. Proje, sektörün bilgi teknolojileri personeli ihtiyacına büyük oranda karşılık verecek bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Bu kapsam dâhilinde kişilerin öz geçmişlerinin dijital ortamda iş verenlerin erişimine açık olması amaçlanmaktadır. 1 Milyon İstihdam Projesi ile BTK Akademi uygulaması arasındaki entegrasyon sayesinde kullanıcıların BTK Akademi üzerinden aldıkları eğitimlerin ve kazandıkları yetkinliklerin 1 Milyon İstihdam sistemi içerisindeki öz geçmişlerine yansıtılması sağlanacaktır. **Türkiye'nin bilgi teknolojileri alanındaki ilk ve tek "eğitim-istihdam" platformu olarak hayata geçirilen 1 Milyon İstihdam Projesi**, BTK Akademi online eğitim platformu entegrasyonu ile ücretsiz online eğitim imkanlarını kariyer sahibi olmak isteyen kullanıcılarına sunmaya devam etmektedir.

Yazılım Sanayicileri Derneği'nin (YASAD), İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA) desteği ve İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü iş birliğinde hayata geçirdiği 'Meslek Liselerinde Yazılım Eğitiminin Hami Yazılım Firmaları ile Desteklenmesi (**Melyaz**)' Projesi ile yazılım sektörünün istihdam açığı sorununa çözüm bulmak amaçlanmaktadır. **Melyaz Projesi** ile Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri (MTAL) bilişim teknolojileri alanlarındaki gençlerin yenilikçi ve bilişim alanındaki teknik kabiliyetlerinin yazılım sektörü ihtiyaçları doğrultusunda artırılması ile büyümekte olan yazılım sektörünün artan nitelikli iş gücü ihtiyacını düzenli olarak karşılamak ve ilgili liselerin yenilikçi eğitimler ve uygulamaların yapıldığı merkezler haline getirilerek iş birliği modelinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

I Yazılım Trendlerine Genel Bakış

a. Yükselen Teknoloji Alanları

Yazılım sektörü hızlı değişen ve gelişen bir sektör olmakla beraber **sadece kendi alanını değil birçok üretim faaliyetini etkileyen bir konuma sahiptir**. Bununla birlikte pandemi gibi sosyal-toplumsal olaylardan da etkilenen bir alandır. Örneğin, pandeminin getirdiği çalışma ve eğitim koşulları ile Zoom, pandemi sırasında gelirini üç kattan fazla artırarak en iyi iş birliği sağlayıcılarından biri haline gelmiştir. Evden çalışan sayısının arttığı zamanda bireylerin yüz yüze video deneyimi ile bağlantı kurmasına olanak sağlayan video öncelikli iletişim platformları popülaritesini ve gelirlerini artırmıştır.

Yazılım çözümlerinin esnek ve bağımsız kullanılabilmesi sebebi ile son zamanlarda bulut tabanlı yazılımlara, yapay zeka uygulamalarına ve no-code yazılımlara yapılan yatırımlarda önemli boyutta artış olmuştur. Önümüzdeki yıllarda şirket içi yazılımlara karşı bulut tabanlı yazılım çözümlerinin artması beklenmektedir.¹²

Yazılım Sektörü Özelinde Trendler

SaaS (Software as a Service)

Esnek, lokasyondan bağımsız kullanım avantajı birçok maliyeti ortadan kaldıran hizmet olarak yazılım (SaaS) yazılım kullanımında standart olma yolunda ilerlemektedir.

Güvenlik Yazılımları

Tüm dünyadaki dijital dönüşüm ile hem şirketlerin hem de bireylerin verileri de dijital dünyada muhafaza edilmektedir. Özellikle COVID-19 döneminde siber saldırılarda keskin bir artış yaşanmış olup uzun vadede de özellikle dijital ekonomi ve bulut tabanlı hizmetlerde güvenlik yazılımına olan talep artacaktır.

Uygulama Geliştirme

Cihazların ilerleyen dijitalleşmesi ve bağlanabilirliği ile bu doğrultudaki uygulamalara olan ihtiyaç da artmaktadır. Nesnelerin İnterneti (IoT) gibi yeni teknolojilerle ilgili olarak uygulama geliştirme pazarı için büyük bir potansiyel oluşmuştur.

İş Birliği Yazılımları

Özellikle pandemi ile ortaya çıkan ve bunun sonucundaki ev-ofis düzenlemeleri bağlamında son zamanlarda popülerlik kazanan konudur.

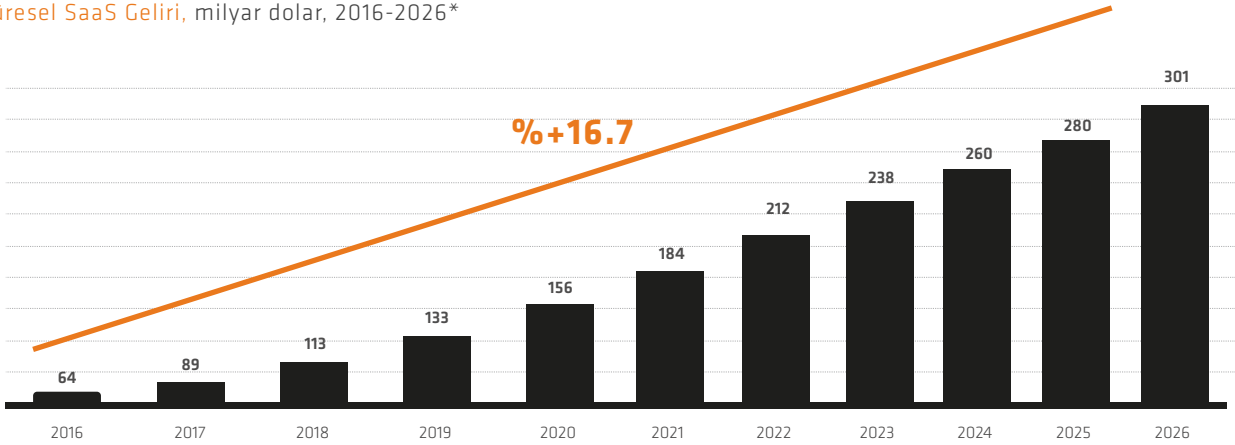
Son yıllarda, şirketlerin gelecek yıllarda da devam edecek yatırımlarında kurum içi yazılımlardan hizmet olarak yazılıma (SaaS) doğru bir geçiş trendi gözlenmektedir. Hizmet olarak yazılım (SaaS), kullanıcıların bulut tabanlı uygulamalara internet üzerinden bağlanmasını ve bunları internet üzerinden kullanmasını sağlar. E-posta, takvim ve ofis araçları (örn. Microsoft Office 365) bu uygulamalara örnek olarak gösterilebilir. SaaS, kullanıcılara lokasyondan bağımsız olarak esnek kullanım avantajı sunan ve yerel kurulum gerektirmeyen bir bulut bilişim bileşenidir. İş gücünü mobil hale getirmesi ile uygulama verilerine her yerden ulaşma imkanı sağlanması verimliliği artıran yanlarındandır.¹³

¹²Global Software Industry: Financial Insight, Statista, 2021

¹³ <https://azure.microsoft.com/tr-tr/overview/what-is-saas/>

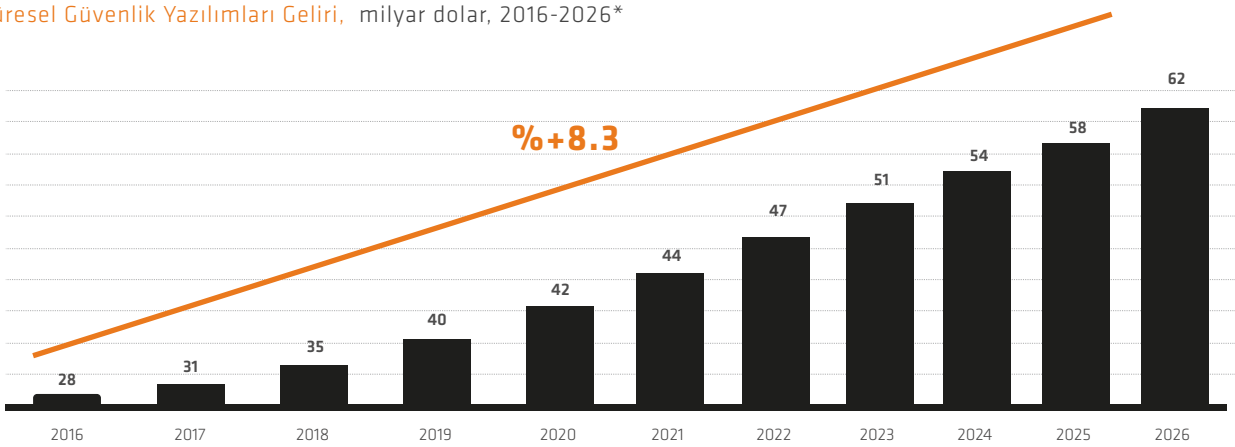
Küresel SaaS Geliri, milyar dolar, 2016-2026*

Kaynak: Software as a Service Report, Statista, 2021

COVID-19 sırasında artan siber saldırılar ile birlikte özellikle dijital ekonomide güvenlik yazılımları için olan talep artmaktadır. Dijital dönüşümle birlikte veri güvenliğine olan ihtiyaç önemli bir boyuttur. Son yıllarda siber güvenlik alanında uzmanlara duyulan ihtiyaçta da çok yüksek bir artış olduğu belirtilmektedir.

Küresel Güvenlik Yazılımları Geliri, milyar dolar, 2016-2026*

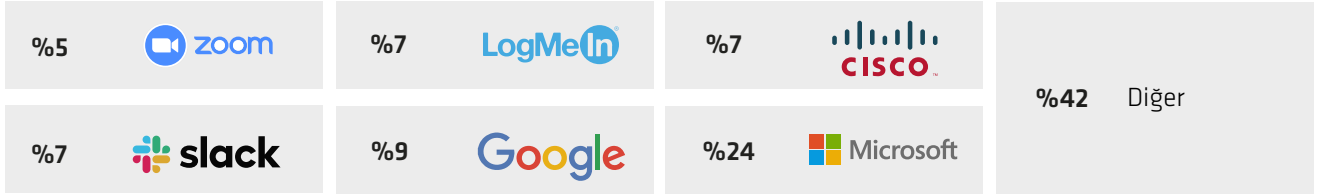
Kaynak: Statista Technology Market Outlook, Software Report 2021

Bilgi sistemlerini, internet erişimini, işlemleri ve ağları korumayı ve güvence altına almayı hedefleyen siber güvenlik yazılımları dijital dünyada güvenliği sağlamak adına oldukça önemli bir alandır. Şirket içi yazılım veya abonelik esaslı bulut tabanlı yazılımlar olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Pandemi öncesinde de ihtiyaç duyulan bir alan olması ile birlikte özellikle dijital ekonominin de gelişmesi ile %8,3 büyüme trendi seyredeceği öngörülen bir alandır.

İş birliği yazılımları da özellikle pandemi döneminde ve sonrasında ev-ofis veya hibrit çalışma yöntemine geçen şirketlerin de etkisiyle hızlı bir büyüme yaşamıştır. İş birliği yazılımları, COVID-19 nedeniyle %6 artış gösteren tek yazılım segmentidir. Microsoft, %24'lük pazar payıyla iş birliği yazılımı pazarına liderlik etmektedir.¹⁴

İş birliği yazılımı segmentinde pazar payları

Low-code platform

No-code platform

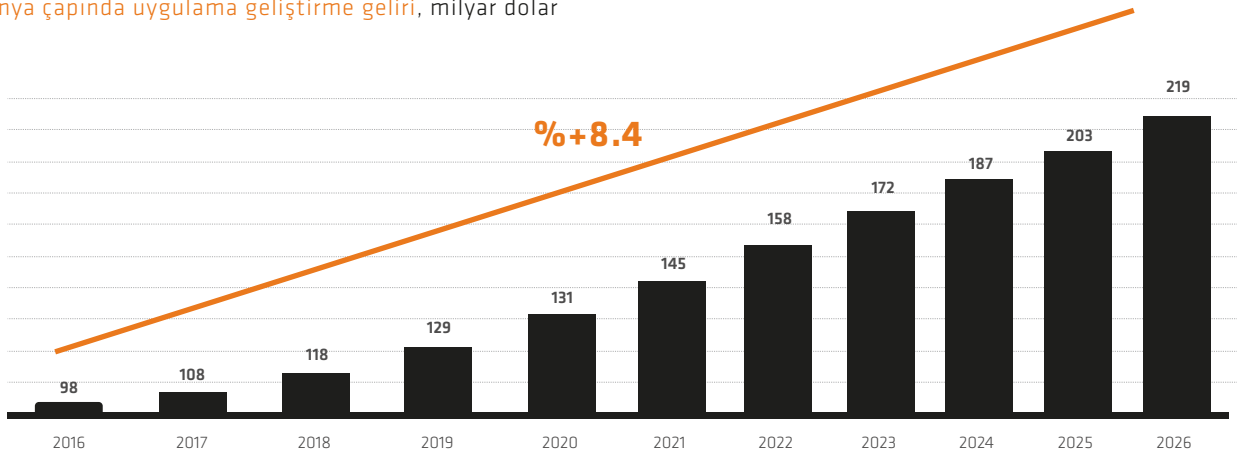
bimser

netuce

Uygulama geliştirme son zamanda popülerliği artan segmentlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Geniş bir alana sahip olan uygulama geliştirme veri yönetimi yazılımları, tasarım, uygulama sunucusu ara yazılımları ve daha birçok noktada hizmet vermektedir. 2022 yılında uygulama geliştirme yazılım alanının 150 milyar doları aşacak bir küresel gelir oluşturması beklenmektedir.

Dünya çapında uygulama geliştirme geliri, milyar dolar

Kaynak: Statista Technology Market Outlook, Software Report 2021

Sektörde öne çıkan teknolojiler arasında 5G ve fiber internet, bulut bilişim, yapay zeka, IoT, blokzincir, dijital gerçeklik, siber güvenlik ve veri gizliliği teknolojileri, yeni alt teknolojileriyle gelişmeye ve sektörel kullanım alanlarını çeşitlendirmeye devam etmektedir.¹⁵

¹⁴ Statista Technology Market Outlook, Software Report 2021

¹⁵ TÜBİSAD-Deloitte, Bilgi ve İletişim Teknolojileri Sektörü 2021 Pazar Verileri, Haziran 2022

b. Yükselen Teknolojiler Alanında Yapılan Çalışmalar

SaaS

Küresel geliri 2016-2026 yılları arasındaki 10 yıllık projeksiyonla %16,7'lik bütünlük büyüme göstereceği beklenen¹⁶ SaaS alanında küresel aktörlerin yanında Türkiye'de de çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu alanda sektörün değerli bir firması olan Oracle'a göre yükselen yapay zeka çözümlerinin benimsenmesiyle, yapay zekanın uyarlanabilir zeka (kullanıcı verilerini ve davranışlarını öğrenip uyarlayan) da dahil olmak üzere kurumsal SaaS uygulama yazılımlarının giderek daha ayrılmaz bir parçası haline gelmesi beklenmektedir.¹⁷

ABD, Birleşik Krallık, Çin, SaaS alanında çalışmalar yapan ülkelerin başında gelmektedir. CRM, finansal işlemler, muhasebe, yönetim hizmetleri, ödeme, kurumsal iletişim çözümleri, IT operasyonları, İK çözümleri gibi birçok alanda çalışmalar yapılmaktadır. Microsoft, Salesforce, Xero, Google, Adobe bu alanda ileri gelen küresel firmalardır. Türkiye'de özellikle finans, ödeme sistemleri, İK çözümleri gibi alanlarda yapılan çalışmalar dikkat çekmektedir. Bununla beraber dijital enerji yönetimi, atık yönetimi çözümleri, tarımsal analiz, grafik tasarımı gibi alanlarda da çalışmalar yapılmaktadır.

İK alanında çalışan **"kolayık"** personel yönetimi, performans değerlendirme, ücret değerlendirme ve vardiya çözümlerini tek yazılımda sunmaktadır. Dijital enerji yönetimi üzerine çalışan **"SmartPulse"** ise Nesnelerin İnterneti (IoT) altyapısı ile enerji üretiminden tüketimine yapay zeka yöntemleriyle desteklenen çözümleri dikkat çekmektedir. **Paraşüt** küçük işletmelerin ön muhasebe ve faturalaştırma işlemlerinde Türkiye'de çok büyük bir kullanıcı hacmine ulaşmıştır.

Pazarlama otomasyon araçları ile ziyaretçileri müşteriye dönüştüren "simpl." ve SaaS platform ile hizmet veren **"wask.co"** ise dijital pazarlama ve reklamcılık alanlarında çalışmalar yapmaktadır. Tarımsal alanda hizmet veren **"Agrovisio"** ile de yapay zeka tabanlı analiz çözümlerinin sunulması dikkat çekmektedir. Uydu görüntüleri ile yapay zeka tabanlı verilen bu analiz tarım sektöründeki sürdürülebilirlik gibi konulara çözüm getirmektedir.

Güvenlik Yazılımları

2016-2026 yılları arasında dünya genelinde %8,3 yıllık bütünlük büyüme oranı beklenen siber güvenlik alanında 2021'de toplam 44 milyar dolar gelir elde edilmiştir.¹⁸ Gartner'a göre siber güvenlik harcamalarının 2022 yılında 133 milyar dolara ulaşması beklenmektedir. 2020'de Küresel Siber Güvenlik Endeksi'ne (GCI) göre siber güvenliğe en yüksek bağlılığa sahip ülkelerin başında ABD, Birleşik Krallık, Suudi Arabistan, Estonya ve Güney Kore gelmektedir.

¹⁶ Software as a Service Report, Statista, 2021

¹⁷ <https://www.oracle.com/tr/applications/what-is-saas/#link7>

¹⁸ Cybersecurity Software Report, Statista, 2021

Ülkemizde de bu alanda yürütülen dikkat çekici projeler bulunmaktadır. 2012 yılında siber güvenlik alanında politikaları ve stratejileri oluşturmak adını ülkemizde ilk kez siber güvenlik stratejisi yayınlanmıştır. 2017 yılında ilgili tüm kamu kurum/kuruluşlar, özel sektör ve akademi temsilcilerinin katılımlarıyla ortaya çıkan, Savunma Sanayii Başkanlığı ve Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı tarafından desteklenen ve SSTEK A.Ş. tarafından yürütülen “Türkiye Siber Güvenlik Kümelenmesi” projesi bu alandaki önemli çalışmalardandır.

Türkiye’de yerleşik ve siber güvenlik alanında ürün/hizmet geliştiren firmalar bu kümeye üye olabilir. 2021’de T.C. Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığı ile T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi arasında Türkiye Siber Güvenlik Kümelenmesi Platformu faaliyetlerinin birlikte yürütülmesine ilişkin protokol imzalanmıştır.

Örneğin, T.C. Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığına ait SSTEK A.Ş.’nin bir iştiraki olan “Data Boss Analytics” Siber Saldırı Tespit Sistemi (IDS) ve Siber Saldırı Önleme Sistemi (IPS) çözümleri üzerine çalışmalar yürütmektedir. Odak noktasında inovatif çözümler geliştirmek olan CRYPTTECH firması Ar-Ge çalışmaları ve yenilikçi siber güvenlik çözümleri ile savunma sanayisine hizmet vermektedir. “ICS Defense” kritik altyapılara yönelik siber saldırıları tespit etmek ve önlemek için kullanılacak yazılım ve donanım platformları geliştirmektedir.

Kron, başta telekomünikasyon olmak üzere, finans, enerji ve sağlık sektöründe yer alan kurumsal işletmelerin operasyonel verimlilik ve güvenlik ihtiyaçlarına yönelik yüksek teknoloji yazılım ürünleri sunmaktadır.

GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİNİN ANALİZİ

I Girişimcilik Ekosisteminin Analizi

Start-Up Destekleyici Ekosistem

Türkiye’de start-up ekonomisi gün geçtikçe gelişen ve büyüyen bir seyir izliyor. Farklı sektörlerdeki start-up’lar ve bu start-up’lara yapılan yatırım sayısı, miktarı her geçen yıl artış eğilimi gösteriyor. Pandemi koşullarına rağmen 2020 yılı Türkiye’nin start-up ekonomisi için parlak bir yıl oldu ve 2020 yılında Peak Games 1,8 milyar dolara ve Rollic Games de 168 milyon dolara ABD’li oyun devi Zynga’ya satıldı. Yeni teknolojiler ve inovasyonlar Covid-19 ile birlikte daha büyük kitlelere ulaşma fırsatı buldu. Türkiye’deki yatırımcılar da yeni nesil teknolojileri, girişimleri destekleyerek fırsatların değerlendirilmesine önemli katkıda bulundu. (*StartupCentrum, Covid 19 Dönemi Türkiye Yatırım Raporu, 2020*)

2020 yılında Türkiye girişimcilik ekosisteminde 178 milyon dolar yatırım yapılmıştı. 2022 yılına gelindiğinde ise toplam yatırım miktarı 1 milyar doları aştı. Bu artışın sebebi mega yatırımlar alan birkaç girişimdi. CB Insights’in raporuna göre dünya genelinde toplam yatırım miktarı önceki çeyreğe göre %19 düştü. Türkiye’de ise önceki çeyreğe göre 8 katlık bir artış mevcut. Bu artışın ana sebebi ise 20 milyon dolar ve üzeri yatırımlar. Bu çeyrekte 4 girişim (Getir, Dream Games, Insider ve Spyke Games) toplamda yaklaşık 1,2 milyar dolar yatırım aldı. Bu çeyrek aynı zamanda 20 milyon dolar altı olarak gerçekleşen toplam 77 milyon dolar yatırım ile 2021 yılının son çeyreğinden sonra (\$109 milyon dolar) ekosistem tarihindeki 20 milyon dolar altı yatırımların en yüksek olduğu çeyrek oldu (*2022 Birinci Çeyrek Türkiye Startup Ekosistemi Yatırım Raporu, StartupCentrum, 2022*).

2022’nin ilk çeyreğinde en fazla yatırım çeken sektörler sırasıyla teslimat ve lojistik, oyun, SaaS ve pazaryeri olarak gerçekleşti (*2022 Birinci Çeyrek Türkiye Startup Ekosistemi Yatırım Raporu, StartupCentrum, 2022*). Aslında sıralamadaki her bir sektör, yazılım sektörünün mobil yazılım teknolojileri, web tasarımı ve yazılımı, e-pazaryeri yazılımları ve e-ticaret yazılımları gibi alt başlıklarının yatırım konuları olarak değerlendirilebilir.

İstanbul; stratejik konumu, gelişmiş sanayisi, eşsiz tarihi ve kültürel dokusu, çok yönlü uluslararası gelişmiş ağları, altyapı olanakları, dinamik ve genç nüfusu, global pazarlara yakınlığı ile teknoloji odaklı ve yenilikçi girişimciler için birçok imkân ve potansiyeli bünyesinde barındıran bölgesel ve küresel çapta bir çekim merkezi haline gelmeyi başardı.

Küresel girişimcilik araştırmaları yapan Start up Genome ve Küresel Girişimcilik Ağı tarafından hazırlanan “2022 Küresel Start up Ekosistemleri Raporu” (GSER)’na göre İstanbul, “Küresel Yükselen Ekosistemler” arasında 14. sıraya yükseldi ve son 2,5 yıl içerisinde toplam 17 milyar dolar ekosistem değeri yarattı. Rapor, dünya üzerindeki önde gelen 140 start-up ekosistemini, fonlama, performans, pazar erişimi, bilgi, yetenek ve ekosistem içi bağlılık kriterleri çerçevesinde değerlendiriyor.

	Rank - Tier	Country	Performance	Funding	Market Reach	Talent & Experience	
Detroit	1	North America	United States	10	8	10	10
Hong Kong	2	Asia	Hong Kong	9	10	10	10
Dublin	3	Europe	Ireland	10	8	10	10
Minneapolis	4	North America	United States	10	8	10	9
Houston	5	North America	United States	9	9	7	9
Manchester - Liverpool	6	Europe	United Kingdom	9	9	4	10
Guangzhou	7	Asia	China	10	5	4	10
Research Triangle	8	North America	United States	9	9	8	10
Barcelona	9	Europe	Spain	8	10	1	9
Brussels	10	Europe	Belgium	9	10	2	10
Zurich	11	Europe	Switzerland	7	10	2	8
Jakarta	12	Asia	Indonesia	10	10	2	2
Pittsburgh	13	North America	United States	9	9	10	8
Istanbul	14	Europe	Turkey	9	10	3	7
Dubai	15	MENA	United Arab Emirates	9	10	6	1
Portland	16	North America	United States	10	5	10	7
Wuxi	17	Asia	China	10	3	6	8
Madrid	18	Europe	Spain	6	10	1	10
Oslo	19	Europe	Norway	8	8	6	9
Phoenix	20	North America	United States	8	7	8	7

Factors scored 1 to 10, with 1 the lowest and 10 the highest.

Kaynak: GSER 2022- The Global Startup Ecosystem Report

GSER 2022 Raporu'na göre İstanbul;

- “Küresel Yükselen Ekosistemler” arasında 14. Sırada yer aldı
- İstanbul, erken aşama yenilikçi fikir fonlamalarını ve yatırımcı aktivitelerini ölçen “finansmana erişim” klasmanında ilk 15 Avrupa Ekosistemi içerisinde ve ilk 5 Küresel Yükselen Ekosistem içerisinde. Ayrıca, bu yıl ilk kez yapılan “Avrupa Yükselen Ekosistemleri” sıralamasında 4. sırada yer aldı.
- İstanbul, performans faktörlerinin uzun vadeli eğilimleri ile ekosistemdeki yeteneklerin kalıcılığını ölçen “yetenek&deneyim” klasmanında ilk 25 Avrupa Ekosistemi ve ilk 20 Avrupa Yükselen Ekosistemleri içerisinde yer aldı.
- Global bağlantılar, teknoloji tabanlı yetenek havuzu ve destekleyici ağ yapılarının varlığı, start-up' ların İstanbul'u tercih etme eğilimlerinin temel belirleyicileri olarak gösterildi.
- Teknoloji tabanlı girişimcilerde maliyet etkin yetenekli personel çalıştırabilme kapasitesini ölçen “yetenek istihdamı” klasmanında İstanbul, ilk 10 Avrupa Ekosistemi içerisinde yer aldı.
- İstanbul, ekosistemdeki çıkışlar ve fonlama miktarına bağlı olarak oluşan toplam startup değerleri büyüklüğünü ölçen “performans” klasmanında **ilk 20 Küresel Yükselen Ekosistem içerisinde, ilk 15 Avrupa Ekosistemi** içerisinde.
- İstanbul'da; **oyun, yapay zekâ, büyük veri & veri analitiği ve fintek sektörleri**; yetenek, destek kaynakları ve startup etkinlikleri açısından öne çıktı.

 Startup Genome

Top 10

European Ecosystem
in Affordable Talent

Top 25

European Ecosystem
in Talent & Experience

Top 5

Global Emerging
Ecosystem in Funding

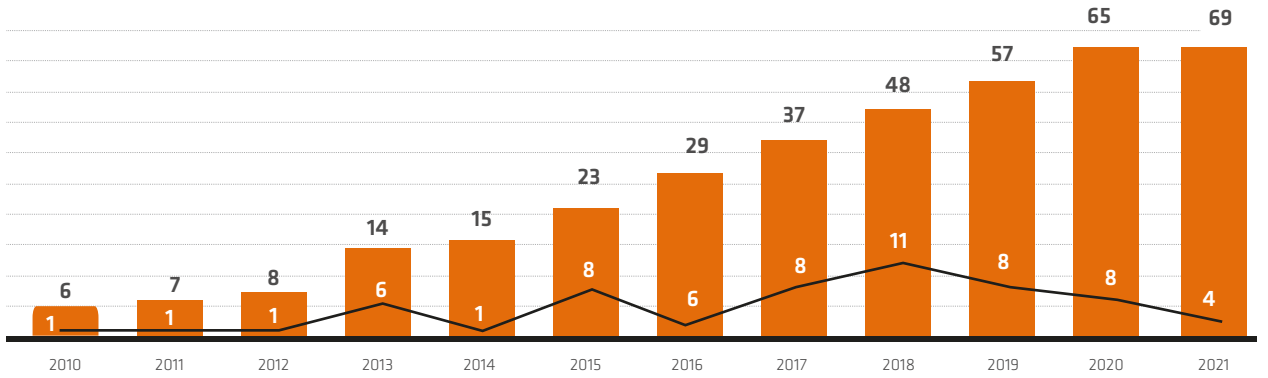
Kamu ve Özel Sektör Destekli Hızlandırıcı Programlar

Start-Up Hızlandırma Programları ve Kuluçka Merkezleri

2010 yılında Türkiye’de sadece 6 adet hızlandırma programı varken 2021 yılında bu sayı 69’a yükseldi. Pandeminin yürütülen programların sayısı üzerinde olumsuz etkisi olmasına rağmen birçok hızlandırma programı, girişimcileri yatırım toplamaya ve onları yatırımcılarla buluşturmaya yönelik hazırlamak için online ortama geçti. Sadece 2020 yılında tüm Türkiye genelinde 30 demo günü online olarak gerçekleşti (*The State of Turkish Startup Ecosystem, Startups.watch & Presidency of the Republic of Turkey Investment Office, 2021*) Bu buluşmalar çoğunlukla, iletişim yazılımının alt kolu olan sanal toplantı (virtual meeting) platformlarında gerçekleşti.

Son birkaç yılda hızlandırıcı programlar daha fazla uzmanlaştı ve özellikle oyun sektörü olmak üzere sektör ve tema bazlı odaklandı. 2020’den 2021’in ilk yarısına kadar oyun sektörüne odaklanan hızlandırma programlarının sayısı %33 arttı. Ayrıca aynı dönemde ekosistemin olgunlaşmasıyla birlikte büyüme ve globalleşme ihtiyacına yönelik de tasarlanmış hızlandırma programları başlatıldı (*The State of Turkish Startup Ecosystem, Startups.watch & Presidency of the Republic of Turkey Investment Office, 2021*).

Türkiye’deki hızlandırıcıların yıllar itibarıyla gelişimi, *30 Haziran 2021 itibarıyla

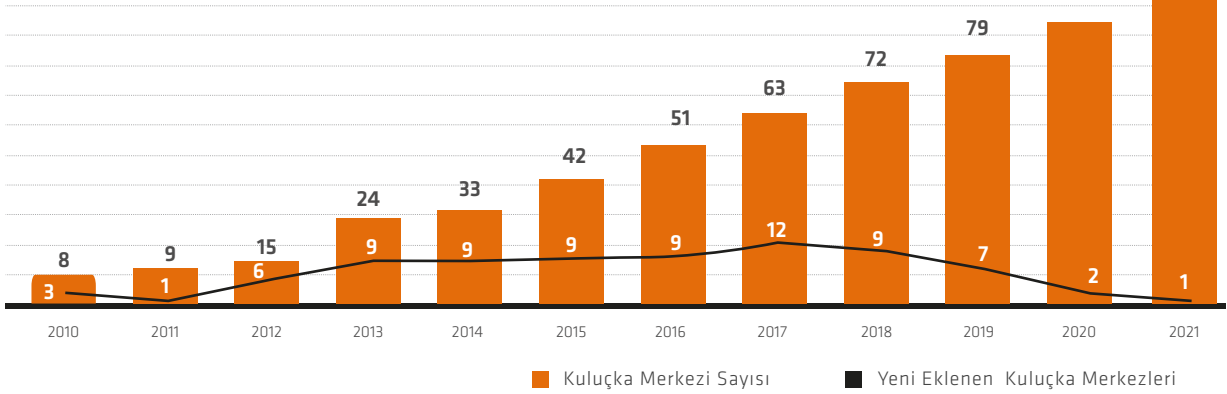
Kaynak: Software as a Service Report, Statista, 2021

■ Hızlandırma Programı Sayısı ■ Yeni Eklenen Hızlandırma Programları

Türkiye’de kuluçka merkezlerinin çoğu teknoparklar tarafından kurulmuş olup, teknopark sayısı ile kuluçka merkezinin sayısı arasında doğrudan bir ilişki vardır.

Son 10 yılda, start-up ekosistemindeki büyüme ve buna bağlı olarak gelişen talep sayesinde Türkiye’deki kuluçka merkezlerinin sayısı 82’ye yükseldi. Bu ön kuluçka ve kuluçka merkezleri büyüme gerçekleşmeden önce gelişme süresine ihtiyaç duyan start-up’lar için katalizör ve destek mekanizması olarak hizmet vermekte olup, bu da kuluçka merkezlerini ekosistemin vazgeçilmez oyuncuları yapmaktadır.

Türkiye'deki kuluçka merkezlerinin yıllar itibarıyla gelişimi, *30 Haziran 2021 itibarıyla

Kaynak: The State of Turkish Startup Ecosystem, Startups.watch & Presidency of the Republic of Turkey Investment Office, 2021

Paylaşımlı Ofisler

2010 yılında ortaya çıkan ve popülerleşen ortak çalışma alanları ve paylaşımlı ofis kültürü Türkiye'de de bir karşılık bulmuştur. Her ne kadar pandemi, birçok start-up ve yazılım odaklı şirketi evden çalışmaya yöneltse de paylaşımlı ofisler start-up üyeleri için sanal ofis hizmetleri ve topluluk oluşturma gibi yönleri ile Türkiye'deki genel girişimcilik ekosistemi ve yazılım firmaları için de aktif merkezler olarak rol almaktadırlar.

Teknoloji Geliştirme Merkezleri (TEKMER)

Kuluçka merkezlerinin teknoloji tabanlı start-upların gelişiminde oynadığı kritik rolden yola çıkılarak hayata geçirilen ve KOSGEB tarafından yürütülen TEKMER Programı, Mart 2019'dan itibaren üniversite, teknoloji geliştirme bölgeleri, teknoloji transfer ofisleri, büyük işletmeler, organize sanayi bölgeleri, odalar ve borsalar ile ilgili dernekler ve vakıflar gibi girişimcilik ekosistemi aktörlerinin kuracakları kuluçka merkezlerini KOSGEB desteği ile hayata geçirmelerini sağlayan öncü ve önemli bir program olarak öne çıkmaktadır. Aralık 2022 itibarıyla Türkiye'de 17 adet TEKMER faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu TEKMER'ler incelendiğinde özel sektör öncülüğünde kurulan TEKMER sayısında bir artış olduğu ve TEKMER'lerin tematik yaklaşımları benimsediği gözlemlenmektedir.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri

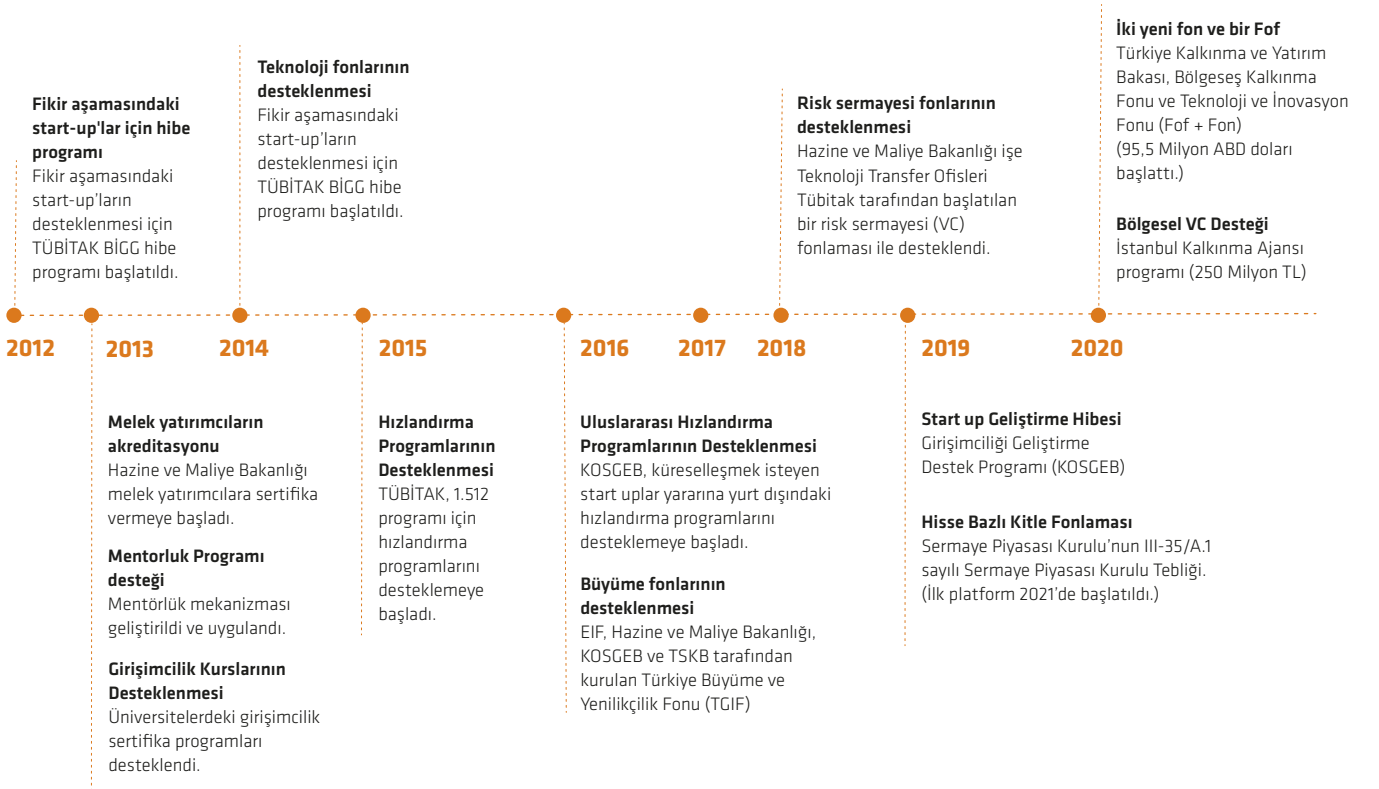
2001 yılında çıkan 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile beraber ülke genelindeki Teknopark / Teknokentlerin sayısı hızlı bir artış göstermiştir. 2010 yılında en az bir aktif firmaya ev sahipliği yapan Teknoloji Geliştirme Bölgesi sayısı 27 iken; 2022 yılında bu sayı 80'i geçmiştir. Teknoparklar ve bünyelerinde yer alan kuluçka merkezleri, Türkiye'de yazılım alanında faaliyet göstermek isteyen girişimler için üniversite-sanayi iş birliğine kolaylaştırıcı etkileri, sundukları altyapı imkanları, teknoparkta yer alan diğer firmalarla etkileşim fırsatları ve sağladıkları teşviklerle önemli bir çekim merkezi olmuştur. Girişim, start-up ve hatta scale-upların gelişimlerini hızlandırıcı bir rol oynamaktadırlar. Ayrıca Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile ilgili kamu, ekosistemdeki ihtiyaçlara uyumlu düzenlemeler yapmaktadır. Örneğin, 2021 yılında yeni bir düzenleme ile Teknoloji Geliştirme Bölgeleri fiziki alanlarında yer alan kuluçka merkezlerinin, bölge alanları dışında ihtiyaç duyulan diğer alanlarda da oluşturulabileceği ve bu merkezlerde yer alan girişimcilerin destek, teşvik ve muafiyetlerden faydalanabileceği belirtilmiştir.

Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri

Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri, Türkiye'nin teknolojik ve yenilikçi potansiyelini desteklemek amacıyla faaliyet gösteren kurumlardır. Bu merkezler, Ar-Ge çalışmalarını teşvik etmek, inovasyonu artırmak ve ülkenin rekabet gücünü yükseltmek için önemli bir rol oynamaktadır. 2008 yılında çıkan 5746 Sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerine yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bu kanunla birlikte Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinin sayısı hızla artmış olup 2022 yılında 1.207 Ar-Ge Merkezi ve 312 Tasarım Merkezi çalışmalarını sürdürmektedir.

Kamu Desteği

Türkiye'de start-upların kurulmasını ve büyümesini desteklemek amacıyla çeşitli kamu politikaları ve programları bulunmaktadır. Girişimcilik odağındaki bu programlar Türkiye'deki girişim ekosisteminin gelişmesinde önemli bir etkiye sahiptir. (*The State of Turkish Startup Ecosystem, Startups.watch, 2021*)

2012'den başlayarak, devlet kurumları; yerel başlangıç danışmanlarının, hızlandırma programlarının, melek ağlarının, ticarileştirme ve globalleşme programlarının, risk sermayesi fonlarının ve kitle fonlaması platformlarının geliştirilmesine olanak sağladı ve destekledi.

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), TÜBİTAK BiGG adlı programıyla 2012 yılından bu yana fikir aşamasındaki girişimlere hibe sağlıyor. Söz konusu program; faaliyetleri fikir aşamasından pazara kadar destekleyerek nitelikli girişimciliği özendirmeyi, bu sayede teknoloji düzeyi yüksek ürün ve hizmetler geliştirebilen startup'lar oluşturmayı hedefliyor. 2019 yılında 568, 2020 yılında 531 fikir aşamasındaki her bir girişime 200 bin TL hibe verildi. Çok başarılı olan bu proje 2023 yılında BiGG+ olarak genişletilerek ileri seviye yazılım firmalarına da taşındı.

Kamu ve teşvik destekleri aynı zamanda sadece girişimcileri değil, yatırımcıları da destekliyor. Örneğin, 2013 yılında Hazine ve Maliye Bakanlığının girişimcilik ekosisteminin gelişmesi için oluşturduğu Bireysel Katılım Sermayesi Sistemi, startup'lara yatırım yapan bireysel yatırımcıların, bazı vergisel avantajlardan yararlanabilmesini sağlıyor.

Bununla birlikte 2018 yılında TÜBİTAK, Girişim Sermayesi Destekleme programıyla teknoloji tabanlı girişimleri daha fazla destekleyebilmek adına Girişim Sermayesi Fonlarının kamunun katkılarıyla etkinleştirilerek bu fonlara üniversitelerin teknoloji transfer ofislerinin ve teknoloji geliştirme bölgelerinin katılmalarını teşvik etti.

2021 yılının ilk çeyreğinde Küçük ve Orta Ölçekli Sanayii Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) desteğiyle 31 yeni teknoloji firması kuruldu; ek olarak, aynı dönemde KOSGEB'den 241 girişim 830 bin dolar ve 71 Ar-Ge firması 200 bin dolar destek aldı.

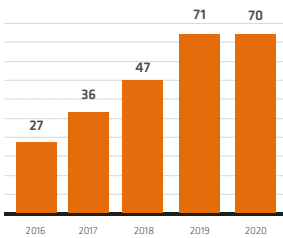
Girişimlerin Yıllar İtibarıyla Sektörel Dağılımları

2012 yılından bu yana Türkiye'de girişimlerin en çok tercih ettiği sektörler genel olarak e-ticaret, pazaryeri, oyun, SaaS, sağlık teknolojisi, derin teknoloji olurken, son 5 yılda özellikle Fintek ve Yapay zeka alanında kurulan start-up'lar kendini gösterdi.

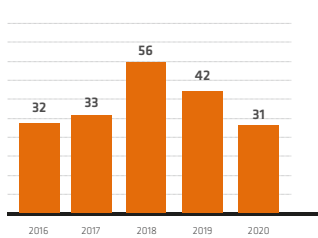
Türkiye'de Yatırımcılar Tarafından En Çok Tercih Edilen Dikeyler (2020 Year in Review, Startups.watch, 2021):

SIRA	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	E-Ticaret	Deep Tech	E-Ticaret	SaaS	Deep Tech	Deep Tech	SaaS	Oyun	Oyun
2	Sağlık Teknolojisi	Sağlık Teknolojisi	SaaS	Oyun	SaaS	Fintech	Deep Tech	SaaS	Yapay Zeka
3	Oyun	E-Ticaret	Pazaryeri	Sağlık Teknolojisi	Sağlık Teknolojisi	SaaS	Yapay Zeka	Yapay Zeka	Sağlık Teknolojisi
4	SaaS	Oyun	Sağlık Teknolojisi	E-Ticaret	Pazaryeri	Sağlık Teknolojisi	Sağlık Teknolojisi	Sağlık Teknolojisi	Fintech
5	Deep Tech	SaaS	Oyun	Pazaryeri	Fintech	E-Ticaret	Oyun	Eğitim Teknolojisi	SaaS

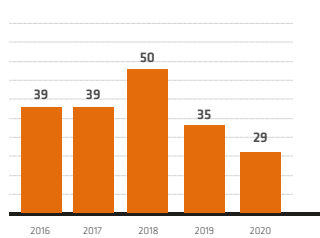
Oyun Start-Up'ları (#)

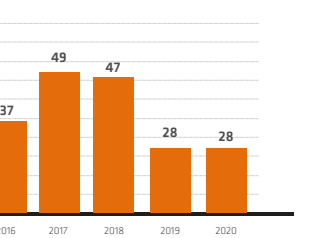
Yapay Zeka Start-Up'ları (#)

Sağlık Teknolojisi Start-Up'ları (#)

Fintech Start-Up'ları (#)

2019 ve 2020'de oyun sektörü, önde gelen oyun çıkışlarından etkilenerek start up'ların en yoğunlaştığı sektör oldu ve 2019'da 71 adet, 2020'de ise 70 adet oyun üzerine startup kuruldu. 2020 yılında sırayla Yapay Zeka (31 adet yeni start-up), Sağlık Teknolojisi (29 adet yeni startup) ve Fintech (28 adet yeni startup) oyun sektörünü takip eden diğer sektörler oldu.

Bölüm Özeti

Türkiye'de 2010'lu yılların başından itibaren ekosistemin kilit bileşenleri arasında yer alan kuluçka merkezleri, hızlandırma programları, teknoparklar, paylaşımlı ofis alanları gibi ağ yapılarının sayısı gün geçtikçe arttı ve birçok tematik program hayata geçirildi.

2010 yılında Türkiye'de sadece 6 hızlandırma programı varken 2021'in ilk yarısında hızlandırma programı sayısı 69'a yükseldi. Özellikle hızlandırma programlarında birçok farklı alandan deneyimli uzmanların yer aldığı geniş bir mentor havuzu ve mentor yetiştirme amacıyla kurulmuş farklı eğitim platformları bulunuyor. Girişim ekosistemindeki büyüme ve buna bağlı olarak gelişen taleple birlikte sadece son 10 yılda Türkiye'deki kuluçka merkezi sayısı 82'ye ulaştı. 2010 yılında en az bir aktif firmaya ev sahipliği yapan Teknoloji Geliştirme Bölgesi sayısı 27 iken; 2022 yılında bu sayı 80'i geçti. Girişimcilik ekosisteminin öncü yapılarından olan TEKMER sayısı ise Aralık 2022 itibarıyla 17'ye ulaştı. 1207 Ar-Ge merkezi ve 312 tasarım merkezi ile 2022 yılında da yenilikçi faaliyetler sürdürülmeye devam etti.

Altyapı ve destek mekanizmalarının yanı sıra kamu kurumları, sivil toplum örgütleri, üniversiteler, medya iletişim ağları gibi yapı ve organizasyonlar da ekosistemin giderek güçlenmesinde aktif rol oynuyor. Bu sayede Türkiye, özellikle son 10 yılda dünyadaki girişimcilik ekosisteminde önemli bir yer edinmeye başladı. 2018 yılından itibaren girişimcilerin en çok tercih ettiği yazılım dikeyleri arasında yapay zeka, oyun, SaaS, fintech gibi alanlar dikkat çekiyor.

	Series 1	Series 2
Jan	0.17	5.60
Feb	0.95	8.52
Mar	1.56	8.74
Apr	2.09	1.08
May	2.69	5.54
Jun	2.73	3.03
Jul	3.49	6.00
Aug	3.65	5.78
Sep	4.01	4.32
Oct	4.57	7.56
Nov	5.45	5.90
Dec	6.16	2.43

	Series 1	Series 2
Jan	9.38	5.52
Feb	8.27	7.29
Mar	5.42	7.51
Apr	0.70	0.24
May	0.35	
Jun	8.01	
Jul	8.54	
Aug	7.79	
Sep	8.17	
Oct	9.71	
Nov	5.45	
Dec	6.16	

YATIRIMCI EKOSİSTEMİNİN ANALİZİ

1/1/2016
1/2/2016
1/3/2016
1/4/2016
1/5/2016
1/6/2016
1/7/2016
1/8/2016
1/9/2016
1/10/2016
1/11/2016
1/12/2016

I Yatırımcı Ekosisteminin Analizi

Yatırımcı Ekosistemi Görünümü

Melek ve Risk Sermayesi (VC) Yatırımları

Finansman açısından bakıldığında, Türkiye Girişim Ekosistemi üç döneme ayrılabilir. 2010'dan önceki ilk dönem, çoğu start-up'ın kendi kaynaklarına güvenerek büyüme yakaladığı ve gelir elde ettiği başlangıç dönemi idi.

2010-2017 arasındaki ikinci dönem, ekosistemde kilit oyuncular haline gelen yeni VC'lerin, yeni melek ağlarının ve yeni melek yatırımcıların ortaya çıktığı dönemdi.

Üçüncü dönem ise, Türk unicorn'larının yükselişi ve birkaç hızlı, başarılı çıkışı vurgulanırken, yerel VC'lerin ikinci fonlarını toplayarak, ek yatırımlar yapmaya başlamak için başarılı çıkışlardan elde ettikleri deneyimden yararlandığı dönemdir. Ayrıca, bu dönemde start-up yatırımları için finansman ve destek de artmıştır. Hazine ve Maliye Bakanlığı (MTF), Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ve İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA), girişim fonlarına uygun finansman sağlayarak sınırlı olan ortaklık fonlarının artmasına neden olmuştur.

Aynı şekilde, 2013 yılında başlayan devlet destekli melek yatırım akreditasyon programı, Eylül 2021 itibarıyla 674 melek yatırımcının resmi akreditasyonunu destekleyerek, aktif melek yatırımcılara vergi avantajı sağlamaktadır.

Türkiye'de melek yatırım ağları oldukça popülerdir. Hem akredite hem akredite olmayan melek yatırımcı ağları aşağıda gösterilmiştir (*The State of Turkish Startup Ecosystem, Startups.watch & Presidency of the Republic of Turkey Investment Office, 2021*)

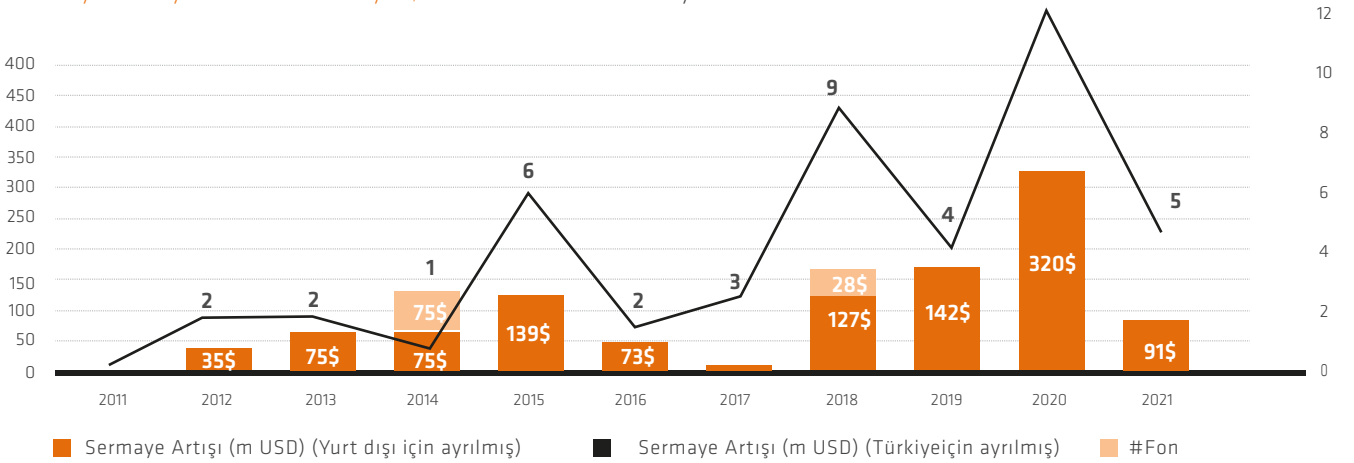
Türkiye'deki melek yatırımcı ağı

a. Yeni Fonların Artışı

Türkiye'deki start-up ekosisteminin büyümesi ve bir dizi başarılı çıkış, yeni girişim fonlarında artışa yol açarken, yerleşik VC'lerin ikinci fonlarını toplamasını da kolaylaştırdı. 2018- 2021 arasında Türkiye'deki start-up'ların bugüne kadarki en yüksek fonlama olan 680 milyon dolar sağlandı.

Türkiye VC Kaynak Yaratma Faaliyeti, *30 Haziran 2021 itibarıyla

Kaynak: The State of Turkish Startup Ecosystem, Startups.watch & Presidency of the Republic of Turkey Investment Office, 2021

VC yatırım fonları için yeni bir düzenleyici çerçeve; VC'leri, genel merkezlerini önceden olduğu gibi Hollanda veya Lüksemburg'da kurmak yerine Türkiye'de kurmaları konusunda destekliyor. Özellikle bankalar yerel girişim fonlarını kurmak için büyük ilgi gösterdiler.

Birkaç Türkiye merkezli erken aşama VC fonları ve yatırım ofisleri aşağıdaki gibidir;

Türkiye'deki Erken Aşama Yerel Fonlar ve Yatırım Firmaları Listesi

Kaynak: The State of Turkish Startup Ecosystem, Startups.watch & Presidency of the Republic of Turkey Investment Office, 2021

b. Daha Fazla Deneyim Kazanan Fonlar

Bu erken aşama VC fonlarından 212, 500 İstanbul, DCP, Collective Spark, Revo Capital ve Earlybird Digital East Fund, ikinci fonlarını başarıyla topladı ve şimdi ilk fonlarından edindikleri deneyimi yeni yatırımlara uyguluyorlar.

c. Tematik Fonlarda Artış

Peak Games'in Zynga tarafından 1,8 milyar dolar değerlendirme ile satın alınması, Rollic Games'in %80'inin Zynga tarafından kuruluşundan yalnızca 21 ay sonra 180 milyon dolar karşılığında satın alınması, ayrıca Alictus'un %80'inin ise Sciplay tarafından 100 milyon dolara satın alınması oyun sektörünü yatırım camiasının gözdesi haline getirdi. Geçtiğimiz birkaç yıl içinde WePlay Ventures ve Ludus, özellikle yerel oyun girişimlerine yatırım yapmak için tematik fonlar topladı. (*The State of Turkish Startup Ecosystem, Startups.watch & Presidency of the Republic of Turkey Investment Office, 2021*)

VC Fonları ve Gerçekleştirdikleri Çıkış İşlemleri

FITE Etiler, ~100%	UIPath IPO, ~		
212 SIS	iyzico PayU, USD 165M, 100%		
500	Cloudpipes Quick Base, ~100%	Paraşüt DST Teknoloji, ~100%	Peoplise Logo, ~100%
act Venture Partners	Datarow Amazon, ~100%	Segmentify Esor Inv., ~10%	
dcp MUTLULUK FUND	Paraşüt DST Teknoloji, ~100%		
EARLYBIRD DIGITAL EAST FUND	Dolap Trendyol, ~100%	EMBonds BGC partners, ~100%	Vivense Actera Group, ~90.1%
R	Foriba Savos, ~100%	Peoplise Logo, ~100%	Paraşüt DST Teknoloji, ~100%

Kaynak: The State of Turkish Startup Ecosystem, Startups.watch & Presidency of the Republic of Turkey Investment Office, 2021

Oyun alanında en aktif yatırımcılar WePlay Ventures ve Ludus olurken, fintech alanındaki en aktif yatırımcılar; 500 İstanbul ve Earlybird Digital East Fund oldu. Derin teknoloji alanında ise DCP 6 yatırımla en aktif yatırımcı unvanını aldı (*Year in Review 2021 Startups.watch, 2022*)

Birleşme ve Satın Alma Aktiviteleri

Sadece son birkaç yılda gerçekleşen, Alibaba'nın Trendyol'un çoğunluk hissesini (%82) 2018'de 728 milyon dolara satın alması, Zynga'nın Peak Games'i 2020'de 1,8 milyar dolara satın alması ve aynı yıl kuruluşundan yalnızca 21 ay sonra Rollic Games hisselerinin %80'ini 180 milyon dolar karşılığında satın alması işlemleri, Türk start-up ekosistemini çıkış potansiyelini kanıtladı. VC destekli çıkışlar açısından Earlybird Digital East Fund'ın UiPath'e yaptığı yatırım sadece Türkiye'nin değil tüm Avrupa'nın en büyük çıkışlarından biriydi. Büyüklüklerine göre sıralanan diğer Türk VC destekli çıkışlar arasında İyzico (212), Vivense (Earlybird DEF) ve Foriba (Revo Capital) yer alıyor. (*The State of Turkish Startup Ecosystem, Startups.watch & Presidency of the Republic of Turkey Investment Office, 2021*)

2010-2021 Haziran Döneminde Gerçekleşen ilk 5 Çıkış İşlemi (USD)

Peak	Yemeksepeti	Trendyol	hepsiburada	Gram Games
Zynga, \$1.85, 100%	Delivery Hero, \$580M, 100%	Alibaba, \$728, 182%	IPO, \$761M, 20%	Zynga, \$250M+, 100%

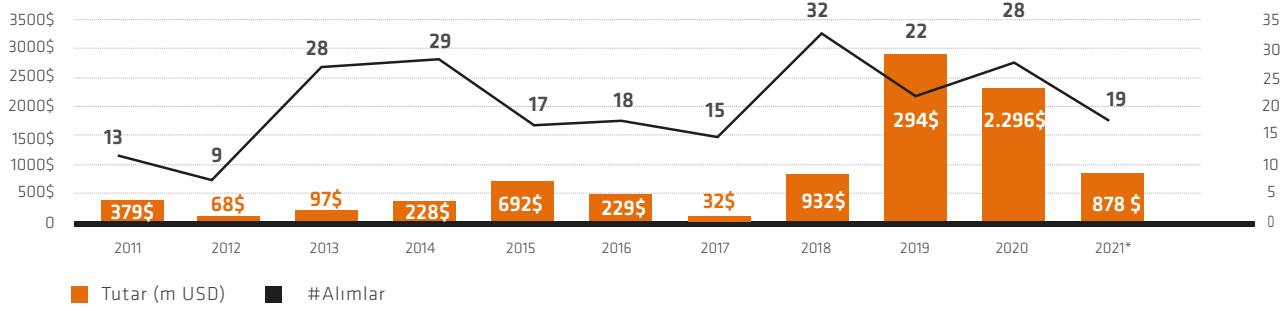
Kaynak: The State of Turkish Startup Ecosystem, Startups.watch & Presidency of the Republic of Turkey Investment Office, 2021

2021 yılında oyun sektöründe önceki yıllardaki gibi ciddi ölçekli bir çıkış işlemi olmadı. 2021 yılının çıkış işlemleri arasında Nasdaq Halka Arzında ikincil işlem olarak 761 milyon dolarlık çıkış işlemi ile Hepsiburada başı çektii. Onu Getir'in kısmi çıkış işlemi takip etti.

2021 Yılında Gerçekleşen 20 Çıkış İşlemi (Year in Review 2021 Startups.watch, 2022)

Sıra	Şirket	%	İşlem Büyüklüğü	Sıra	Şirket	%	İşlem Büyüklüğü
1	hepsiburada	%20	761.5 M \$	11	Digital Planet	%100	-
2	Getir	-%	35 M \$	12	Ruby Games	%20	10 M \$
3	Prota	%100	-	13	Marketyo	%100	-
4	Mackolik	%100	-	14	ByteTyper	%100	-
5	Garaj Sepeti	%100	-	15	Eçözüm	%60	-
6	Pay TR	%60	-	16	NetRD	%100	9.2 M \$
7	MOOV	%75	23 M \$	17	modanisa	%3	-
8	Arvento	%89	20.6 M \$	18	Birleşik Ödeme	%70	-
9	Uncosoft	%100	-	19	Endeksa	-%	-
10	English Ninjas	%100	-	20	SHERPA	%100	-

Türkiye'deki Çıkışlar ve İkincil İşlemler, *30 Haziran 2021 itibarıyla

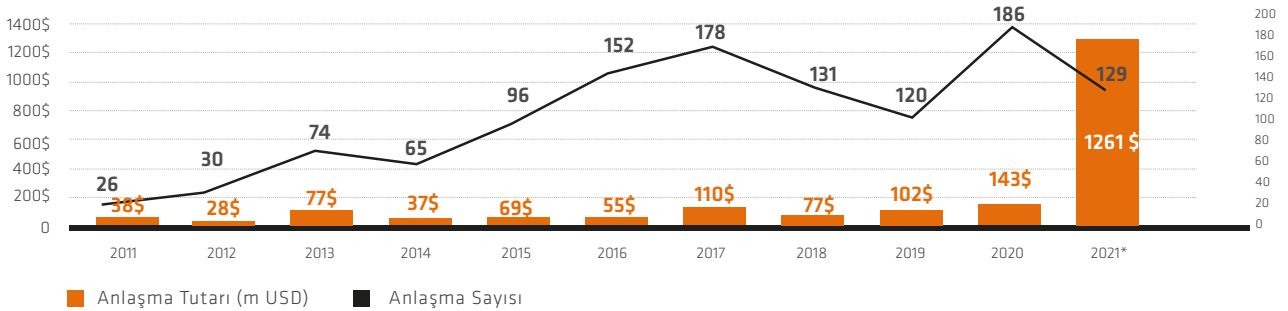

Kaynak: The State of Turkish Startup Ecosystem, Startups.watch & Presidency of the Republic of Turkey Investment Office, 2021

Deals (Anlaşmalar)

Türkiye'de girişim yatırımı üç aşamaya ayrılabilir. İlk aşamada, 2011-2017 yılları arasında yeni kurulan VC fonları ilk yatırımlarını yaptı. 2017'nin sonunda, fonların çoğu yatırım döngüsünü bitirdi ve ikinci fonlarını toplamaya başladı, bu da 2018'de start-up finansmanında bir düşüşe yol açtı. 2018'den 2020'ye kadar olan bu ikinci aşamada, yeni toplanan fonlarla donanmış VC'ler tekrar ciddi bir şekilde yatırım yapmaya başladı. 2021 ve sonrasında, üçüncü aşama, Getir ve Dream Games gibi global olarak yüksek değerli ölçeklerde mega yatırım turlarına tanık oluyoruz.

Türkiye'de Melek Yatırımcılar ve VC'lar tarafından yapılan açıklanmış hisse senedi fonu turları*30 Haziran 2021 itibarıyla

Kaynak: The State of Turkish Startup Ecosystem, Startups.watch & Presidency of the Republic of Turkey Investment Office, 2021

2021'de Getir, üç turda 978 milyon doların üzerinde finansman sağlarken, Dream Games iki turda 205 milyon dolar topladı; sadece bu ikisi tek başına Türkiye'nin yıllık yatırım miktarını 1 milyar dolar üzerine çıkardı (The State of Turkish Startup Ecosystem, Startups.watch & Presidency of the Republic of Turkey Investment Office, 2021)

Kurumsal Katılım

Türk şirketleri yerel girişim ekosistemiyle ilk kez 2010'ların başında ilgilenmeye başladı. Ekosistem daha aktif hale geldikçe ve daha fazla başarı öyküsü ortaya çıkmaya başladıkça, şirketler hem doğrudan finansal yatırımlar, hem de kurumsal sponsorluktaki hızlandırma programlarıyla ekosistemdeki varlıklarını artırdı. Risk Sermayesi (VC) yatırım fonları için düzenleyici bir çerçevenin getirilmesiyle birlikte, bankalar özellikle kurumsal risk sermayesi (CVC) fonlarının oluşturulması ve dağıtılması sorumluluğunu üstlenmeye başladı. (*The State of Turkish Startup Ecosystem, Startups.watch & Presidency of the Republic of Turkey Investment Office, 2021*)

Son 10 yılda başlatılan Kurumsal Risk Sermayesi fonları aşağıdakileri içermektedir:

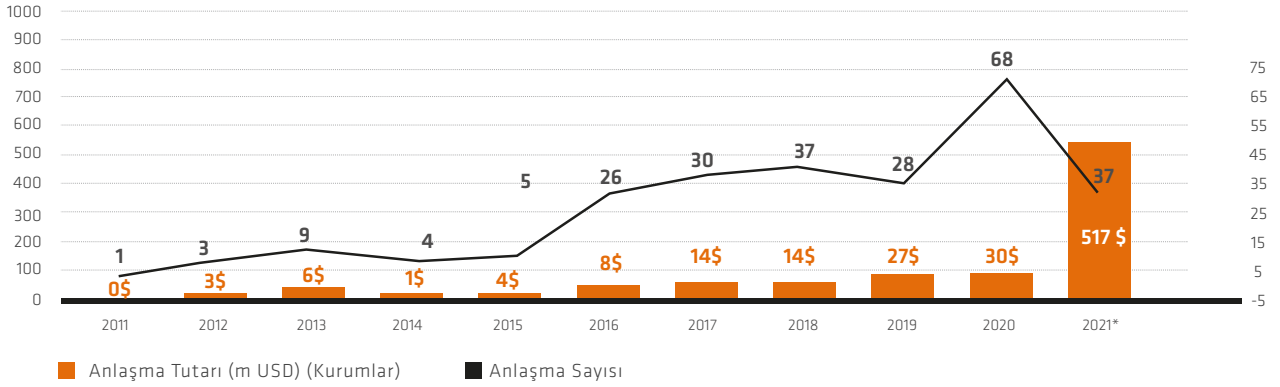
Türkiye'de kurulan Kurumsal Girişim Sermaye'lerinin Zaman Çizelgesi

Kaynak: The State of Turkish Startup Ecosystem, Startups.watch & Presidency of the Republic of Turkey Investment Office, 2021

Start-up yatırımdaki kurumsal risk sermayesi fonları incelendiğinde, 2020'de kurumsal yatırımın payında keskin bir artış görülüyor ve toplam 186 anlaşmadan 68'i kurumsal bir yatırımcıyı içeriyor. 2021'de ise Haziran sonu itibarıyla bile taahhüt edilen toplam 517 milyon dolar, işlem büyüklüklerinin yüksek olması nedeniyle, önceki yıllarda yapılan yatırım seviyelerini ciddi ölçüde geride bırakmış gözüküyor.

Türkiye'de Kurumsal Girişim Sermayesi Katılımı ile Gerçekleşen Anlaşmalar *30 Haziran 2021 itibarıyla

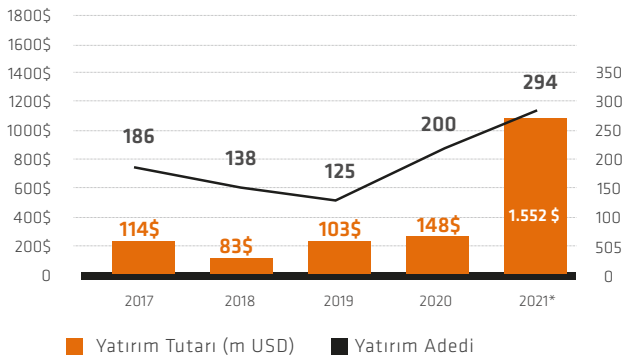
Kaynak: The State of Turkish Startup Ecosystem, Startups.watch & Presidency of the Republic of Turkey Investment Office, 2021

Türkiye'deki Start-Up Yatırımlarının Görünümü

Yatırımların Yıl Bazında Dağılımı

2021 yılında hem yatırım turu sayısı hem de yatırım adedi olarak tüm zamanların rekoru kırıldı ve 294 yatırım turunda 1 milyar 552 milyon dolar yatırım yapıldı. Bir önceki seneye göre yatırım miktarında %948, yatırım adedinde %47'lik bir büyüme görüldü. Bu büyümede Getir ve Dream Games'in aldığı mega yatırımlar, oyun sektöründeki son yıllardaki iştahın artması, yatırımcı sayısının rekor düzeye çıkması etkili oldu (*Year in Review 2021, Startups.watch, 2022*)

Türkiye'de Yatırımların Yıl Bazında Dağılımı

	2017	2018	2019	2020	2021
Yatırım Miktarı (\$)	114M	83M	103M	148M	1.552M
Yıllık Büyüme		-28%	25%	43%	948%
Yatırım Adedi	186	138	125	200	294
Yıllık Büyüme		-26%	-9%	60%	47%

Kaynak: Year in Review 2021, Startups.watch, 2022

Aşamalarına Göre Türkiye'de Yatırımlar

Bir girişim fikir aşamasından geldiği son noktaya kadar farklı amaçlarla birçok defa yatırım alabiliyor. Bu yatırım aşamaları aşağıdaki şekilde özetlenebilir;

Tohum Aşaması: Erken aşamada yapılan yatırım turu neticesinde alınan küçük yatırımlardır. Bu aşamada alınan yatırım; pazar araştırmaları, ürün geliştirme ve doğru ekibi oluşturma gibi şirketin ilk adımlarını finanse etmek amacıyla kullanılmaktadır.

<https://startup.info/comparison-between-early-and-late-venture-capital-stages/>

Erken Aşama: Bu aşamadaki işletmeler, ürünlerini piyasaya sunmuş, pazar stratejilerini ve satış kanallarını ayarlamış olurlar. Henüz kârlı olmasalar da bir miktar gelir elde ederler. Pozitif nakit akışı ve başa baş hedeflerken, iş geliştirme ve müşteri kazanımını sağlamalarına yardımcı olmak için yatırım sermayesine ihtiyaç duyarlar. Ortalama olarak, yeni başlayanlar, 3,5 yaşında olduklarında erken aşama finansmanı düşünmeye başlarlar.

<https://startup.info/comparison-between-early-and-late-venture-capital-stages/>

Geç Aşama: Bu aşamadaki şirketler, iyi bilinen ürünlere, güçlü bir pazar konumuna sahip, kendi portföylerine katmak için diğer startup'ları takip eden, karlılığa yaklaşan veya karlı olan şirketlerdir. Geç aşamadaki finansmanı artırmanın amacı, bir halka arz (IPO) veya satın alma planlamadan önce şirket'in önceki aşamadaki yatırımcılarını nakde çevirmektir .

[\(https://startup.info/comparison-between-early-and-late-venture-capital-stages/\)](https://startup.info/comparison-between-early-and-late-venture-capital-stages/)

2021 yılında toplamda 269 girişim tohum, erken ve geç aşama yatırım alırken, yatırım miktarının %90'ı 10 girişimde toplandı. (Getir, Dream Games, Tiko, Colendi, Libra Softworks, Picus Security, Akinon, RS Research, Servislet ve Martı). 2021 yılındaki tohum aşamasındaki yatırım adedi bir önceki seneye göre %48 artarak 264'e ulaştı. Bu aynı zamanda tohum aşaması için tüm zamanların rekoru anlamına geliyor. 2021 yılında tohum aşamasında en büyük yatırım alan 10 girişimin 4'ü oyun girişimiydi. (Hadi, Ace Games, Brew Games ve Fomo Games). 2021 yılındaki erken aşama yatırımların ilk 5 sırasında Dream Games, Getir, Tiko, Libra Softworks ve Picus Security geliyor. Geç aşama yatırımlardaki tek girişim ise Getir oldu (*Year in Review 2021 Startups.watch, 2022*)

Aşamalarına Göre Türkiye'de Yatırımlar (\$)

AŞAMA	2017	2018	2019	2020	2021
Tohum (\$)	58M	46M	35M	61M	105M
Yıllık Büyüme		-20%	-24%	74%	73%
Erken (\$)	33M	22M	61M	50M	591M
Yıllık Büyüme		-35%	184%	-18%	1077%
Geç (\$)	23M	15M	7M	37M	855M
Yıllık Büyüme		-35%	-52%	409%	2211%

Aşamalarına Göre Türkiye'de Yatırımlar (#)

AŞAMA	2017	2018	2019	2020	2021
Tohum (#)	165	124	110	178	264
Yıllık Büyüme		-25%	-11%	62%	48%
Erken (#)	19	9	12	20	28
Yıllık Büyüme		-53%	33%	67%	40%
Geç (#)	2	5	3	2	2
Yıllık Büyüme		150%	-40%	-33%	0%

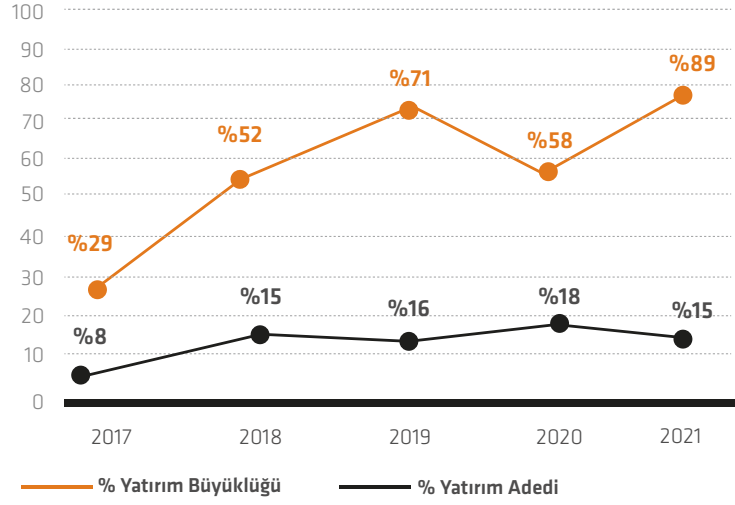

Yurt Dışı Kaynaklı Yatırımcı Katılımı

Getir ve Dream Games'in aldığı büyük yatırımlardan dolayı 2021 yılında miktar olarak yatırımların %89'unda yabancı yatırımcı vardı. Adet olarak 294 yatırımın %15'inde yani 44'ünde yabancı yatırımcı vardı.

Yabancı yatırımcıların katıldığı yatırım turu adedi tüm zamanların rekorunu kırsa da oran olarak bir önceki senenin altında kaldı (*Year in Review 2021 Startups.watch, 2022*)

Yurt Dışı Kaynaklı Yatırımcı Katılımı Oranı

Kaynak: Year in Review 2021, Startups.watch, 2022

2021 yılında yatırım yapan yabancı yatırımcılar arasında Balderton Capital, Elevator Ventures, Global Founders Capital, Goldman Sachs, Index Ventures, Sequoia Capital, Silver Lake, Speedinvest, Startup Wise Guys ve Tiger Global gibi bilinen fonlar bulunuyor.

Yabancı yatırımcıların ilgisi e-ticaret/pazaryeri, mobil yazılım teknolojilerinin kullanıldığı teslimat ve lojistik, fintech, SaaS/yazılım ve yapay zeka alanlarında yoğunlaşıyor.

	2017	2018	2019	2020	2021
Katıldıkları Turların Büyüklüğü (\$)	33M	43M	73M	86M	1.374M
Toplam Yatırım Büyüklüğü (\$)	114M	83M	103M	148M	1.552M
Katıldıkları Yatırım Adedi (#)	15	21	20	35	44
Toplam Yatırım Adedi (#)	186	138	125	200	294

2021 yılında Aktif Olan Yabancı Yatırımcılar

Kaynak: Year in Review 2021, Startups.watch, 2022

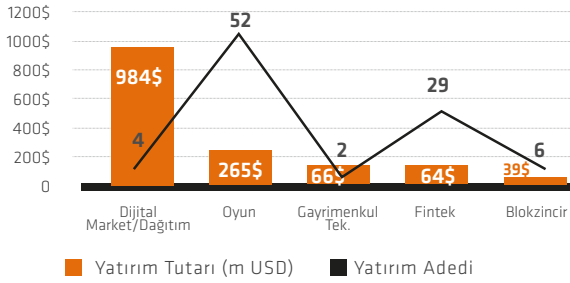
En çok Yatırım Çeken 5 Dikey (2019-2020-2021)

2021 Yılı'nın En Çok Yatırım Çeken Dikeyleri

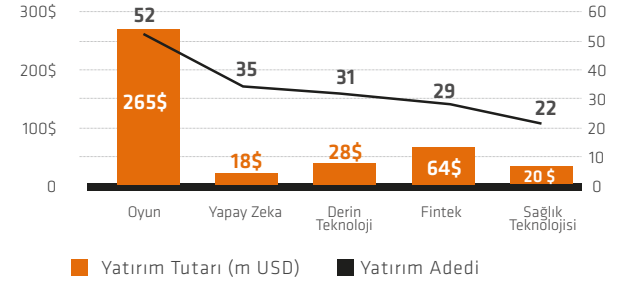
2021 yılında miktar olarak en çok yatırımı ultra-hızlı market dağıtım, oyun, gayrimenkul teknolojileri, fintek ve blockchain bazlı girişimler aldı. Ultra-hızlı market dağıtım dikeyindeki 4 yatırım turunun 3'ünün Getir'e, oyun dikeyindeki 265 milyon dolarlık yatırım turunun 205 milyon doları ise Dream Games'e ait. Yatırım adedi olarak bakıldığında 2021 yılında en çok yatırımı oyun, yapay zeka, derin teknolojiler, fintek ve sağlık teknolojileri aldı.

Oyun sektörü 52 yatırım turu ve 265 milyon dolar yatırım ile en gözde sektör oldu. Bunda sadece oyun sektörüne yatırım yapan WePlay Ventures'ın 8 yatırım yapmasının, Ludus'un da Türkiye'de 5 yatırım yapmasının etkisi oldukça fazla (*Year in Review 2021 Startups.watch, 2022*)

2021 Yılı Yatırım Tutarına Göre En Çok Dikkat Çeken Dikeyler

2021 Yılı Yatırım Adedine Göre En Çok Dikkat Çeken Dikeyler

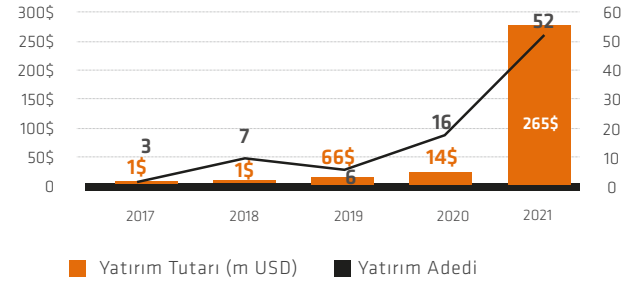

Kaynak: Year in Review 2021, Startups.watch, 2022

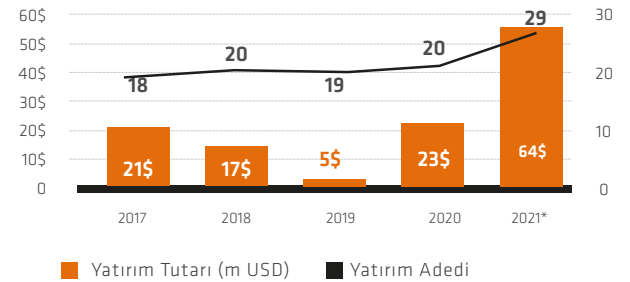
2021 yılında oyun girişimlerine toplamda 52 yatırım turunda 265 milyon dolar yatırım yapılarak tüm zamanların rekoru kırıldı. 2021 yılında Dream Games tek başına 205 milyon dolar yatırım alarak hem en çok yatırım alan oyun girişimi oldu hem de en hızlı unicorn olan girişim oldu.

Fintek yatırımlarına bakıldığında ise 29 yatırım turunda 64 milyon dolarlık yatırım ile 2021 yılı tüm zamanların hem miktar hem adet olarak en çok fintek yatırımının yapıldığı yıl oldu. Pandemi döneminde e-ticaretin çok hızlı büyümesi ve buna bağlı olarak ödeme sistemlerine olan ihtiyacın daha da artması bu rekorun kırılmasında öncü oldu. Fintek satın almaları incelendiğinde Türkiye'deki finteklerin genellikle uluslararası fintek firmaları tarafından satın alındığı görülmektedir.

Türkiye'de Oyun Yatırımları

Türkiye'de Fintek Yatırımları (*23 Aralık 2021 itibarıyla)

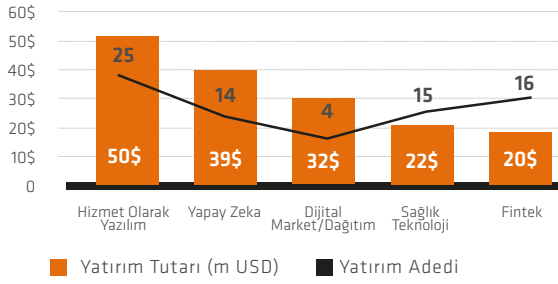
Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi, Türkiye Fintek Ekosistemi Durum Raporu, 2021

En çok Yatırım Çeken 5 Dikey (2019-2020-2021)

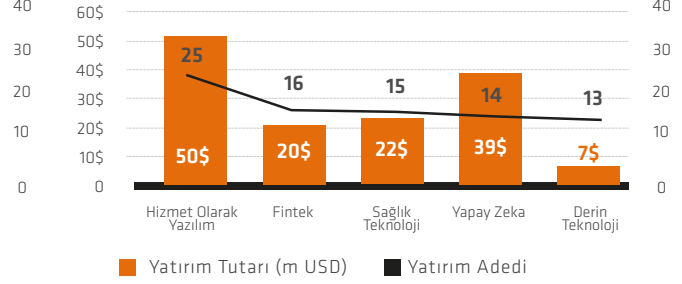
2020 Yılı'nın En Çok Yatırım Çeken Dikeyleri

2020 yılında toplanan finansman açısından en fazla yatırımı alan sektörler SaaS, AI ve Dijital Market/Dağıtım oldu. Anlaşma sayısı açısından ise SaaS liderliğini sürdürürken, onu fintek ve Sağlık Teknolojileri izledi (*Year in Review 2020, Startups.watch,2021*).

2020 Yılı Yatırım Tutarına Göre En Çok Dikkat Çeken Dikeyler

2020 Yılı Yatırım Adedine Göre En Çok Dikkat Çeken Dikeyler

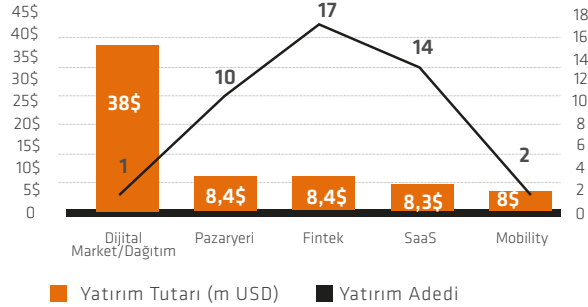

Kaynak: Year in Review 2020, Startups.watch,2021

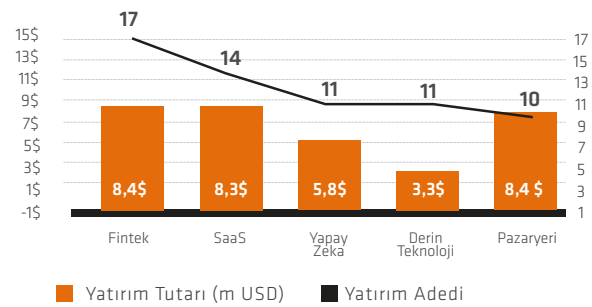
2019 Yılı'nın En Çok Yatırım Çeken Dikeyleri

2019 yılında en fazla yatırımı alan sektörler Dijital Market/Dağıtım, Pazar Yeri, Fintek oldu. Anlaşma sayısı açısından ise Fintek lider olurken, SaaS ve Yapay Zeka onun arkasından gelerek ilk üçü oluşturdu (*Year in Review 2019, Startups.watch, 2020*).

2019 Yılı Yatırım Tutarına Göre En Çok Dikkat Çeken Dikeyler

2019 Yılı Yatırım Tutarına Göre En Çok Dikkat Çeken Dikeyler

Kaynak: Year in Review 2019, Startups.watch, 2020

Bölüm Özeti

2010 yılından itibaren Türkiye’de melek ağları kurulmaya başlandı, risk sermayesi fonları (VC) kuruldu ve girişim sermayesi fonu destekli girişim sayısı her geçen sene arttı. 2013 yılında başlayan devlet destekli melek yatırımcı akreditasyon programı, aktif melek yatırımcılara vergi avantajları sağlayarak Eylül 2021 itibarıyla 674’e ulaştı.

Türkiye girişim ekosisteminin büyümesi ve başarılı çıkışların artması, yeni girişim fonlarının sayısının artmasını sağladı, mevcut fonların ikinci fonlarını kurmasını kolaylaştırdı. 2018-2021 yılları arasında Türkiye’deki fonlar 680 milyon dolar topladı ve toplam fon büyüklüğü anlamında rekor kırıldı. Türkiye’nin stratejik konumu, sosyal ve kültürel avantajları ve etkileyici girişimcilik görünümü yabancılar için Türkiye’yi yatırım yapmak istedikleri ülke konumuna getirdi.

2021 yılı deneyimli fonların yanı sıra Getir ve Dream Games gibi küresel pazara açılmak isteyen ve bunu başaran girişimlere de şahit olunan başarılı bir yıl olarak karşımıza çıktı. 2019’da Türkiye’de tek bir “unicorn” veya 1 milyar dolarının üzerinde değere sahip girişim bulunmazken, 2020’de Peak Games’in 1,8 milyar dolar karşılığında satın alınması sayesinde ilk milyar dolarlık girişim ortaya çıktı; 2021’in ilk 8 ayında Dream Games ve Getir’in yeni yatırım turları sayesinde ise bu sayı üçe yükseldi.

Hepsiburada’nın Nasdaq’ta 3,8 milyar değerlendirme ile halka arzı ve Trendyol’un 1,5 milyar dolarlık yatırım turu ile hem bu sayı beşe çıktı hem de Trendyol, Türkiye’nin ilk “decacorn”u oldu. 2019’da kurulan Dream Games’in 2021’de unicorn olması hız anlamında da birçok girişime örnek oldu. Genel olarak, bu başarı hikayeleri, Türk girişim ekosisteminin artık küresel düzlemde olduğunun en büyük kanıtlarıdır.

2022 yılında da oyun sektörünün ardından fintek, yapay zeka ve SaaS en dikkat çeken dikeyler olmaya devam ediyor. Siber güvenlik sorunu her geçen gün artarken, siber güvenlik özelindeki girişimler öne çıkıyor. Bunun yanında özellikle rutin işlerde büyük tasarruf sağlayan ve hem ölçeklenebilir olması hem de gelişim alanı sonsuz olması nedeniyle yapay zeka alanındaki girişimler de en çok dikkat çeken girişimler arasında yer alıyor.

Yenilikçi teknolojileri üreten, yenilikçi teknolojilerle ürün ve hizmet geliştiren startup’lara yönelik finansal yatırımların UDY pazarı içinde daha görünür olması da Türkiye’nin bu konuda küresel anlamda ilerlediğinin bir göstergesidir.

YAZILIM SEKTÖRÜNDEKİ
HİBE VE
TEŞVİKLER

I Yazılım Sektöründeki Hibe ve Teşvikler

a. Ar-Ge Faaliyetlerine Yönelik Olanlar

Ulusal ve uluslararası alanda Ar-Ge odaklı ürün ve süreç geliştirmede finansmana erişimin sağlanması için çeşitli destek ve teşvik kaynakları bulunmaktadır. Bu kaynaklar, KOBİ'ler, büyük kuruluşlar için farklılık göstermektedir. Türkiye'de çeşitli Bakanlıklar bu kaynakları proje bazlı olarak firmalara sağlamaktadır.

Ar-Ge, kültür, insan ve toplumun bilgisinden oluşan bilgi dağarcığının artırılması ve bunun yeni süreç, sistem ve uygulamalar tasarlamak üzere kullanılması için sistematik bir temelde yürütülen yaratıcı çalışmaları, çevre uyumlu ürün tasarımı veya yazılım faaliyetleri ile alanında bilimsel ve teknolojik gelişme sağlayan, bilimsel ve teknolojik bir belirsizliğe odaklanan, çıktıları özgün, deneysel, bilimsel ve teknik içerik taşıyan faaliyetler bütünü olarak tanımlanır.

Bir çalışmaya Ar-Ge diyebilmek için, teknolojik ilerleme ya da teknolojik belirsizliklerin sistematik olarak giderilmesini içeren faaliyet olması gerekmektedir. Ar-Ge ve Yenilik projelerinin 5 temel özelliği şu şekildedir:

- Bilimsel ve teknolojik belirsizlik içeren bir konu
- Konusunda uzman araştırmacılar tarafından yürütülmesi
- Sistematik faaliyetler
- Deneysel, bilimsel ve teknik içerik üretebilme
- Özgün ve nitelikli çıktıların elde edilmesi

KOSGEB DESTEK PROGRAMLARI

KOSGEB AR-GE, ÜR-GE ve İnovasyon Destek Programı

TÜBİTAK DESTEK PROGRAMLARI

TÜBİTAK 1501 Sanayi Ar-Ge Başlangıç Destek Programı

TÜBİTAK 1507 KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı

TÜBİTAK 1511 Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Projeleri Destekleme Programı

TÜBİTAK TEYDEB 1505 Üniversite Sanayi İş Birliği Destek Programı

TÜBİTAK 1711 Yapay Zekâ Ekosistem Çağrısı

TÜBİTAK 1702 Yenilik Destek Programı

Ar-Ge Faaliyetlerine yönelik olarak hibe ve teşvik sağlayan kurumlar KOSGEB ve TÜBİTAK'tır.

KOSGEB Destekleri

KOSGEB Desteklerinden hangi tür firmalar faydalanabilir?

Mikro Ölçekli, Küçük Ölçekli ve Orta Ölçekli İşletmeler Ar-Ge, Ür-Ge ve İnovasyon Destek programından Girişimciler de faydalanabilir.

Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmeler (KOBİ) Nedir?

1-250 arası çalışan istihdam eden, bilanço veya net satış hasılatı 250.000.000 TL'yi geçmeyen işletmelere KOBİ denir. Mikro, Küçük ve Orta olmak üzere 3 ayrılır. KOSGEB tarafından tanımlanan ölçekler aşağıdaki gibidir:

■ Mikro Ölçekli KOBİ:

10 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 5.000.000 TL'yi aşmayan işletmelerdir.

■ Küçük Ölçekli KOBİ:

50 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 50.000.000 TL'yi aşmayan işletmelerdir.

■ Orta Ölçekli KOBİ:

250 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 250.000.000 TL'yi aşmayan işletmelerdir.

KOBİ Tanımı	Çalışan Sayısı	Yıllık Hasılat veya Bilanço Toplamı
Mikro Ölçekli İşletmeler	10'dan az	5 Milyon TL'ye kadar
Küçük Ölçekli İşletmeler	50'dan az	50 Milyon TL'ye kadar
Orta Ölçekli İşletmeler	250'den az	250 Milyon TL'ye kadar

KOSGEB Desteklerinden faydalanmak için gerekli ön şartlar nelerdir?

- Türk Ticaret Kanunu'nda tanımlı gerçek kişi veya tüzel kişi statüsünde olmalı
- KOSGEB Veri Tabanında kayıtlı ve aktif olmalı
- KOBİ Bilgi Beyannamesi güncel olmalı

KOSGEB, KOBİ niteliğindeki firmaların Ar-Ge çalışmalarını 2 tip proje ile desteklemektedir. Bu programlar hakkındaki detaylar aşağıda verilmiştir.

Program-1: KOSGEB AR-GE, ÜR-GE ve İnovasyon Destek Programı

Ar-Ge ve İnovasyon projeleri için KOSGEB ön şartlar dışında herhangi bir şart gerekmez iken, Ürün Geliştirme (ÜR-Ge) projeleri için aşağıdaki şartlardan en az birinin sağlanması gerekmektedir;

- KOSGEB ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, kanunla kurulan vakıflar veya uluslararası fonlar tarafından desteklenen Ar-Ge veya yenilik projeleri sonucunda ortaya çıkan ürün, *(Projenin başarı ile sonuçlandığını gösteren belgenin süresinin 5 seneyi geçmemesi gerekir.)*
- Patent belgesi ile koruma altına alınan ürün, *(Patent belgesinin verilmiş tarihinin 5 seneyi geçmemesi gerekir.)*
- Teknolojik Ürün (TÜR) Deneyim belgesine sahip ürün, *(TÜR Deneyim Belgelerinin geçerlilik süresi içerisinde programa başvuru yapılmalıdır.)*
- Doktora çalışması neticesinde ortaya çıkan ürün, *(Doktora mezuniyet tarihinden itibaren 5 yıl içerisinde programa başvuru yapılmalıdır.)*
- Kamu/üniversite araştırma enstitülerinde/merkezlerinde Ar-Ge faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan ürün, *(Projenin başarı ile sonuçlandığını gösteren belgenin süresinin 5 seneyi geçmemesi gerekir.)*
- 28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkındaki Kanun kapsamında destek ve teşviklerden yararlanan Ar-Ge Merkezlerinde Ar-Ge faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan ürün, *(Projenin başarı ile sonuçlandığını gösteren belgenin süresinin 5 seneyi geçmemesi gerekir.)*
- Yurt içi Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde (TGB) yer alan işletmelerin, bölgede sonuçlandırdıkları veya TEKMER'lerde yer alan işletmelerin başarılı tamamladıkları Ar-Ge ve yenilik projeleri sonucunda ortaya çıkan ürün, *(Projenin başarıyla tamamlandığına dair yazının süresinin 1 yılı geçmemesi gerekir.)*
- Öncelikli Teknoloji Alanları tablosunda orta-yüksek veya yüksek teknoloji alanlarında yer alan ürün,
- Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayınlanan ve son mali yıl verilerine göre ithalat tutarı ihracat tutarından fazla olan ürün.

KOSGEB AR-GE, ÜR-GE İnovasyon Destek Programı	
Amaç	a) Araştırma-geliştirme (Ar-Ge) ve inovasyon projeleri aracılığıyla bilim ve teknolojiye dayalı yeni fikir ve buluşlara sahip küçük ve orta büyüklükte işletmeler (KOBİ) ile girişimcilerin; yeni bir ürün, yeni bir süreç ve/veya yeni bir hizmet üretmelerinin veya iyileştirmelerinin, b) Ürün geliştirme (ÜR-Ge) faaliyetleri ile değişen pazar taleplerine ve teknolojik gelişmelere uyum sağlamaları amacıyla, KOBİ'ler tarafından orijinal, iyileştirilmiş veya değiştirilmiş yeni ürünlerin üretilmesinin sağlanmasıdır.
Proje Süresi	En az 8 ay, En çok 24 ay.
Destek Oranı	Nitelikli Personel Gider Desteği %100, Diğer Destekler %75
Proje Süresi	750.000 TL, Çağrı kapsamında gerçekleştirilecek başvurularda 6.000.000 TL

Program kapsamında sağlanan desteklere ilişkin ayrıntılar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Destek Unsuru	Destek Üst Limiti	Destek Oranı (%)
Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği	150.000	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği (Geri Ödemeli)	300.000	75
Nitelikli Personel Giderleri Desteği	200.000	100
Sınai Mülkiyet Hakları Giderleri Desteği	100.000	75
Test, Analiz ve Belgelendirme Giderleri Desteği	100.000	75
Diğer Giderler Desteği	50.000	75
Proje Danışmanlık Desteği	20.000	
Eğitim Desteği	20.000	
Proje Tanıtım Desteği	10.000	
Yurt içi ve Yurt dışı Kongre/Konferans/Fuar Ziyareti/Teknolojik İş birliği Ziyareti Desteği	Yurt içi üst limit: 5.000	Yurt dışı üst limit: 10.000
	Toplam: 20.000	
İşletme Kuruluş Giderleri Desteği	Gerçek kişi statü: 5.000	Sermaye Şirketi Statü: 10.000

TÜBİTAK Destekleri

TÜBİTAK, firmaların Ar-Ge çalışmalarını 6 ayrı program ile desteklemektedir. Bu programlar hakkındaki detaylar aşağıda verilmiştir.

TÜBİTAK Desteklerinden faydalanmak için gerekli ön şartlar nelerdir?

Türkiye’de yerleşik KOBİ statüsündeki sermaye şirketi olmak ve PRODİS sistemine kuruluş bazlı ön kayıt başvurusunu yapmış olmak gerekmektedir.

TÜBİTAK Desteklerinden hangi tür firmalar faydalanabilir?

Sektör ve büyüklüğüne bakılmaksızın firma düzeyinde katma değer yaratan, Türkiye’de yerleşik KOBİ statüsündeki sermaye şirketleri başvuru yapabilmektedir.

2019 yılı öncesinde firmalar yılın herhangi bir vaktinde proje başvurusu gerçekleştirebilir iken mevcut durumda sadece TÜBİTAK çağrı açtığı anda proje başvurusu yapabilmektedir. TÜBİTAK TEYDEB 1501 ve 1507 destek programları;

- Daha iyi bir bütçe yönetimi sağlanması
- Bütçe imkanlarına göre en iyi projelerin desteklenmesi
- Proje seçme aşamasında farklı politika araçlarının daha esnek ve etkin olarak kullanılması
- Kamu kaynaklarının ülke hedef ve ihtiyaçlarına yönelik belirlenmiş alanlardaki projelere yönlendirilmesi amacıyla 2019 yılı sonrasında çağrılı sisteme geçmiştir.

Program 1: TÜBİTAK 1501 Sanayi Ar-Ge Başlangıç Destek Programı

Üniversite-sanayi iş birliklerinin sağlanarak ihracatın artırılmasına yönelik faaliyetlerin yapılması, günümüz teknolojisini ileriye taşıyacak Ar-Ge çalışmalarının yapılması, geliştirilen proje çıktısı ürünlerin ekonomik ve ulusal anlamda katma değer yaratması ve yurt içi/yurt dışı iş birlikleri ile bilgi birikiminin ve Ar-Ge kültürünün artırılması beklenmektedir.

Bu çağrılı sistem ile firmalar senede 2 kez olmak üzere (genellikle Ocak-Şubat ve Haziran-Temmuz) proje başvurusunda bulunabilmektedirler. Çağrılar ile birlikte çağrı özel metinler yayınlanmakta olup eğer o dönem başvurularına özel kriterler var ise mutlaka çağrı metninde belirtilmektedir. TEYDEB 1501 ve TEYDEB 1507 programlarının farklılıkları ise aşağıdaki tablolarda özetlenmiştir.

TÜBİTAK 1501 Sanayi Ar-Ge Destek Programı	
Amaç	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) ölçeğindeki kuruluşların desteklenen projeler ile firmaların; 1. Ar-Ge kültürü ve Ar-Ge yapılanmasının oluşması, 2. Proje ve kaynak yönetimi yeteneğinin kazanılması, 3. Bilgi kazanımlarının dokümente edilerek kalıcılığının ve sürekliliğinin sağlanması, 4. Üniversite-sanayi iş birliğinin oluşturulması, 5. Yenilikçi ürün ve teknoloji geliştirme yönünde yetkinliğin sağlanması, 6. Nitelikli işgücü istihdamının artırılması, 7. Ar-Ge yapabilmenin ve başarabilmenin verdiği moral ve özgüven, 8. Ticari başarı, 9. Yurt içi ve yurt dışı yeni iş birliği ve açılım olanaklarının olması amaçlanmaktadır.
Proje Süresi	Projeler süre uzatması dahil 36 aya kadar desteklenmektedir. Proje destek süresi en fazla %25 oranında bir defaya mahsus olmak üzere artırılabilir. Hesaplanan süre uzatımı tam ay değilse, süre uzatımı bir üst aya tamamlanabilmektedir.
Proje Fikir Sahibi Ödülü	7.500 TL
Destek Oranı	%75
Çağrı Dönemleri	Yılda 2 çağrı 2, 6 aylık periyotlarla, 2 aylık başvuru süreleri 1. Çağrı: Ocak-Mart 2. Çağrı: Temmuz-Eylül

Program 2: TÜBİTAK 1507 KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı

TÜBİTAK 1507 KOBİ Ar-Ge Destek Programı	
Amaç	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) ölçeğindeki kuruluşların desteklenen projeler ile firmaların; <ol style="list-style-type: none"> 1. Rekabet güçlerinin ve ihracat kapasitelerinin artırılması 2. Ortak ya da tek başına sistematik Ar-Ge ve yenilik projeleri yapabilme yetkinliklerinin kazandırılması 3. Proje esaslı araştırma - teknoloji geliştirme ve yenilikçilik faaliyetlerinin desteklenmesi 4. Ar-Ge nitelikli yenilik faaliyetleri yapmaya özendirilmesi 5. Ar-Ge ve yenilikçilik kültürünün yerleşmesine ve yaygınlaşmasına katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.
Proje Süresi	Projeler en fazla 18 ay desteklenmektedir.
Proje Fikir Sahibi Ödülü	7.500 TL
Destek Oranı	%75
Destek Üst Limiti	En fazla 1.200.000 TL
Çağrı	Yılda 2 çağrı 2, 6 aylık periyotlarla, 2 aylık başvuru süreleri 1. Çağrı: Ocak-Mart 2. Çağrı: Temmuz-Eylül

Desteklenen Ar-Ge Aşamaları

- Kavram geliştirme,
- Teknolojik/Teknik ve ekonomik yapılabirlik etüdü,
- Geliştirilen kavramdan tasarıma geçiş sürecince yer alan laboratuvar ve benzeri çalışmalar
- Tasarım, tasarım uygulama ve tasarım doğrulama çalışmaları
- Prototip üretimi
- Pilot tesisin kurulması
- Deneme üretimi ve tip testlerinin yapılması
- Saha testlerinde karşılaşılan tasarım kaynaklı sorunların çözümü faaliyetleri

Desteklenen Proje Giderleri

- Personel giderleri,
- Seyahat giderleri,
- Alet, teçhizat, yazılım ve yayın giderleri,
- Malzeme ve sarf giderleri,
- Yurt içi ve yurt dışı danışmanlık ve hizmet alım giderleri,
- Türkiye'deki üniversiteler, TÜBİTAK'a bağlı Ar-Ge birimleri, özel sektör Ar-Ge kuruluşları ve benzeri Ar-Ge kurum ve kuruluşlarına yaptırılan Ar-Ge hizmet giderleri,
- YMM giderleri

Program 3: TÜBİTAK TEYDEB 1505 Üniversite Sanayi İş Birliği Destek Programı

Bu program kapsamında beklenen etki ve faydalar şu şekildedir;

- Farklı üniversite ve farklı akademisyenler ile ortak projeler yürüterek üniversite ve sanayilerin ortak paydada birleşmelerini ve bilgi birikimlerinin artırılmasını sağlamak.
- Üniversitedeki bilgi ve birikimin sanayide uygulanmasına olanak tanınarak, yenilikçi ve yüksek teknolojik ürünlerin ticarileşmesini sağlamak.
- Geliştirilecek proje ile ülkemizin hem ekonomik anlamda hem de teknoloji ve bilgi anlamında kalkınmasını sağlamak.
- Üniversite ve araştırmacılara fon sağlayarak yeni Ar-Ge projelerinin başlatılması için itici güç yaratmak.

Bu programa aşağıda özellikleri belirtilen yürütücü ve müşteri kuruluş, ortak proje başvurusu yapar.

Müşteri Kuruluş: Sektörüne bakılmaksızın firma düzeyinde katma değer yaratan, Türkiye’de yerleşik ve proje sonuçlarını Türkiye’de uygulamayı taahhüt eden sermaye şirketleri.

Yürütücü Kuruluş: Yükseköğretim Kanunu kapsamında yer alan yükseköğretim kurumları ile vakıf üniversiteleri, eğitim ve araştırma hastaneleri ve ilgili mevzuatında Ar-Ge yapmakla görevlendirilmiş kamu araştırma merkez ve enstitüleri.

Proje önerisinde 1 müşteri kuruluş ve 1 yürütücü kuruluş yer alır. Programa müşteri kuruluş olarak katılım sağlayacak firmaların Türkiye’de yerleşik sermaye şirketi olma zorunluluğu bulunmaktadır. Yürütücü kuruluş olan bir üniversite veya araştırma merkezi ile bir iş birliğinde anlaşılıp PRODİS sistemine kuruluş bazlı ön kayıt başvurusunun yapılmış olması gerekmektedir.

TÜBİTAK 1501 Sanayi Ar-Ge Destek Programı

Amaç	TEYDEB 1505 programı ile üniversitelerdeki bilgi birikimi ve teknolojinin, ürüne ya da sürece dönüştürülerek sanayiye aktarılması ve ticarileştirilmesine katkı sağlaması amaçlanmaktadır.
Destek Oranı	Müşteri kuruluşun KOBİ ölçeğinde olması durumunda destek kapsamına alınan proje bütçesinin: %75’i TÜBİTAK, %25’i müşteri kuruluş, Proje başvuru tarihinde müşteri kuruluşun büyük ölçekli olması durumunda destek kapsamına alınan proje bütçesinin: %60’ı TÜBİTAK, %40’ı müşteri kuruluş tarafından karşılanır.
Destek Üst Limiti	Proje bütçesinin TÜBİTAK tarafından karşılanacak kısmı 1.000.000 TL (Bir Milyon Türk Lirası) ile sınırlıdır.
Desteklenen Gider Kalemleri	Personel Giderleri, Sözleşmeli Personel, Bursiyer, Seyahat Giderleri, Alet/Teçhizat/Yazılım/Yayın Alımları, Hizmet Alımları, Malzeme Alımları

Program 4: TÜBİTAK 1511 Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Projeleri Destekleme Programı

Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı, Türkiye’de katma değerli üretimin artırılması amacı doğrultusunda, Bakanlık ve bağlı/ilgili kuruluşları (TÜBİTAK, KOSGEB) tarafından sağlanan destek ve teşviklerin tek pencereden yönetilerek orta-yüksek ve yüksek teknoloji seviyeli sektörlere yoğunlaştırılmasına yönelik özel bir programdır.

Türkiye’de orta-yüksek ve yüksek teknoloji seviyeli, katma değeri yüksek ürünlerin ve bu sektörlerin gelişimi için kritik önemi haiz ürünlerin üretiminin artırılması ve bu çerçevede yeni üretim imkan ve kabiliyetlerinin ülkemize kazandırılması amaçlanmaktadır. Ülkemizin ihtiyaç duyduğu teknolojik gelişmeye katkı sağlayacak yatırım projelerinin uçtan uca yönetim ve destek modeli ile hayata geçirilmesi hedeflenmektedir. Bu programa başvuru sadece Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında yapılmaktadır. Hamle program çağrısı olmadan direkt olarak Tübitak’a başvuru yapılmamaktadır.

TÜBİTAK 1511 Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Projeleri Destekleme Programı	
Amaç	Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında sunulan Ar-Ge projelerinin desteklenmesi programın hedefleri arasındadır. Desteklenen projelerin söz konusu alanlardaki teknolojik yeterliliğin ve bilgi birikiminin artırılmasında, mevcut yeteneklerin farklı alanlarda da değerlendirilmesinde ve özgün teknolojilerin geliştirilmesinde ivme kazandırıcı ve yönlendirici bir etken olması hedeflenmektedir.
Proje Süresi	Destek süresi en fazla çağrı duyurusunda belirtilen proje süresi üst sınırı kadardır.
Destek Oranı	Her dönem için sabit olup Büyük ölçekli kuruluşlar için %60, KOBİ’ler için %75’tir.
Desteklenen Ar-Ge Aşamaları	<ul style="list-style-type: none"> • Kavram geliştirme, • Teknolojik/teknik ve ekonomik yapılabirlik etüdü, • Geliştirilen kavramdan tasarıma geçiş sürecinde yer alan laboratuvar ve benzeri çalışmalar, • Tasarım, tasarım uygulama ve tasarım doğrulama çalışmaları, • Prototip üretimi, • Pilot tesisin kurulması, • Deneme üretimi ve tip testlerinin yapılması, • Saha testlerinde karşılaşılan tasarım kaynaklı sorunların çözümü
Desteklenen Gider Kalemleri	<ul style="list-style-type: none"> • Personel giderleri, • Seyahat giderleri, • Alet, teçhizat, yazılım ve yayın alım giderleri, • Malzeme ve sarf giderleri, • Yurt içi ve yurt dışı danışmanlık hizmeti ve diğer hizmet alım giderleri, • Türkiye’deki üniversiteler, TÜBİTAK’a bağlı Ar-Ge birimleri, özel sektör Ar-Ge kuruluşları ve benzeri Ar-Ge kurum ve kuruluşlarına yaptırılan Ar-Ge hizmet giderleri, • Projenin Ar-Ge faaliyetlerini yürütmek amacıyla proje kapsamında gerçekleşen; destek personeli, elektrik, su, gaz, bakım-onarım, haberleşme, vb. giderlere karşılık gelen proje genel giderleri

Program 5: TÜBİTAK 1711 Yapay Zekâ Ekosistem Çağrısı

Bu destek programı ile, yapay zekâ alanında üniversite/kamu araştırma merkez ve enstitülerinde oluşan bilgi birikimi ve teknolojinin TÜBİTAK BİLGEM Yapay Zekâ Enstitüsünün katkılarıyla:

- Türkiye’de yerleşik kuruluşlar tarafından belirlenen işbirliği modeli dahilinde kullanılması,
- Yapay Zekâ alanında ihtiyaçları karşılayan yenilikçi ürün ve çözümlere dönüştürülmesi,
- Proje çıktılarının Türkiye’de uygulanması amaçlanmaktadır.

Yapay Zekâ Enstitüsü bu kapsamda geliştirilen çözümlerin temel entegrasyonundan ve oluşan bilgi birikiminin ekosisteme hızlı bir şekilde aktarılmasından sorumlu olacaktır.

Her bir proje sonucunda kazanılan bilgi birikiminin ekosistemdeki diğer şirketlere ve diğer sektörlere aktarımı için Yapay Zekâ Enstitüsü altında iş analiz birimleri ve transfer laboratuvarları oluşturulacaktır. İş analiz birimleri, benzer projelerden elde edilen kazanımları ve öğrenilmiş dersleri projeler arasında yaygınlaştıracaktır.

Transfer laboratuvarları; genelleştirilmiş çözümler kataloğu, anonimleştirilmiş kullanım senaryoları veri tabanı, öğrenilmiş dersler ve iletişim platformu, tekrar kullanılabilir yazılım kütüphaneleri ve yöntem/araç öneri sistemi gibi yardımcı araçlar geliştirecektir.

Bu destek programının, Türkiye Yapay Zekâ Ekosistemini harekete geçirecek bir katalizör görevi üstlenmesi ve farklı açılardan katkı sağlaması beklenmektedir. Öncelikle,

- sanayinin ihtiyaç duyduğu yapay zekâ çözümlerinin teknoloji sağlayıcısı şirketler tarafından geliştirilmesi,
- hali hazırda üniversite/kamu araştırma merkezlerinde yerleşmiş olan yapay zekâ alanındaki bilgi birikiminin şirketlere aktarılması,
- yapay zekâ alanında rekabet öncesi iş birliği yaklaşımının oluşturulması,
- yapay zekâ girişimcilik ekosisteminin desteklenmesi,
- yapay zekâ ekosistem aktörlerinin aktif bir iş birliği modeline yönlendirilmesi,
- ihtiyaç sahibi şirketlere yapay zekâ alanındaki deneyimin ve bilgi birikiminin, teknoloji sağlayıcı firmalarca ve Yapay Zekâ Enstitüsü aracılığıyla sürekli olarak aktarılmasının sağlanması ve
- yapay zekâ alanında araştırmacı insan kaynağının yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

Bu program kapsamında ilk aşamada dört öncelikli alan desteklenecektir. Bu öncelikli alanlara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Öncelikli Alanlar	Amaç
Akıllı Üretim Sistemleri	Akıllı Üretim Sistemleri alanının, Sanayide Dijital Dönüşümün geldiği nokta ve sanayideki model fabrikalar sayesinde yapay zekâ ekosistemine hızlı bir katkı sağlaması beklenmektedir
Akıllı Tarım, Gıda ve Hayvancılık	Gıda arzının ve güvenliğinin gittikçe artan kritik önemi dolayısıyla Akıllı Gıda, Tarım ve Hayvancılık alanında geliştirilecek yapay zekâ temelli çözümlerin sektöre önemli faydalar getirmesi beklenmektedir.
Finans Teknolojileri	Bir diğer öncelikli alan olan Finans Teknolojileri alanında Türkiye'nin yüksek olgunluk seviyesinin, geliştirilecek çözümlerin finans sistemine entegrasyonunu kolaylaştırması beklenmektedir.
İklim Değişikliğinin Etkileri	Son yıllarda bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de çeşitli doğal felaketlere yol açan İklim Değişikliğinin Etkileri ise bir diğer öncelikli alan olarak belirlenmiş olup bu tip felaketlerin önceden kestirilmesi ve gerekli önlemlerin alınması için geliştirilecek yapay zekâ çözümleri de program kapsamında desteklenecektir.

Bu destek modelinde yapay zekâ çözümlerine ihtiyaç duyan şirketlerin, teknoloji sağlayıcı olarak en az bir KOBİ statüsünde şirket, bu konuda tecrübeli en az bir üniversite araştırma laboratuvarı/merkezi ya da kamu araştırma merkezi/enstitüsü ve TÜBİTAK Yapay Zekâ Enstitüsü ile konsorsiyum oluşturmaları hedeflenmektedir. Bu çağrıda Proje başvurusu yapacak konsorsiyumun Yapay Zekâ Enstitüsü ile başvuru öncesi bir iş birliği sözleşmesi imzalaması ve bu iş birliği sözleşmesinin proje önerisi ekinde sunulması gerekmektedir.

Proje başvurusu yapacak konsorsiyumun yapısında asgari bileşenler olarak:

- Müşteri Kuruluş olarak:
 - Büyük ölçekli kuruluşun veya
 - KOBİ'nin
- Teknoloji Sağlayıcı Kurum/Kuruluşlar olarak:
 - Yapay zekâ teknolojileri üzerine çalışan en az bir KOBİ'nin ve
 - En az bir üniversite araştırma laboratuvarının/merkezinin ya da kamu araştırma merkezinin/enstitüsünün
 - Ar-Ge'ye destek olmak ve katalizör görevi üstlenmek üzere Yapay Zekâ Enstitüsünün bulunması beklenmektedir.

TÜBİTAK 1711 Yapay Zekâ Ekosistem Çağrısı

Proje Süresi	En fazla 18 ay
Destek Oranı	<p>Müşteri Kuruluş büyük ölçekli kuruluş ise; izleme aşamasında dönem raporunda Teknoloji Sağlayıcı Kuruluş(lar) tarafından beyan edilen giderin %20'sini Teknoloji Sağlayıcı Kuruluş(lar)a öder. TÜBİTAK giderleri değerlendirir ve belirleyeceği "kabul edilen harcama tutarının" %60'ını Teknoloji Sağlayıcı Kuruluş(lar)a hibe destek olarak verir. Kalan kısmı Teknoloji Sağlayıcı Kuruluşun(ların) kendisi karşılamış olur.</p> <p>Müşteri Kuruluş KOBİ ise; izleme aşamasında dönem raporunda Teknoloji Sağlayıcı Kuruluş(lar) tarafından beyan edilen giderin %10'unu Teknoloji Sağlayıcı Kuruluş(lar)a öder. TÜBİTAK giderleri değerlendirir ve belirleyeceği "kabul edilen harcama tutarının" %70'ini Teknoloji Sağlayıcı Kuruluş(lar)a hibe destek olarak verir. Kalan kısmı Teknoloji Sağlayıcı Kuruluşun(ların) kendisi karşılamış olur.</p> <p>Destek oranı, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idareler ve vakıf üniversiteleri, eğitim ve araştırma hastanesi, kamu araştırma merkez ve enstitüleri için %100'dür. TÜBİTAK dönemlerde beyan edilen harcamaları değerlendirir ve "kabul edilen harcama tutarını" belirler. Müşteri kuruluş, büyük ölçekli kuruluş ise bu tutarının %20'sini; Müşteri Kuruluş KOBİ ise bu tutarın %10'unu karşılar. Geri kalan kısmını TÜBİTAK hibe destek olarak verir.</p>
Çağrı Bütçesi	Genel Gider, Proje Teşvik İkramiyesi ve Kurum Hissesi hariç en fazla 24.000.000 TL
Proje Bütçesi Üst Sınırı	Genel Gider, Proje Teşvik İkramiyesi ve Kurum Hissesi hariç en fazla 2.000.000 TL

Program 6: TÜBİTAK 1702 Yenilik Destek Programı

Yenilik Destek Programı ile gerçek ve tüzel kişilerin araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilik faaliyetleri ve üniversite-sanayi iş birliği, teknoloji transferi, kümeleşme, girişimcilik ve ticarileştirme faaliyetlerine destek sağlanması amaçlanmaktadır. Başvurular çağrıya yönelik gerçekleştirilmektedir.

1702-Patent Tabanlı Teknoloji Transferi Destekleme Çağrısı'nda üniversiteler, araştırma altyapıları, teknoloji geliştirme bölgesi şirketleri ve teknoloji transfer ofisleri Teknoloji Sağlayıcı Kuruluş olarak nitelendirilmektedir.

Müşteri Kuruluş ise Teknoloji Sağlayıcı Kuruluşun hak sahibi olduğu ve ulusal veya uluslararası patentler ile korunan teknolojileri lisanslama ya da devir yolu ile edinerek ekonomik değer oluşturmayı hedefleyen ve Türkiye'de yerleşik sermaye şirketi olarak tanımlanmıştır.

Çağrı kapsamında bir Müşteri Kuruluş en az bir Teknoloji Sağlayıcı Kuruluşun ortak başvuruları kabul edilecektir.

Bu Çağrı ile desteklenen projeler ile orta ve uzun vadede elde edilmesi hedeflenen etkiler aşağıdaki gibidir.

- Yükseköğretim kurumları, araştırma altyapıları, kamu kurumları, kamu araştırma merkez ve enstitüleri ve erken aşama teknoloji şirketlerinin geliştirdiği teknolojilerin katma değeri yüksek ürün, hizmet ve süreçlere dönüştürülmek üzere sanayiye aktarılmasının kolaylaştırılması,
- Yüksek teknoloji sektörlerinde faaliyet gösteren şirketlerin yukarıda bahsedilen kuruluşların bilgi birikiminden yararlanmasının sağlanması,
- Farklı paydaşlar tarafından kamu kaynakları ile gerçekleştirilen araştırma, geliştirme ve yenilik projeleri ile ortaya çıkan teknolojilerin bir araya getirilmesi ile sanayinin ihtiyaç duyduğu bütüncül çözümlerin geliştirilmesi,
- Teknoloji transfer ofislerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması.

TÜBİTAK 1702 Patent Lisans-2022-1

Amaç	Yükseköğretim kurumları, araştırma altyapıları, kamu kurumları, kamu araştırma merkez ve enstitüleri ve erken aşama teknoloji şirketleri tarafından yürütülen araştırma, geliştirme ve yenilik projeleri sonucunda ortaya çıkan ve patent ile korunan teknolojilerin lisanslama veya devir yolu ile Türkiye'de yerleşik sermaye şirketlerine aktarılması hedeflenmektedir.
Proje Süresi	Asgari proje süresi 24 ay, Verilebilecek ek süre ile beraber en fazla 60 ay.
Destek Oranı	Büyük ölçekli müşteri kuruluşlar için destek oranı üst sınırı %60, KOBİ niteliğindeki müşteri kuruluşlar için destek oranı üst sınırı %75.
Çağrı Bütçesi	30.000.000 TL
Proje Bütçesi Üst Sınırı	2.000.000 TL

Patentlerin devredilmesi veya lisanslanmasına uygulanacak destek oranı her bir patent için aşağıdaki oranlara göre belirlenecektir:

- Temel destek oranı %25'tir.
- Müşteri Kuruluşun KOBİ niteliğinde olması durumunda destek oranına %15 ilave edilir.
- Proje kapsamındaki teknoloji transferinin Yeşil Mutabakat çerçevesinde Çağrı Duyurusu ekinde belirtilen eylem alanlarındaki hedeflere katkı sağlaması durumunda destek oranına %15 ilave edilir.
- Müşteri Kuruluşun Çağrı Duyurusu ekinde yer alan yüksek teknoloji sektörlerinde faaliyet göstermesi veya lisanslanan patentin yüksek teknoloji IPC sınıflarından birini içermesi durumlarında destek oranlarına %15 ilave edilir.

- EPO, JPO, KIPO, CNIPA veya USPTO nezdinde tescil edilmiş patentler için destek oranına %10 ilave edilir.
- Müşteri Kuruluşun bir ya da daha fazla teknoloji sağlayıcı kuruluşun en az iki patenti lisanslaması ya da devralması durumunda destek oranına %10 ilave edilir.
- Proje kapsamında lisanslanan veya devredilen patentlerin uygulamaya alınması için Müşteri Kuruluşun Teknoloji Sağlayıcı Kuruluşun yapacağı kavram doğrulama, prototip geliştirme ve test-analiz işlerine ait hizmet alımı giderlerine ve patentler ile ilgili teknoloji değerlendirme hizmeti giderlerine KOBİ ölçeğindeki müşteri kuruluşlar için %75, büyük ölçekli müşteri kuruluşlar için %60 destek oranı uygulanır. Destek kapsamına alınabilecek kavram doğrulama, prototip geliştirme ve test-analiz hizmet alımlarının toplam üst tutarı 250.000 TL'dir.

b. Üretim Faaliyetlerine Yönelik Olanlar

Ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için teknolojik bilgi üretilmesi, üründe ve üretim süreçlerinde yenilik yapılması, ürün kalitesi ve standardının yükseltilmesi, verimliliğin artırılması, üretim maliyetlerinin düşürülmesi, teknolojik bilginin ticarileştirilmesi, rekabet öncesi işbirliklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu anlamda ülkemizde farklı ölçekteki ve kapsamdaki faaliyetlere yönelik hibe ve teşvik destek programları bulunmaktadır. Gerek büyük ölçekli şirketlerin gerekse de KOBİ'lerin finansa erişim noktasında bu hibe ve teşvik destek programları önem arz etmektedir.

Ulusal ve uluslararası bu hibe ve teşvik destek programlarının bazıları Ar-Ge faaliyetlerini desteklemek, bazıları işletmelerin rutin faaliyetlerini yürütmelerini sağlamak, bazıları yatırımlarını yönetmek bazıları ise ihracatlarını geliştirmek amacıyla sunulmaktadır.

Firmalar, Ar-Ge'ye yönelik programlardan sadece prototip ürün geliştirmeye yönelik giderleri, personel giderleri destek alabilirler. Mevcutta firmalar, bu programlara başvurmadan da kendi içlerinde öz kaynakları ile Ar-Ge, Ür-Ge projeleri yürütebilir. Ancak bu programlara başvuru yaparak hem kamu destekli bir programda disipline olarak faaliyetlerini yürütecek, hem bir finansman desteği yaratabilecek hem de başka programlardan yararlanabilmesi için bir kapı açılacaktır. Örneğin, KOSGEB Ar-Ge, Ür-Ge ve İnovasyon ya da TÜBİTAK 1507-1501 programlarını başarılı olarak tamamladıktan sonra KOSGEB Teknoyatırım programı kapsamında, aynı ürün ile seri üretime yönelik giderlere de destek alabilmek için olanak yaratılacaktır.

Ar-Ge programları ile prototip giderlerini karşılayacak, Teknoyatırım ile de seri üretim giderlerini karşılayabileceklerdir.

KOSGEB Destekleri

Yatırım faaliyetlerini desteklemek amacıyla KOSGEB tarafından 6 farklı program sunulmaktadır.

Program 1- KOBİ TEKNOYATIRIM- KOBİ Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı

KOSGEB programlarında genellikle Ar-Ge'ye yönelik giderler desteklenmekte, yatırım, seri üretim kapsamında giderler desteklenmemektedir. Bu program ile firmalar, yatırım projeleri gerçekleştirerek seri üretim giderlerine de hibe alabilecektir. Ayrıca geri ödemeli destek ile projeyi tamamladıktan sonra KOSGEB'e ödeme yapacak, projeyi yürütürken KOSGEB'den hem hibe hem de geri ödeme şeklinde firmaya finansal anlamda büyük destek sağlanacaktır.

KOBİ TEKNOYATIRIM programına başvuru için projenin, aşağıdaki şartlardan en az birini sağlaması gerekmektedir.

- KOSGEB ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, kanunla kurulan vakıflar veya uluslararası fonlar tarafından desteklenen Ar-Ge veya yenilik projeleri sonucunda ortaya çıkan ürün, *(Projenin başarı ile sonuçlandığını gösteren belgenin süresinin 5 seneyi geçmemesi gerekir.)*
- Patent belgesi ile koruma altına alınan ürün, *(Patent belgesinin verilmiş tarihinin 5 seneyi geçmemesi gerekir.)*
- Doktora çalışması neticesinde ortaya çıkan ürün, *(Doktora mezuniyet tarihinden itibaren 5 yıl içerisinde programa başvuru yapılmalıdır.)*
- 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme Ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkındaki Kanun kapsamında kurulan Ar-Ge Merkezlerinde yürütülen Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan prototip çalışması başarıyla tamamlanmış ürün, *(Projenin başarı ile sonuçlandığını gösteren belgenin süresinin 5 seneyi geçmemesi gerekir. Ürün prototipinin, Ar-Ge Merkezinde tamamlandığına ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı onayı aranır ve tamamlanma tarihinin kontrolü Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından düzenlenen yazı ve/veya KBS/Web servis vb. imkânlar ile yapılır.)*
- Teknolojik Ürün (TÜR) Deneyim Belgesine sahip ürün, *(TÜR Deneyim Belgelerinin geçerlilik süresi içerisinde programa başvuru yapılmalıdır.)*
- Yurt içi Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde (TGB) yer alan işletmelerin, bölgede sonuçlandırdıkları Ar-Ge ve yenilik projeleri sonucunda ortaya çıkan ürün, *(Projenin başarı ile sonuçlandığını gösteren belgenin süresinin 5 seneyi geçmemesi gerekir.)*
- Kamu araştırma enstitülerinde / merkezlerinde Ar-Ge faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan ürün, *(Projenin başarı ile sonuçlandığını gösteren belgenin süresinin 5 seneyi geçmemesi gerekir.)*
- Üretilen ürünün cari işlemler hesabına katkı sağlaması ve orta-yüksek ve yüksek teknoloji alanında yer alması gerekir. *(Yatırım projesine konu orta-yüksek ve yüksek teknoloji alanında yer alan ürünün, "Cari İşlemler Hesabına Katkı Sağlayacak Ürün Listesi" içerisinde yer alması esastır. Aksi halde başvuru değerlendirmeye alınmaz.)*

KOSGEB KOBİ TEKNOYATIRIM Destek Programı

Amaç	a) Ar-Ge/yenilik faaliyetleri sonucu ortaya çıkan ürünlerin üretimini ve ticarileştirilmesini, b) Orta-yüksek ve yüksek teknoloji alanında yer alan ve cari işlemler hesabına katkı sağlayacak ürünlerin üretimini ve ticarileştirilmesini sağlamak amacıyla işletmelerce gerçekleştirilecek yatırımları desteklemektir.
Proje Süresi	4'ün katları olacak şekilde en az 8 ay, En çok 36 ay.
Destek Oranı	Nitelikli Personel Gider Desteği %100, Diğer Destekler %60
Destek Üst Limiti	Düşük, orta-düşük teknoloji alanlarında toplam 1.000.000 TL Orta-yüksek, yüksek teknoloji alanlarında toplam 6.000.000 TL

Yatırım faaliyetlerini desteklemek amacıyla KOSGEB tarafından 6 farklı program sunulmaktadır.

TEKNOYATIRIM DESTEK PROGRAMI	Destek Oranı (%)
Makine-Teçhizat Desteği	%60 [(%30 Geri Ödemesiz + %70 Geri Ödemeli) veya (%70 Geri Ödemeli)]
Üretim Hattı Tasarım Giderleri Desteği	%60 [(%30 Geri Ödemesiz + %70 Geri Ödemeli) veya (%70 Geri Ödemeli)]
Yazılım Giderleri Desteği	%60 [(%30 Geri Ödemesiz + %70 Geri Ödemeli) veya (%70 Geri Ödemeli)]
Personel Gideri Desteği	%100 Geri Ödemesiz
Eğitim Ve Danışmanlık Desteği	%60 [(%30 Geri Ödemesiz + %70 Geri Ödemeli) veya (%70 Geri Ödemeli)]
Tanıtım Ve Pazarlama Giderleri Desteği	%60 [(%30 Geri Ödemesiz + %70 Geri Ödemeli) veya (%70 Geri Ödemeli)]

Program 2- KOBİ Yurt Dışı Pazar Destek Programı

İhracata yeni başlayacak ya da mevcut ihracat payını artırmak isteyen KOBİ'ler için bu program özellikle yurt dışı ziyaret ve fuar desteği kapsamında büyük bir avantajdır. Bu programa başvuru yaparak örneğin, mevcutta Almanya'ya ihracat yapıyorsunuzdur ama müşteri sayınız azdır ya da farklı bölgelerine de ihracat yapmak istiyorsunuzdur. Bunun için sektörünüz ve ürünleriniz ile ilgili düzenlenen Almanya'daki fuarlara katılım gösterebilir, stant ücretini, ulaşım ve konaklama giderlerini bu programdan karşılayabilirsiniz.

Sadece müşteri ziyaretine de gidebilirsiniz. Ya da bu program ile mevcutta ihracat yaptığınız Almanya dışında başka ülkelere de giriş yapabilmemiz için yine o ülkedeki fuarlara katılım gösterebilir, müşteri ziyaretlerinde bulunabilirsiniz. Ayrıca mevcutta bir ihracat departmanınız yok ise bu program kapsamında ihracata yönelik personel de istihdam edebilirsiniz.

- İşletmeler bu destekten sadece 1 kez yararlanabilir.
- İşletmenin proje bütçesi, son onaylı mali yıl net satış hasılatını aşmaması gerekir.
- Programdan yararlanmak isteyen işletmelerin, başvuru tarihi itibarıyla son onaylı mali yılda bilanço esasına göre defter tutmuş olması gerekir.
- İşletmenin son onaylı mali yılda ihracat yapmış olması gerekir. (Ancak imalat sektöründe veya Öncelikli Teknoloji Alanları Tablosunda yer alan sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerde bu şart aranmaz.)
- İşletmenin başvuru tarihi itibarı ile Yurt İçi Marka Tescil Belgesi'ne sahip olması gerekir.

KOSGEB KOBİ Yurt Dışı Pazar Destek Programı

Amaç	Ülkenin uluslararası hedefleri doğrultusunda, küçük ve orta ölçekli işletmelerin uluslararası pazara açılmaları ve ihracat kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik hazırlayacakları projelerin desteklenmesidir. Program ile <ul style="list-style-type: none"> • KOBİ'lerin yurt dışı pazarlara açılabilme beceri ve kabiliyetlerini geliştirmek, • KOBİ'lerin yurt dışı pazar paylarını artırmak, • KOBİ'leri, uluslararası rekabetin aktörleri haline getirmek, • İhracata başlayan KOBİ sayısını artırmak amaçlanmaktadır.
Proje Süresi	4'ün katları olacak şekilde en az 8 ay, En çok 24 ay.
Destek Oranı	Nitelikli Personel Gider Desteği %100, Diğer Destekler %70
Destek Üst Limiti	300.000 TL

Program kapsamında sağlanan desteklere ilişkin ayrıntılar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

YURT DIŞI PAZAR DESTEK PROGRAMI	Destek Üst Limiti (TL)	Destek Oranı (%)
Personel Gideri Desteği	90.000	100
Yazılım Giderleri Desteği	50.000	70
Donanım Giderleri Desteği	50.000	70
Tanıtım Giderleri Desteği	80.000	70
Yurt Dışı Fuar ve Seyahat Giderleri Desteği	150.000	70
Test, Analiz ve Belgelendirme Giderleri Desteği	100.000	70
Hizmet Alımı Giderleri Desteği	100.000	70
Eğitim ve Danışmanlık Giderleri Desteği	20.000	
Tasarım Giderleri Desteği	20.000	
Yurt Dışı Marka Tescil Giderleri Desteği	20.000	
Nakliye Giderleri Desteği	20.000	
Diğer Hizmet Alımları Desteği	20.000	

Program 3- KOBİGEL - KOBİ Gelişim Destek Programı

Son zamanlarda KOSGEB, KOBİGEL programı kapsamındaki çağrılarda dijitalleşme üzerinde durmaktadır. İmalat sanayinde faaliyet gösteren, üretim ve ilişkili iş süreçlerinde dijital teknolojilerden yararlanmak isteyen firmalar için önemli bir programdır. Ayrıca sanayide dijital dönüşümü sağlayacak çalışmalar gerçekleştiren, yazılımlar, teknolojiler üreten firmalar da bu programdan fayda sağlayabilmektedir. Proje teklif çağrılarında detaylarına yer verilen bu programın, akıllı dijital teknolojilerin imalat sanayi sektöründe yaygınlaşmasını sağlamak için katkısı oldukça yüksektir. Program çağrılı olarak başvuruya açıktır. Senede 2 kere proje teklif çağrısı KOSGEB'in www.kosgeb.gov.tr internet adresinde ilan edilir. Proje teklif çağrısında başvuru şartları belirtilir.

KOSGEB KOBİGEL - KOBİ Gelişim Destek Programı	
Amaç	Ülkenin ulusal ve uluslararası hedefleri doğrultusunda, küçük ve orta ölçekli işletmelerin, ekonomideki paylarının ve etkinliklerinin artırılması, KOBİ'lerin rekabet güçlerinin ve sağladıkları katma değerini yükseltilmesi, amacıyla hazırlayacakları projelerin desteklenmesidir. Proje teklif çağrısında program amaçları detaylandırılır.
Proje Süresi	En az 8 ay, En çok 36 ay.
Destek Oranı	<ul style="list-style-type: none"> Nitelikli Personel Gider Desteği %100, Diğer Destekler %60 Hizmet giderleri için: Desteğin %70'i geri ödemeli, %30'u geri ödemesiz destek olarak ödenir. Makine - teğizat ve yazılım giderleri için: <ul style="list-style-type: none"> Geri ödemeli destek oranı ile finansal kiralama oranı (%60 x %70 x finansal kiralama oranı) üzerinden finansal kiralama masrafına geri ödemesiz destek verilir. Geri ödemesiz destek oranı (%60 x %30) üzerinden finansal kiralama peŐinat bedeline geri ödemesiz destek verilir.
Destek Üst Limiti	1.500.000 TL Geri Ödemesiz Destek - En fazla 450.000 TL Geri Ödemeli Destek - En fazla 1.050.000 TL

Program 4- KOBİ İş Birliği Destek Programı

Firmaların birbirleriyle veya Büyük İşletmelerle ortak çalışma kültürünün geliştirilmesine, karşılıklı fayda ve rekabet avantajı sağlayıcı nitelikteki iş birlikleri oluşturmalarına katkı sağlayacaktır. Firmalar, iş birliği ile yeni bir firma kurmak istiyorlar ise ortaklı olarak bu programa başvuru yapabilir. Ya da ortaklı olarak proje çıktısı ürünü geliştirmek için de bu programa başvurabilirler. Bu program özelinde finansman başta olmak üzere tek başlarına çözmekte zorlandıkları problemleri iş birliği çerçevesinde bir çözüm bularak ilerletebilirler.

Bu programdan faydalanabilmek için işletmeler;

- Ön başvuru tarihinden itibaren en az 1 yıl önce kurulmuş olmalı
- Son mali yılda bilanço esasına göre defter tutmalı

Önemli not: Ancak, büyük işletmeler ile iş birliği yapılması veya proje ortağı işletmenin İŞGEM/TEKMER bünyesinde faaliyet göstermesi durumunda “Ön başvuru tarihinden itibaren en az 1 yıl önce kurulmuş olma” ve “Son mali yılda bilanço esasına göre defter tutma” şartları aranmaz.

KOSGEB KOBİ İş Birliği Destek Programı	
Amaç	Küçük ve Orta Ölçekli işletmelerin birbirleriyle veya büyük işletmelerle ortak çalışma kültürünün geliştirilmesine ve karşılıklı fayda ve rekabet avantajı sağlayıcı nitelikteki iş birlikleri tesis etmelerine katkı sağlanmasıdır. İş Birliği Destek Programı ile, <ul style="list-style-type: none"> • KOBİ'lerin büyük işletmelerin değer zincirlerinde yer almalarını, • KOBİ'lerin büyük işletmelerin pazar imkanlarından, tecrübelerinden, teknolojilerinden ve mentorluk imkanlarından daha fazla yararlanmalarını, • KOBİ'lerde ortak çalışma kültürünün geliştirilmesini, • KOBİ'lerin ölçek ekonomilerinden yararlanmalarını, • KOBİ'lerin hayatta kalma sürelerini ve oranlarını artırmayı, • Büyük işletmelerden KOBİ'lere ve KOBİ'lerden büyük işletmelere bilgi ve deneyim aktarımını, • Bugünün KOBİ'lerinin yarının büyük işletmelerine dönüşmelerini hedeflemektedir.
Program Süresi	4'ün katları olacak şekilde en az 12 Ay, en çok 36 Ay.
Kimler Başvurabilir	<ul style="list-style-type: none"> • KOBİ-KOBİ • KOBİ-büyük işletme • Birden fazla KOBİ- büyük işletme • KOBİ- birden fazla büyük işletme • Birden fazla KOBİ - birden fazla büyük işletme
Destek Oranı	Personel Desteği %100 Diğer Destekler %60 [%70 Geri Ödemeli, %30 Hibe]
Desteklenen Faaliyetler, Giderler	<p>a) Kapasite, verimlilik, ürün çeşitliliği ve kalitelerini artırmaları amacıyla ortak imalat,</p> <p>b) Müşteri istekleri ve pazarın talebinin karşılanması amacıyla ortak tasarım, ürün ve hizmet geliştirmeleri,</p> <p>c) Ürün ve hizmet kalitelerini geliştirmeleri amacıyla ortak laboratuvar,</p> <p>ç) Pazar paylarını artırmaları ve marka imajı oluşturmaları amacıyla ortak pazarlama,</p> <p>d) Beceri ve kabiliyetlerini geliştirmeleri ve değer zincirlerine katılmaları amacıyla yapılan iş birlikleri</p> <p>ve bunlara benzer karşılıklı fayda sağlanan, maliyet düşürücü ve rekabet avantajı sağlayıcı nitelikteki iş birliği projeleri</p>

Program 5- KOBİ Stratejik Ürün Destek Programı

KOSGEB Stratejik Ürün Destek Programı	
Amaç	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca yürütülen Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında Türkiye’de orta-yüksek ve yüksek teknoloji seviyeli sektörlerdeki katma değeri yüksek ürünlerin ve bu sektörlerin gelişimi için kritik önemi haiz ürünlerin üretimini artırmaya yönelik yapacağınız yatırım projelerinin desteklenmesidir.
Program Süresi	En az 8 ay, En çok 24 ay.
Destek Oranı	Nitelikli Personel Gider Desteği %100, Diğer Destekler %75
Destek Üst Limiti	750.000 TL, Çağrı kapsamında gerçekleştirilecek başvurularda 6.000.000 TL

c. İhracat Faaliyetlerine Yönelik Destekler

Ülkemizde ihracat faaliyetlerine yönelik hibeler Ticaret Bakanlığı tarafından sağlanmaktadır. Ticaret Bakanlığı ise destekleri alt kuruluşu olan İhracatçı Birlikleri aracılığıyla verir. Yazılımcılar için tanımlı İhracatçı Birliği ise Hizmet İhracatçı Birliği'dir (HİB). **5447 SAYILI TÜRKİYE BİLİŞİM SEKTÖRÜNÜN ULUSLARARASI-LAŞMASI VE E-TURQUALITY (BİLİŞİMİN YILDIZLARI) PROGRAMI** Nisan 2022'de yürürlüğe girmiştir.

ULUSLARARASILAŞMA / FAALİYET BAZLI DESTEKLER	E-TURQUALITY
<ul style="list-style-type: none"> • Yurt Dışı Ürün/Hizmet/ Marka/Patent/ Fikri Mülkiyet Tescil ve Koruma Desteği • Rapor ve Veri Analizi Desteği • Belgelendirme Desteği • Yurt Dışı Arama Desteği • E-Ticaret Site ve Platformlar ile Uluslararası Kuruluşlara Bireysel Üyelik Desteği • Yurt Dışı Ürün/Hizmet/ Marka/Patent/ Fikri Mülkiyet Tescil ve Koruma Desteği • Yazılım, Mobil Uygulama, Dijital Oyun Geliştirme Desteği • Kiralama Giderleri Desteği • Pazara Giriş Desteği • Reklam, Tanıtım ve Pazarlama Desteği • Ürün Yerleştirme Desteği • Komisyon Desteği • Yurt Dışı Etkinlik Katılım • Yurt İçi Etkinlik Katılım • Yurt Dışı Birim Desteği 	<ul style="list-style-type: none"> • Stratejik İş Planı Desteği* • Yurt Dışı Ürün/Hizmet/ Marka/Patent/ Fikri Mülkiyet Tescil ve Koruma Desteği • Yazılım, Mobil Uygulama/Dijital Oyun, Dijital Platform Geliştirme Desteği • Kiralama Desteği • Pazara Giriş Desteği • Rapor ve Veri Analizi Desteği • Belgelendirme Desteği • Yurt Dışı Arama ve Test Desteği • Reklam, Tanıtım ve Pazarlama Desteği • Ürün Yerleştirme Desteği • Danışmanlık Desteği* • Komisyon Desteği • Yurt Dışı İhale Desteği* • Yıldız Teknoloji Ofisleri Desteği • Yurt Dışı Yüksek Katma Değerli Bilişim Yüklenici Projesi Desteği* • Veri Merkezi Desteği* • Yurt Dışı Etkinlik Katılımı • Yurt İçi Etkinlik Katılımı • Yurt Dışı Şirket ve Yurt Dışında Yerleşik Şirkete Ait Marka, Oyun, Yazılım, Aracılık Platformu Alımına Yönelik Danışmanlık Desteği*

Uluslararasılaşma / Faaliyet Bazlı ve E-Turquality Destekleri

Uluslararasılaşma / Faaliyet Bazlı ve E-Turquality Desteklerinden Faydalanabilecek Sektörler:

İhracat yapan ya da yapma niyeti olan tüm “Bilişim ve Bilişim Alt Sektörleri” kapsamında olan Mikro Ölçekli, Küçük Ölçekli, Orta Ölçekli ve Büyük Ölçekli firmalar faydalanabilir.

Bilişim ve Bilişim Alt Sektörleri:

Yazılım	E-Spor	Dijital Oyun
Yapay Zeka	Akıllı Şehir İle Yeşil Dönüşüm	Siber Güvenlik
Bulut Ve İletişim Hizmetleri	Yazılım Ve Hizmetleri	Bilişim Hizmetleri
Gömülü Yazılım	Sistem Bakım Ve Destek Hizmetleri	Dijital Aracılık Ve Hizmet Platformları
Büyük Veri	Finansal Yazılım Ve Teknolojiler	Blok Zincir Yazılım Ve Teknolojiler
Veri Merkezi	Telekomünikasyon	5G Ve İlişkili Sektörler

Ön Şartlar:

Farklı Ticaret Bakanlığı desteklerinin her birinden faydalanabilmek için farklı ön şartlar bulunmak ile birlikte aşağıdaki maddelere uyum her bir destek başvurusunda esastır. Destek bazlı ön şartlar ilgili destek altında ayrıca detaylandırılacaktır.

- Türkiye’de sınai ve/veya ticari faaliyette bulunan şahıs şirket dışındaki şirket veya iş birliği kuruluşu olmak,
- İhracat yapmak ya da ihracat yapma niyeti olmak,
- İlgili İhracatçı Birliklerine üye olmak,
- Güncel MERSİS Kaydı ile doğru ve eksiksiz NACE Kodunu girmiş olmak,
- KEP adresine sahip olmak,
- E-imzaya sahip olmak,
- Destek Yönetim Sistemi (DYS-Ticaret Bakanlığı Destek Portalı)’ne kayıt olmak.
- Tamamlanmış/satışa hazır en az 1 adet ürüne sahip olmak,

Programın Amacı:

Ticaret Bakanlığı desteklerinin ana amacı ön şartlara uyum sağlayan firmaların ya da işbirliği kuruluşlarının ihracatını artırarak ülkenin cari açığını azaltmaktır. Ticaret Bakanlığı ülkemizde üretilen katma değerli ürün ya da hizmetlerin yurt dışında satışını artırmak amacı ile başvurabilecek kuruluşların ihracata hazırlık, pazarlama ve markalaşma süreçlerinde çeşitli hibe seçenekleri sunmaktadır.

Önemli Hususlar:

Ticaret Bakanlığı Destekleri sektörel bazda sunulmaktadır. Destekler bu minvalde Mal/Hizmet Ticareti ile ilgili olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir. Bilişim ve Bilişim Alt Sektörleri Hizmet Ticaret başlığı altında değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda aşağıdaki hususlar her bir destek için önem arz etmekte olup; ilgili destek faaliyetin yürütülmesi sürecinde dikkat edilmesi önerilmektedir:

- Faturalar başvuru yapılacak tüzel kişiye ithafen kesilmeli ve ödemelerin de yine tüzel kişiye ait hesap üzerinden bankacılık kanalıyla yapılması gerekmektedir.
- Ödeme belgesi/belgelerinin banka onaylı (Banka yetkilisi ıslak imza ve kaşe) olması gerekmektedir. İlgili banka şubesi imza sirküleri de gerekmektedir.
- E-fatura ve E-arşiv uygulaması kapsamında oluşturulan faturalar destek başvuruları kapsamında kabul edilir. Türkiye’de düzenlenmiş olan e-fatura ve e-arşiv faturalarının Gelir İdaresi Başkanlığı nezdindeki sistemden kontrol edilmektedir. (E-fatura ve e-arşiv faturalar mutlaka XML formatında yüklenmelidir.)
- İngilizce haricindeki yabancı dillerde düzenlenen ve desteğe konu olan tüm belgelerin (fatura, ödeme belgeleri vb.) yeminli tercüman tarafından Türkçe tercümelerinin yapılması gerekir. Ancak, İngilizce haricindeki belgelerde içeriği anlaşılabilenler için tercüme aranmamaktadır.
- Yurt dışında düzenlenen desteğe konu olan belgeleri (fatura, ödeme belgeleri vb.), ilgili ülke Ticaret Müşavirliği/Ticaret Ataşeliği ’nin onaylaması gerekmektedir.
- Destek başvurularında başvuru belgeleri şirket KEP adresinden, şirketin imza sirkülerinde yetkili/yetkililerin e-imzaları ile 5070 sayılı “Elektronik İmza Kanunu” standartlarına uygun olacak şekilde imzalanarak gönderilmelidir.
- KEP maili içerisinde bulunan “deliller” alanında “okundu” delilinin alınması; başvuru dosyasının İhracatçılar Birliği KEP adresine ulaştığını göstermektedir. İlgili delilin alınmasından emin olunmalıdır.
- Destek ödeme başvurusunun gönderimi sonrasında İhracatçılar Birliğinden gelebilecek eksik bilgi ve belgelerin bildirimleri takip edilmelidir. Bildirim yapılan yazı içerisinde belirtilen süre içerisinde eksik bilgi ve belgeler tamamlanarak yeniden İhracatçılar Birliği KEP adresine / DYS üzerinden gönderilmesi gerekmektedir.
- Destek ödeme talebi esnasında “Borcu Yoktur” yazıları da sunulmaktadır. Destek oluru; (varsa) eksik belge tamamlanmasının ardından gelmekte olup; ödeme talebi esnasında belirtilen IBAN numarasına yatmaktadır. Başvuran kuruluşun vergi ya da SGK borcunun olması durumunda ilgili bedel mahsup edilmektedir.
- Tüm destekler başvurularında, talep edilen belgelerde “Bakanlık tarafından gerek duyulması halinde talep edilecek diğer bilgi ve belgeler” maddesi yer almaktadır. Desteklenecek süreç sırasında işlemlerin fotoğraflar, ekran görüntüleri vb. destekleyici belgelerin tutulması önemlidir.
- Destekten faydalanılması sonrasında başvuruya konu tüm bilgi ve belgelerin 10 yıl boyunca saklanması gerekmektedir.

Teşvik Unsurları:

Ticaret Bakanlığı destekleri kapsamında herhangi bir teşvik unsuru bulunmamaktadır.

Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticareti Desteklenmesi

Yurt Dışı Ürün/Hizmet/ Marka/Patent/ Fikri Mülkiyet Tescil ve Koruma Desteği

Hibe Konusu	Hibe İçeriği	Hibe Oranı	Hibe Üst Limiti
Yurt Dışı Ürün/Hizmet/ Marka/Patent/ Fikri Mülkiyet Tescil ve Koruma Desteği	Yurt içi tescil belgesine sahip oldukları ürün/hizmet/marka/patent/fikri mülkiyet haklarının yurt dışında tescili, akreditasyonu, yenilenmesi ve korunmasına ilişkin giderleri /	60%	600.000 TL/yıl

Ön Şartlar:

- Yurt içinde tescilli ürün/hizmet/marka/patent/fikri mülkiyet haklarının yurt dışında tescili, akreditasyonu, yenilenmesi ve korunmasına ilişkin giderleri desteklenir.
- Firma "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Ön Şartlar" maddelerini sağlıyor olmalıdır.

Program Süresi:

Yurt Dışı Ürün/Hizmet/ Marka/Patent/ Fikri Mülkiyet Tescil ve Koruma Desteği 'inden bir şirket toplamda 5 yıl boyunca yararlanabilmektedir.

Programın Amacı:

Ticaret Bakanlığı desteklerinin ana amacı ön şartlara uyum sağlayan firmaların ya da işbirliği kuruluşlarının ihracatını artırarak ülkenin cari açığını azaltmaktır. Ticaret Bakanlığı ülkemizde üretilen katma değerli ürün ya da hizmetlerin yurt dışında satışını artırmak amacı ile başvurabilecek kuruluşların ihracata hazırlık, pazarlama ve markalaşma süreçlerinde çeşitli hibe seçenekleri sunmaktadır.

Desteklenen Faaliyetler, Giderler ve Oranları:

Ürün/hizmet/marka/patent/fikri mülkiyet haklarının yurt dışında tescil ettirilmesine ilişkin marka/patent/tescil bürosu hizmetleri, danışmanlık, markanın o ülkede başka bir şirket/kuruluş adına tescil ettirilip ettirilmediğine ilişkin olarak yapılacak araştırma, inceleme vb. bütün zorunlu giderler desteklenir.

Yurt içinde tescilli ürün/hizmet/marka/patent/fikri mülkiyet haklarının yurt dışında tescili, akreditasyonu, yenilenmesi ve korunmasına ilişkin giderleri, %60 oranında ve yıllık en fazla 600.000 TL/yıl desteklenir.

Hibe Unsurları:

Yurt içinde tescilli ürün/hizmet/marka/patent/fikri mülkiyet haklarının yurt dışında tescilli, akreditasyonu, yenilenmesi ve korunmasına ilişkin harcamaları hibe kapsamındadır.

Önemli Hususlar:

- Yurt içi marka tescil belgesi olan markanın yurt dışı marka tescil ve koruma giderleri desteklenir.
- Tescil yenileme giderleri, destek kapsamında yer almaktadır.
- İşlemlerin devamı sürecinde ve ödeme talebi sürecinde “Ticaret Bakanlığı Destekleri” başlığı altındaki “Önemli Hususlar” maddelerinden her birine dikkat edilmesi gerekmektedir.
- 5 yıllık destek başlangıcı olarak ilk destek ödemesinde yer alan en eski tarihli fatura esas alınır. Bu tarihten önceki döneme ait faturalar desteklenmez.

Destek Ödeme Başvurusu Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gerekenler

- Başvurular tescil belgesinin alınmasını/koruma işleminin yapılmasını müteakip en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.
- Ödeme talebi esnasında yurt içi tescil belgesi sunulması zaruridir.
- Yurt dışı marka tescil belgesi ve yeminli tercümanlara yaptırılmış tercümesi gerekmektedir.

Beklediğiniz etki/fayda:

Şirketlerin ürün/hizmet/marka/patent/fikri mülkiyet haklarının yurt dışında tescile sahip olmasına ve Türk firmalarının yurt dışında bilinirliğinin artmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Rapor ve Veri Analizi Desteği

Hibe Konusu	Hibe İçeriği	Hibe Oranı	Hibe Üst Limiti
Rapor ve Veri Analizi Desteği	Yurt dışına yönelik pazar araştırması, pazara giriş stratejileri ile eylem planlarının oluşturulabilmesi amacıyla satın alınan/yaptırılan rapor, analiz ve veri tabanı üyelik giderleri / 5 yıl - Ön Onay	60%	600.000 TL/yıl

Ön Şartlar:

- Bu destekten faydalanabilmek için bakanlığın “Ön Onay” vermesi gerekmektedir.
- Ön onay, hizmet sağlayan kuruluşun/şirketin tecrübesi, uzmanlık alanı, yapmış olduğu çalışmalar, raporun/analizin içeriği ve bütçesi ve bununla birlikte başvuru yapan şirkete/işbirliği kuruluşuna sağlayacağı faydalar göz önünde bulundurularak verilir.
- Firma “Ticaret Bakanlığı Destekleri” başlığı altındaki “Ön Şartlar” maddelerini sağlıyor olmalıdır.

Program Süresi:

Rapor ve Veri Analizi Desteği'nden bir şirket toplamda 5 yıl boyunca yararlanabilmektedir.

Programın Amacı:

Firmaların yurt dışına yönelik pazar araştırması, pazara giriş stratejileri ile eylem planlarının oluşturulabilmesi amacıyla satın alınan/yaptırılan rapor, analiz ve veri tabanı üyelik giderleri desteklenerek; firmaların ihracat geliştirme sürecinde daha sağlıklı ve sistematik adımlar atmasının sağlanmasıdır.

Desteklenen Faaliyetler, Giderler ve Oranları:

- Sektör/ülke/mevzuat/yabancı şirket/marka odaklı rapor ve analiz giderleri,
- Veri analitiği/madenciliği/izleme-değerlendirme-yönetim rapor ve analiz giderleri,
- Uluslararası platformlarda veya veri tabanlarında münferit ve/veya periyodik üyelik giderleri,
- Yurt dışı ihale /sözleşme/şartname hazırlığına yönelik rapor ve analiz giderleri %60 oranında ve yıllık en fazla 600.000 TL/yıl desteklenir.

Hibe Unsurları:

Yurt dışına yönelik pazar araştırması, pazara giriş stratejileri ile eylem planlarının oluşturulabilmesi amacıyla satın alınan/yaptırılan rapor, analiz ve veri tabanı üyelik giderleri hibe kapsamındadır.

Önemli Hususlar:

- Destek ödeme başvuruları faaliyetin bitiş tarihinden itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinde Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.
- İşlemlerin devamı sürecinde ve ödeme talebi sürecinde "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Önemli Hususlar" maddelerinden her birine dikkat edilmesi gerekmektedir.
- 5 yıllık destek başlangıcı olarak ilk destek ödemesinde yer alan en eski tarihli fatura esas alınır. Bu tarihten önceki döneme ait faturalar desteklenmez.

Destek Ödeme Başvurusu Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gerekenler:

Destek ödeme başvuruları bilgi ve belgelerle birlikte faaliyetin bitiş tarihinden itibaren en geç 6(altı) ay içerisinde KEP üzerinde Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.

Beklediğiniz etki/fayda: Firmaların yurt dışına yönelik pazar araştırması, pazara giriş stratejileri ile eylem planlarının oluşturulabilmesi hedeflenmektedir. Şirketlerin yurt dışında Türk hizmet ihracatını ve kendi ihracatlarını arttırmaya yönelik araştırmalarının desteklenmesi ve daha doğru yatırımlar yapmaları beklenmektedir.

Belgelendirme Desteği

Hibe Konusu	Hibe İçeriği	Hibe Oranı	Hibe Üst Limiti
Belgelendirme Desteği	Bakanlığın duyurduğu listede yer alan belge/sertifika/akreditasyon ile bunlara ait test/analiz işlemlerine ilişkin giderleri / 5yıl	60%	600.000 TL/yıl

Ön Şartlar:

- Alınan belge/sertifika/test&analiz raporu'nun Bakanlığın yayınladığı "Destek Kapsamındaki Belge ve Sertifikalar" listesinde olması ve alınan kurumun akredite kuruluş olması gerekmektedir.
- Firma "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Ön Şartlar" maddelerini sağlıyor olmalıdır.

Program Süresi:

Şirketler Bakanlığın duyurduğu listede yer alan belge/sertifika/akreditasyon ile bunlara ait test/analiz işlemlerine ilişkin giderlere ilişkin desteklerden 5 yıl yararlanabilir.

Programın Amacı:

Şirketler tarafından kurum ve/veya kuruluşlardan alınan belge ve sertifika giderlerinin belirli bir bölümünün desteklenmesi ve böylece firmaların diğer ülkelere girişte kısıt yaşamamaları ile birlikte ihracat rakamının artırılmasıdır.

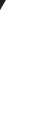
Desteklenen Faaliyetler, Giderler ve Oranları:

Bakanlığın duyurduğu listede yer alan belge/sertifika/akreditasyonlara ilişkin:

- Alım ve yenileme giderleri
- Müracaat ve doküman inceleme giderleri
- Belgelendirme tetkik giderleri
- Belge kullanım ücretleri
- Zorunlu kayıt ücretleri
- Gözetim giderleri
- Yenileme giderleri
- Test/analiz giderleri %60 oranında ve yıllık en fazla 600.000 TL/yıl desteklenir.

Hibe Unsurları:

Şirketlerin bakanlığın yayınladığı "Desteklenen Belge ve Sertifikalar" listesinde yer alan belge/sertifika/test&analiz raporları giderleri desteğe konu olarak hibe unsuru oluşturmaktadır.

Önemli Hususlar:

- Destek ödeme başvuruları, Belgelendirme Desteği Destek Ödeme Başvuru Belgeleri ile birlikte en eski ödeme belgesi tarihinden itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet ihracatçıları Birliği'ne yapılır.
- İşlemlerin devamı sürecinde ve ödeme talebi sürecinde "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Önemli Hususlar" maddelerinden her birine dikkat edilmesi gerekmektedir.
- 5 yıllık destek başlangıcı olarak ilk destek ödemesinde yer alan en eski tarihli fatura esas alınır. Bu tarihten önceki döneme ait faturalar desteklenmez.

Destek Ödeme Başvurusu Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gerekenler:

- Belgelendirme Desteği kapsamında Desteklenen Belge/Sertifika/Akreditasyonlar Listesi'nde yer alan belge/sertifika/akreditasyonlara ilişkin giderler desteklenir. Destek ödeme başvuruları en eski ödeme belgesi tarihinden itibaren KEP üzerinden Hizmet ihracatçıları Birliği'ne yapılır.
- Belge veya sertifikanın alındığı ve danışmanlık/eğitim hizmetini sunan kuruluşla yapılan sözleşme veya kuruluşun ayrıntılı hizmet fiyat listesi gerekmektedir.
- Belgenin alındığı kurumun Akreditasyon Belgesi olmak zorundadır.

Beklediğiniz etki/fayda:

Şirketlerin pazara giriş belgeleri kapsamında oluşan giderlerinin desteklenmesi ile ihracatta artış beklenmektedir.

Yurt Dışı Arama Desteği

Hibe Konusu	Hibe İçeriği	Hibe Oranı	Hibe Üst Limiti
Yurt Dışı Arama Desteği	Şirketlerin Bakanlığın duyurduğu listede yer alan platformlarda gerçekleştireceği yazılım/mobil uygulama/dijital oyun/dijital aracılık platformlarında geliştirme, kod inceleme ve test çalışmalarında yurt dışında yerleşik kişilerden yararlanmak üzere yurt dışı şirket platformlarına yönelik iş ilanı verme, insan kaynağı arama, bağlantı kurma ve aracılık giderleri / 5 yıl	60%	300.000 TL/yıl

Ön Şartlar:

- Firma "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Ön Şartlar" maddelerini sağlıyor olmalıdır.
- Şirketlerin yazılım/ mobil uygulama /dijital oyun/dijital aracılık platformlarında geliştirme, kod inceleme ve test çalışmalarında yurt dışında yerleşik kişilerden yararlanmak üzere Desteklenen Arama Siteleri Listesi'nde yer alan platformlar üzerinden gerçekleştireceği anılan çalışmaların yaptırılmasına yönelik aşağıda belirtilen giderler desteklenir. Bu listede yer alması şarttır.

Program Süresi:

Şirketler yurt dışı arama desteğinden 5 yıl boyunca yararlanabilir.

Programın Amacı:

Şirketlerin yurt dışında yerleşik kişilerden yararlanmak üzere yurt dışı şirket platformlarına yönelik iş ilanı verme, insan kaynağı arama, bağlantı kurma ve aracılık faaliyetlerinde bulunulması sağlanarak ihracata hazırlık oluşturulmaktadır.

Desteklenen Faaliyetler, Giderler ve Oranları:

İş ilanı verme giderleri ve İnsan kaynağı bulma/bağlantı kurma/aracılık giderleri 60% oranında yıllık en fazla 300.000 TL/yıl desteklenir.

Hibe Unsurları:

Şirketlerin yazılım/mobil uygulama/dijital oyun/dijital aracılık platformlarında geliştirme, kod inceleme ve test çalışmalarında yurt dışında yerleşik kişilerden yararlanmak üzere yurt dışı şirket platformlarına yönelik iş ilanı verme, insan kaynağı arama, bağlantı kurma ve aracılık giderleri hibe kapsamındadır.

Önemli Hususlar:

- Destek ödeme başvuruları en eski ödeme belgesi tarihinden itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliğine yapılır.
- İşlemlerin devamı sürecinde ve ödeme talebi sürecinde "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Önemli Hususlar" maddelerinden her birine dikkat edilmesi gerekmektedir.
- Toplam süre başlangıcının hesaplamasında ilk destek başvurusunda yer alan en eski tarihli ödeme belgesi tarihi esas alınır. Ödeme belgesi tarihinin bu dönem dışında yer aldığı harcamalar değerlendirmeye alınmaz.

Destek Ödeme Başvurusu Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gerekenler:

Destek ödeme başvuruları en eski ödeme belgesi tarihinden itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliğine yapılır.

Beklediğiniz etki/fayda:

Şirketlerin yurt dışında yerleşik kişilerden yararlanmak üzere yurt dışı şirket platformlarına yönelik iş ilanı verme, insan kaynağı arama, bağlantı kurma ve aracılık faaliyetleri yaparak yurt dışındaki yerleşik kişilerden yararlanması ve şirketini yurt dışında göstermesi sağlanır.

E-Ticaret Site ve Platformlar ile Uluslararası Kuruluşlara Bireysel Üyelik Desteği

Hibe Konusu	Hibe İçeriği	Hibe Oranı	Hibe Üst Limiti
E-Ticaret Site ve Platformlar ile Uluslararası Kuruluşlara Bireysel Üyelik Desteği	Şirketlerin hizmetlerinin yurt dışı pazarlanmasına yönelik Bakanlıkça onaylanan e-ticaret siteleri ve platformlar ile uluslararası kuruluşlara üyelik giderleri / Platform başına 5 yıl	60%	48.000 TL /platform-yıl

Ön Şartlar:

- Firma "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Ön Şartlar" maddelerini sağlıyor olmalıdır.
- Desteklenen E-ticaret Site ve Platformlar - Uluslararası Kuruluşlar Listesi'nde yer alan site ve platformlara üyelik giderleri

Program Süresi:

Şirketler bu destekten platform başına 5 yıl yararlanabilir.

Programın Amacı:

Şirketlerin hizmetlerinin yurt dışı pazarlanmasına yönelik bir destektir. Bu destek kapsamında bazı giderler desteklenerek ihracat arttırımı amaçlanır.

Desteklenen Faaliyetler, Giderler ve Oranları:

Şirketlerin hizmetlerinin yurt dışı pazarlanmasına yönelik Bakanlıkça onaylanan e-ticaret siteleri ve platformlar ile uluslararası kuruluşlara üyelik giderleri %60 oranında yıllık en fazla 48.000 TL/platform-yıl desteklenir.

Hibe Unsurları:

Bakanlıkça onaylanan e-ticaret siteleri ve platformlar ile uluslararası kuruluşlara üyelik giderleri hibe kapsamındadır.

Destek Ödeme Başvurusu Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gerekenler: Desteği Ödeme Başvuru Belgeleri ile birlikte en eski ödeme belgesi tarihinden itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.

Beklediğiniz etki/fayda: Şirketlerin hizmetlerinin yurt dışı pazarlanmasına yönelik Bakanlıkça onaylanan e-ticaret siteleri ve platformlar ile uluslararası kuruluşlara üyelik giderleri desteklenerek yurt dışı pazarlanması arttırımı hedeflenmektedir.

Önemli Hususlar:

- Desteği Ödeme Başvuru Belgeleri ile birlikte en eski ödeme belgesi tarihinden itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.
- Toplam süre başlangıcının hesaplanmasında ilk destek başvurusunda yer alan en eski tarihli ödeme belgesi tarihi esas alınır. Ödeme belgesi tarihinin bu dönem dışında yer aldığı harcamalar değerlendirmeye alınmaz.
- İşlemlerin devamı sürecinde ve ödeme talebi sürecinde "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Önemli Hususlar" maddelerinden her birine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Yazılım, Mobil Uygulama, Dijital Oyun Geliştirme Desteği

Hibe Konusu	Hibe İçeriği	Hibe Oranı	Hibe Üst Limiti
Yazılım, Mobil Uygulama, Dijital Oyun Geliştirme Desteği	Yabancı dilde hazırlanan yazılım, mobil uygulama, dijital oyun geliştirilmesi süreçlerinde çalıştırılmak üzere ilk defa istihdam edilen aynı anda en fazla 5 adet personelin aylık brüt ücretleri / 5 yıl - Ön onay	50% *Yeni mezun için 60%	300.000 TL /adam-yıl

Ön Şartlar:

- Firma "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Ön Şartlar" maddelerini sağlıyor olmalıdır.
- Ön onay alınması gereken bir destektir.
- Bu madde kapsamında yer alan desteklerden yararlanacak olan şirketlerin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde belirtilen kuruluş tarihi üzerinden en az 1 (bir) yıl geçmesi ve bilişim sektörlerini içerir 250.000 TL son yıl satış gelirinе sahip olması gerekir.

Program Süresi:

Şirketler bu destekten 5 yıl yararlanabilir.

Programın Amacı:

Uluslararası pazara yönelik yabancı dilde bilgisayar oyunu veya mobil uygulama geliştiren firmaların ilgili uygulama ve oyunu geliştirmek için ihtiyaç duydukları personellerin brüt ücretleri desteklenerek Türkiye menşeli bilgisayar oyunlarının ve mobil uygulamaların ihracatının artırılması amaçlanmaktadır.

Desteklenen Faaliyetler, Giderler ve Oranları:

Yabancı dilde hazırlanan yazılım, mobil uygulama, dijital oyun geliştirilmesi süreçlerinde çalıştırılmak üzere ilk defa istihdam edilen aynı anda en fazla 5 adet personelin aylık brüt ücretleri % 50 oranında, yeni mezun için %60 oranında yıllık en fazla 300.000 TL/adam-yıl desteklenir.

Hibe Unsurları:

İlk defa istihdam edilen aynı anda en fazla 5 adet personelin aylık brüt ücretleri hibe kapsamındadır.

Önemli Hususlar:

- Destek ön onay başvuruları, istihdamın başlatılmasından önce KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.
- Destek ödeme başvuruları yazılım, mobil uygulama, dijital oyunun hazırlanarak uluslararası tüketiciye sunulmasını müteakip en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.
- İstihdam desteği başlangıcı olarak ön onay başvuru tarihinden sonra yapılan istihdam başlangıcı tarihi esas alınır.
- Desteğe konu yazılım, mobil uygulama, dijital aracılık ve hizmet platformu veya dijital oyunların yabancı dilin yanı sıra Türkçe sürümünün de olması durumunda geliştirme giderlerine yönelik destek hesaplaması harcamanın %50 si üzerinden yapılır.

- Toplam süre başlangıcının hesaplanmasında ilk destek başvurusunda yer alan en eski tarihli ödeme belgesi tarihi esas alınır. Ödeme belgesi tarihinin bu dönem dışında yer aldığı harcamalar değerlendirmeye alınmaz.
- İşlemlerin devamı sürecinde ve ödeme talebi sürecinde “Ticaret Bakanlığı Destekleri” başlığı altındaki “Önemli Hususlar” maddelerinden her birine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Destek Ödeme Başvurusu Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gerekenler: Destek ödeme başvuruları, Yazılım, Mobil Uygulama, Dijital Oyun Geliştirme Desteği Destek Ödeme Belgeleri Başvuru Belgeleri ile birlikte yazılım, mobil uygulama, dijital oyunun hazırlanarak uluslararası tüketiciye sunulmasını müteakip en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.

Beklediğiniz etki/fayda: Şirketlerin girişimlerini desteklemek için istihdam desteği sağlanır ve böylece firmaların ilgili alandaki ihracatlarını artırmaları beklenmektedir.

Kiralama Giderleri Desteği

Hibe Konusu	Hibe İçeriği	Hibe Oranı	Hibe Üst Limiti
Kiralama Giderleri Desteği	Şirketlerin yabancı dilde yazılım/dijital oyun/mobil uygulama/dijital aracılık platformu geliştirilmelerine yönelik kiralayacakları test merkezi, simülatör, robotik teçhizat, endüstriyel ekipman ve teçhizat, donanım giderleri / 5 yıl - Ön onay	50% *Yerli malı 60%	600.000 TL/yıl
	Yabancı dilde yazılım, mobil uygulama, dijital aracılık platformu veya dijital oyun geliştiren şirketler tarafından satın alınan ya da kiralanan Bakanlık listesindeki yazılım lisanslarına ilişkin giderler / 5 yıl	60% *Yerli malı 70%	600.000 TL/yıl

Ön Şartlar:

- Firma “Ticaret Bakanlığı Destekleri” başlığı altındaki “Ön Şartlar” maddelerini sağlıyor olmalıdır.
- Şirketlerin yabancı dilde yazılım/dijital oyun/mobil uygulama/dijital aracılık platformu geliştirilmelerine yönelik kiralayacakları test merkezi, simülatör, robotik teçhizat, endüstriyel ekipman ve teçhizat, donanım giderleri ön onay şartıyla desteklenir.
- Şirketlerin yabancı dilde yazılım, mobil uygulama, dijital aracılık ve hizmet platformu veya dijital oyun geliştirmelerine yönelik olarak ‘Desteklenen Yazılım Lisansları Listesi’nde yer alan yazılımları satın alma/kiralama giderleri desteklenir.

Program süresi:

Şirketler kiralama giderleri desteği altındaki desteklerden 5 yıl boyunca yararlanabilir.

Programın Amacı:

Şirketlerin bu destek kapsamında ortaya çıkan giderlerinin ve bunlara ek olarak satın alınan yazılım lisanslarına ilişkin giderlerinin desteklenerek firmaların girişim süreçlerinde yanında olmak ve Türkiye menşeli bilgisayar oyunlarının ve mobil uygulamaların ihracatının artırılması amaçlanmaktadır.

Desteklenen Faaliyetler, Giderler ve Oranları:

Yabancı dilde yazılım/dijital oyun/mobil uygulama/dijital aracılık platformu geliştirilmelerine yönelik kiralayacakları test merkezi, simülatör, robotik teçhizat, endüstriyel ekipman ve teçhizat, donanım giderleri %50 oranında, yerli malı için %60 oranında yıllık en fazla 600.000 TL desteklenir.

Yabancı dilde yazılım, mobil uygulama, dijital aracılık platformu veya dijital oyun geliştiren şirketler tarafından satın alınan ya da kiralanarak Bakanlık listesindeki yazılım lisanslarına ilişkin giderler %60 oranında, yerli malı için %70 oranında olmak üzere yıllık en fazla 600.000 TL desteklenir.

Hibe Unsurları:

Şirketlerin kiralayacakları test merkezi, simülatör, robotik teçhizat, endüstriyel ekipman ve teçhizat, donanım giderleri ve satın alınan ya da kiralanarak Bakanlık listesindeki yazılım lisanslarına ilişkin giderler hibe kapsamındadır.

Önemli Hususlar:

- Destek ön onay başvuruları, kiralamanın başlamasından en az 1 (bir) ay önce KEP üzerinden Genel Müdürlüğe yapılır.
- Destek ödemeleri söz konusu gerçekleşme raporlarının uygun bulunması halinde yapılır. Destek ödeme başvuruları ilgili bilgi ve belgelerle birlikte gerçekleşme raporlarının Genel Müdürlükçe onaylandığı tarihten itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.
- Destek ödeme başvuruları, Yazılım Kiralama/Alım Desteği en eski ödeme belgesi tarihinden itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.
- Desteklenen Yazılım Lisansları Listesi'nde yer almayan yazılımlara ilişkin liste kapsamına alınma başvuruları Yazılım Lisansları Listesi Kapsamına Alınma Başvuru Belgeleri ile birlikte KEP üzerinden Genel Müdürlüğe yapılır.
- Satın alınacak kiralanacak yazılımın yerli malı ve/veya yerli üretim belgesine/logosuna sahip olması durumunda destek oranına %10 ilave edilir. Söz konusu satın alma/kiralamaya yönelik olarak Devlet Malzeme Ofisi Kataloğu'ndan yararlanılabilir.
- Toplam süre başlangıcının hesaplanmasında ilk destek başvurusunda yer alan en eski tarihli ödeme belgesi tarihi esas alınır. Ödeme belgesi tarihinin bu dönem dışında yer aldığı harcamalar değerlendirmeye alınmaz.
- İşlemlerin devamı sürecinde ve ödeme talebi sürecinde "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Önemli Hususlar" maddelerinden her birine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Destek Ödeme Başvurusu Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gerekenler:

Kiralama destekleri için, Destek ödeme başvuruları 'Donanım Kiralama Desteği Destek Ödeme Başvuru Belgeleri'nde belirtilen bilgi ve belgelerle birlikte gerçekleştirme raporlarının Genel Müdürlükçe onaylandığı tarihten itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.

Yazılım lisansları için, Destek ödeme başvuruları, Yazılım Kiralama/Alım Desteği Destek Ödeme Başvuru Belgeleri ile birlikte en eski ödeme belgesi tarihinden itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.

Beklediğiniz etki/fayda:

Yabancı dilde uygulama ve oyun geliştirmek isteyen ya da Türkçe oyun ve uygulamaları uyumlaştırmak isteyen şirketlerin girişimleri, kiralama süreçlerindeki giderleri desteklenmek istenmektedir. Böylece firmaların ilgili alandaki ihracatlarını artırmaları beklenmektedir.

Pazara Giriş Desteği

Hibe Konusu	Hibe İçeriği	Hibe Oranı	Hibe Üst Limiti
Pazara Giriş Desteği	Yazılım/dijital oyun/mobil uygulama/dijital aracılık platformunun yurt dışına pazarlanmasına yönelik olarak gerçekleştirilen giderleri / 5 yıl - Ön onay	50%	2.400.000 TL/yıl

Ön Şartlar:

- Firma "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Ön Şartlar" maddelerini sağlıyor olmalıdır.
- Ön onay alınması gereken bir destektir.

Program Süresi:

Şirketler pazara giriş desteği programından 5 yıl boyunca yararlanabilir.

Programın Amacı:

Yazılım/dijital oyun/mobil uygulama/dijital aracılık platformu özelinde yurt dışı pazara giriş kapsamında kolaylaştırma sağlanarak ilgili alanlarda ihracatın geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Desteklenen Faaliyetler, Giderler ve Oranları:

Pazara giriş Desteği kapsamında şirketlerin yazılım dijital oyun/mobil uygulama/dijital aracılık ve hizmet platformunun yurt dışında pazarlanmasına yönelik olarak aşağıda belirtilen Yerelleştirme

- Dijital dosya hazırlama, çoğaltma
- Barınma
- Artırılmış/sanal gerçeklik entegrasyonu
- NFT (değiştirilmez jeton) entegrasyonun giderleri %50 oranında yılda en fazla 2.400.000 TL/yıl desteklenmektedir. Barınma giderleri şirket başına en fazla 300.000 TL tutarında desteklenir.
- Metaverse entegrasyonu
- Blok zinciri entegrasyonu
- Yabancı dile çeviri giderleri

Hibe Unsurları:

Şirketlerin Yazılım/dijital oyun/mobil uygulama/dijital aracılık platformunun, yurt dışına pazarlanmasına yönelik olarak gerçekleştirilen giderleri hibe kapsamındadır.

Önemli Hususlar:

- Destek ön onay Pazara Giriş Desteği Ön Onay Başvuru Belgeleri ile birlikte KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.
- Destek ödeme başvuruları, Pazara Giriş Desteği Destek Ödeme Başvuru Belgeleri ile birlikte yazılım, mobil uygulama, dijital aracılık ve hizmet platformu veya dijital oyun geliştirilerek uluslararası tüketiciye sunulmasını müteakip en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.
- Desteğe konu yazılım mobil, mobil uygulama, dijital aracılık ve hizmet platformu veya dijital oyunların yabancı dilin yanı sıra Türkçe sürümünün de olması durumunda geliştirme giderlerine yönelik destek hesaplaması harcamanın % 50 si üzerinden yapılır.
- Toplam süre başlangıcının hesaplanmasında ilk destek başvurusunda yer alan en eski tarihli ödeme belgesi tarihi esas alınır. Ödeme belgesi tarihinin bu dönem dışında yer aldığı harcamalar değerlendirilmeye alınmaz.
- İşlemlerin devamı sürecinde ve ödeme talebi sürecinde "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Önemli Hususlar" maddelerinden her birine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Destek Ödeme Başvurusu Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gerekenler:

Destek ödeme başvuruları, Pazara Giriş Desteği Destek Ödeme Başvuru Belgeleri ile birlikte yazılım, mobil uygulama, dijital aracılık ve hizmet platformu veya dijital oyun geliştirilerek uluslararası tüketiciye sunulmasını müteakip en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.

Beklediğiniz etki/fayda:

Şirketlerin yurt dışına yönelik hazırladığı uygulamaların, oyunların projelerini devam ettirmeleri ve sürdürebilmeleri açısından fayda sağlamaktadır. Pazarlama desteği ile yurt dışına satışın yani ihracatın arttırımı beklenmektedir.

Reklam, Tanıtım ve Pazarlama Desteği

Hibe Konusu	Hibe İçeriği	Hibe Oranı	Hibe Üst Limiti
Reklam, Tanıtım ve Pazarlama Desteği	Şirketlerin geliştirdikleri yazılım/mobil uygulama/dijital oyun/dijital aracılık ve hizmet platformunun yurt dışına yönelik gerçekleştirilen ve Bakanlığın belirlediği listede yer alan reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine ilişkin giderleri / Platform başına 5 yıl	60%	4.800.000 TL/ Yıl*Yazılım/mobil uygulama/dijital oyun/dijital platform
	Şirketlerin hizmetlerinin/ hizmet alanlarının yurt dışında tanıtılması ve geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirecekleri Bakanlığın belirlediği listede yer alan genel amaçlı tanıtım ve pazarlama giderleri / 5 yıl		3.600.000 TL/yıl

Ön Şartlar

- Firma "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Ön Şartlar" maddelerini sağlıyor olmalıdır.
- Şirketlerin geliştirdikleri yazılım/dijital oyun/mobil uygulama/dijital aracılık ve hizmet platformunun yurt dışına yönelik tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine ilişkin desteklenen Reklam, Tanıtım, Pazarlama, Analiz Faaliyetleri Listesi'nde yer alan giderler desteklenir.
- Şirketlerin ve işbirliği kuruluşlarının (münferit veya birlikte) hizmetlerinin/hizmet alanlarının yurt dışında tanıtılması ve geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirdikleri yurt dışına yönelik genel amaçlı tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine ilişkin Desteklenen Reklam, Tanıtım, Pazarlama, Analiz Faaliyetleri Listesi'nde yer alan giderler desteklenir.
- İşbirliği kuruluşları için ön onaylı bir destektir.

Program süresi:

Şirketler en fazla 5 (beş) yıl, işbirliği kuruluşları ise her bir projesi için en fazla 5 (beş) yıl süreyle desteklenir.

Programın Amacı:

Yapılan reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyeti ile doğru hedef kitleye ulaşılması, uygun bir organizasyon mekânının seçilmesi ve tanıtım amaçlı mesajın etkin iletişim yöntemleri kullanılarak verilmesi dolayısıyla firmanın ilgili hizmetinin tanıtılması ve ihracat rakamının artırılması ana amaçtır.

Desteklenen Faaliyetler, Giderler ve Oranları:

Şirketlerin geliştirdikleri yazılım/mobil uygulama/dijital oyun/dijital aracılık ve hizmet platformunun yurt dışına yönelik gerçekleştirilen ve Bakanlığın belirlediği listede yer alan reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine ilişkin giderleri **%60 oranında yıllık en fazla 4.800.000 TL/ Yazılım/mobil uygulama/dijital oyun/dijital platform desteklenir.**

Şirketlerin hizmetlerinin/ hizmet alanlarının yurt dışında tanıtılması ve geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirecekleri Bakanlığın belirlediği listede yer alan genel amaçlı tanıtım ve pazarlama giderleri **%60 oranında yıllık en fazla 3.600.000 TL/yıl desteklenir.**

Hibe Unsurları:

Yazılım/mobil uygulama/dijital oyun/dijital aracılık ve hizmet platformunun yurt dışına yönelik gerçekleştirilen reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyetleri hibe kapsamındadır. Şirketlerin hizmetlerinin/ hizmet alanlarının yurt dışında tanıtılması ve geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirecekleri genel amaçlı tanıtım ve pazarlama faaliyetleri hibe kapsamındadır.

Önemli Hususlar:

- Şirketler tarafından hazırlanan destek ödeme başvuruları, Reklam, Tanıtım ve Pazarlama Desteği Destek Ödeme Başvuru Belgeleri ile birlikte en eski ödeme belgesi tarihinden itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.
- İşbirliği kuruluşları tarafından hazırlanan Reklam, Tanıtım ve Pazarlama faaliyet ön onay başvuruları faaliyetin başlamasından en az 15 (on beş) gün önce Reklam, Tanıtım ve Pazarlama faaliyet Ön Onay Başvuru Belgeleri ile birlikte KEP üzerinden Genel Müdürlüğe yapılır.
- İşbirliği kuruluşları faaliyet sonrasında tanıtım faaliyeti Gerçekleştirme Raporlarını KEP üzerinden Genel Müdürlüğe iletilir.
- İşbirliği kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin destek ödemeleri söz konusu gerçekleşme raporlarının uygun bulunması halinde yapılır. Destek ödeme başvuruları “ Destek Ödeme Başvuru Belgeleri ” nde belirtilen bilgi ve belgelerle birlikte gerçekleşme raporlarının Genel Müdürlükçe onaylandığı tarihten itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.
- Şirketlerin yıllık 5 (beş) adetten fazla yazılım/dijital oyun/mobil uygulama/dijital aracılık ve hizmet platformuna ilişkin reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyetinde bulunması halinde, 5 (beş) adet üzerindeki her bir yazılım/dijital oyun/mobil uygulama/dijital aracılık ve hizmet platformu için destek üst limit tutarı %50 oranında uygulanır.
- Destek kapsamındaki prodüksiyon harcamalarında, prodüksiyona konu tanıtımların Türkiye pazarına yönelik olarak da kullanılması durumunda prodüksiyon giderlerine yönelik destek hesaplaması harcamanın %50'si üzerinden yapılır.
- Toplam süre başlangıcının hesaplanmasında ilk destek başvurusunda yer alan en eski tarihli ödeme belgesi tarihi esas alınır. Ödeme belgesi tarihinin bu dönem dışında yer aldığı harcamalar değerlendirmeye alınmaz.
- İşlemlerin devamı sürecinde ve ödeme talebi sürecinde “Ticaret Bakanlığı Destekleri” başlığı altındaki “Önemli Hususlar” maddelerinden her birine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Destek Ödeme Başvurusu Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gerekenler:

Şirketler tarafından hazırlanan destek ödeme başvuruları, Reklam, Tanıtım ve Pazarlama Desteği Destek Ödeme Başvuru Belgeleri ile birlikte en eski ödeme belgesi tarihinden itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.

İşbirliği kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin destek ödemeleri söz konusu gerçekleşme raporlarının uygun bulunması halinde yapılır. Destek ödeme başvuruları “ Destek Ödeme Başvuru Belgeleri ” nde belirtilen bilgi ve belgelerle birlikte gerçekleşme raporlarının Genel Müdürlükçe onaylandığı tarihten itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.

Beklediğiniz etki/fayda:

Şirketlerin Yurt Dışında Reklam tanıtım faaliyetlerini destekleyerek Türk markalarının ve ihracatlarını arttırmaya yönelik teşvik etmektedir.

Ürün Yerleştirme Desteği

Hibe Konusu	Hibe İçeriği	Hibe Oranı	Hibe Üst Limiti
Ürün Yerleştirme Desteği	Hizmet ürünlerinin tanıtılmasına yönelik olarak yurt dışında gösterimi yapılan sinema filmi, belgesel, dizi, animasyon filmi ve program formatı ile dijital oyunlarda yer alacak hizmet ürünü pazarlamasına yönelik yerleştirme giderleri / 5 yıl - Ön onay	60%	1.200.000 TL/ Yıl*Yazılım-mobil uygulama-dijital oyun-dijital platform

Ön Şartlar:

- Firma "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Ön Şartlar" maddelerini sağlıyor olmalıdır.
- Destekten faydalanmak için ön onay gerekmektedir.

Program Süresi:

Bu destekten yararlanma süresi 5 yıldır.

Programın Amacı:

Hizmet ürünlerinin tanıtılması amaçlanmakta olup ürünün yurt dışında yerleştirme ile tanıtılması amaçlanır. Bu kapsamda ürün yerleştirme desteği ile ihracat desteklenir.

Desteklenen Faaliyetler, Giderler ve Oranları:

Şirket ve işbirliği kuruluşlarının (münferit veya birlikte) hizmet ürünlerinin tanıtılmasına yönelik olarak yurt dışında gösterimi yapılan sinema filmi, belgesel, dizi, animasyon filmi ve program formatı ile dijital oyunlarda yer alacak hizmet ürünü pazarlamasına yönelik yerleştirme giderleri %60 oranında yılda en fazla 1.200.000 TL desteklenmektedir.

Hibe Unsurları:

Hizmet ürünlerinin tanıtılmasına yönelik olarak yurt dışında gösterimi yapılan sinema filmi, belgesel, dizi, animasyon filmi ve program formatı ile dijital oyunlarda yer alacak hizmet ürünü pazarlamasına yönelik yerleştirme giderleri hibe kapsamındadır.

Önemli Hususlar:

- Ürün yerleştirme desteği ön onay başvuruları faaliyetin başlamasından en az 15 (on beş) gün önce Ürün Yerleştirme Ön Onay Başvuru Belgeleri ile birlikte KEP üzerinden Genel Müdürlüğe yapılır.
- Destek ödeme başvuruları, bu yapımların yurt dışında gösterime girmesi veya satışa sunulmasını müteakip Ürün Yerleştirme Desteği Destek Ödeme Başvuru Belgeleri ile birlikte en eski ödeme belgesi tarihinden itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.

- Destek tutarı hesaplamasında sinema filmi, belgesel, dizi, animasyon filmi ve program formatı ile dijital oyunları hazırlayan şirket tarafından düzenlenecek fatura bedeli esas alınır.
- Yıllık destek tutarı limitine ilişkin süre başlangıcının hesaplanmasında ilk destek başvurusunda yer alan en eski tarihli ödeme belgesi tarihi esas alınır. Bu tarihten önce yapılan harcamalar değerlendirmeye alınmaz.
- Gerçekleştirilecek tanıtım faaliyetlerinin yabancı dilde ve yurt dışına yönelik olarak yapılması zorunludur.
- Destek kapsamındaki prodüksiyon harcamalarında, prodüksiyona konu tanıtımların Türkiye pazarına yönelik olarak da kullanılması durumunda prodüksiyon giderlerine yönelik destek hesaplaması harcamanın %50'si üzerinden yapılır.
- İşlemlerin devamı sürecinde ve ödeme talebi sürecinde "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Önemli Hususlar" maddelerinden her birine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Destek Ödeme Başvurusu Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gerekenler:

Destek ödeme başvuruları, bu yapımların yurt dışında gösterime girmesi veya satışa sunulmasını müteakip Ürün Yerleştirme Desteği Destek Ödeme Başvuru Belgeleri ile birlikte en eski ödeme belgesi tarihinden itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.

Beklediğiniz etki/fayda:

Ürünlerin yurt dışında yerleştirme giderleri desteklenerek ihracatlarını arttırmaya yönelik teşvik etmektedir.

Komisyon Desteği

Hibe Konusu	Hibe İçeriği	Hibe Oranı	Hibe Üst Limiti
Komisyon Desteği	Yazılım, mobil uygulama, dijital oyun, dijital platformun yurt dışı satış ve dağıtımına yönelik olarak dijital platformlara yapılan komisyon ödemeleri / 5 yıl	50%	1.200.000 TL/ Yıl*Yazılım/mobil uygulama/dijital oyun/dijital platform
	Yazılım, mobil uygulama, dijital oyun, dijital platformun yurt dışı satış ve dağıtımına yönelik olarak acentelere yapılan Genelgede belirtilen komisyon ödemeleri / 5 yıl	50%	1.200.000 TL/yıl

Ön Şartlar:

- Firma "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Ön Şartlar" maddelerini sağlıyor olmalıdır.
- Başvuru sahibi şirketin ,uygulama/oyun platformlarında gerçekleştireceği satışların sonucunda oluşacak komisyon giderlerinin desteklenebilmesi için yazılım/mobil uygulama/dijital oyun/dijital aracılık ve hizmet platformunu kendi adına pazarlaması ve söz konusu uygulama/oyun platformlarında hesabının bulunması gerekir.

Program Süresi:

Şirketler en fazla 5 (beş) yıl süreyle desteklenir.

Programın Amacı:

Platform ve acentelere yapılan ödemelerin desteklenmesi ve işbirliklerinin geliştirilmesi sağlanır. Böylece şirketlerin potansiyel işlerinin de artarak ihracat rakamlarının artırılması amaçlanmaktadır.

Desteklenen Faaliyetler, Giderler ve Oranları:

Yazılım, mobil uygulama, dijital oyun, dijital platformun yurt dışı satış ve dağıtımına yönelik olarak dijital platformlara yapılan komisyon ödemeleri %50 oranında yıllık en fazla 1.200.000 TL desteklenmektedir.

Acentelere yapılan komisyon ödemeleri ise %50 oranında yıllık en fazla 1.200.000 TL desteklenmektedir.

Hibe Unsurları:

Dijital platformlara yapılan komisyon ödemeleri ve acentelere yapılan komisyon ödemeleri hibe kapsamındadır.

Önemli Hususlar:

Ticaret Bakanlığı Destekleri sektörel bazda sunulmaktadır. Destekler bu minvalde Mal/Hizmet Ticareti ile ilgili olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir. Bilişim ve Bilişim Alt Sektörleri Hizmet Ticaret başlığı altında değerlendirmektedir. Bu doğrultuda aşağıdaki hususlar her bir destek için önem arz etmekte olup; ilgili destek faaliyetin yürütülmesi sürecinde dikkat edilmesi önerilmektedir:

- Destek ödeme başvuruları Platform Komisyon Desteği Destek Ödeme Başvuru Belgeleri ile birlikte en eski ödeme belgesi tarihinden itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.
- Destek ödeme başvuruları Acente Komisyon Desteği Destek Ödeme Başvuru Belgeleri ile birlikte ödeme belgesi tarihinden itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.
- Bilgisayar oyunu/mobil uygulamanın satışına yönelik olarak oluşan komisyon giderlerinin bilgisayar oyunu/mobil uygulamayı pazarlayan şirket (uygulama/oyun platformu) tarafından satış hasılatından mahsup edilmesi halinde yurt dışı şirketin bilişim şirketine yaptığı para transferlerini gösterir banka onaylı belgeler, ödeme belgesi olarak kabul edilebilir.
- Acentelik hizmetine ilişkin olarak alınmış faturalarda, söz konusu faaliyetin niteliğinin belirlenebilir olması gerekir. Destek talebinde bulunan faaliyete ilişkin satış faturası ile acente tarafından düzenlenen fatura arasında ilişki kurulamaması durumunda söz konusu harcama kalemi desteklenmez.

- Toplam süre başlangıcının hesaplanmasında ilk destek başvurusunda yer alan en eski tarihli ödeme belgesi tarihi esas alınır. Ödeme belgesi tarihinin bu dönem dışında yer aldığı harcamalar değerlendirilmeye alınmaz.
- İşlemlerin devamı sürecinde ve ödeme talebi sürecinde “Ticaret Bakanlığı Destekleri” başlığı altındaki “Önemli Hususlar” maddelerinden her birine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Destek Ödeme Başvurusu Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gerekenler:

Destek ödeme başvuruları Platform Komisyon Desteği Destek Ödeme Başvuru Belgeleri ile birlikte en eski ödeme belgesi tarihinden itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.

Destek ödeme başvuruları Acente Komisyon Desteği Destek Ödeme Başvuru Belgeleri ile birlikte ödeme belgesi tarihinden itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.

Beklediğiniz etki/fayda:

Şirketlerin yurt dışında acentalar ile çalışmasına engel olarak görülen komisyon bedellerinden çekilmeleri engellenerek ihracatın artırılması beklenmektedir.

Etkinlik Desteği

Hibe Konusu	Hibe İçeriği	Hibe Oranı	Hibe Üst Limiti
Yurt Dışı Etkinlik Bireysel Katılım	Fiziki veya sanal ortamda düzenlenen Bakanlıkça uygun görülen yurt dışı fuar/kongre/konferans/seminer gibi etkinliklere bireysel katılım, tanıtım ve ulaşım giderleri	60%	300.000 TL/genel
			600.000 TL/prestijli
Yurt Dışı Etkinlik Milli Katılım	Fiziki veya sanal ortamda düzenlenen Bakanlıkça uygun görülen yurt dışı fuar/kongre/konferans/seminer gibi etkinliklere milli katılım, tanıtım, ulaşım ve konaklama giderleri	70%	300.000 TL/genel
			600.000 TL/prestijli
Yurt İçi Etkinlik Katılım	Bakanlıkça uygun görülen yurt içi fuarlar ile kongre/konferans/seminer etkinliklerine katılım giderleri	60%	180.000 TL/etkinlik

Ön Şartlar:

- Firma "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Ön Şartlar" maddelerini sağlıyor olmalıdır.
- Şirket ve işbirliği kuruluşlarının Desteklenen Yurt Dışı Milli Katılım Organizasyonları Listesi'nde yer alan etkinliklere ilişkin milli katılım giderleri desteklenir.
- Şirket ve işbirliği kuruluşlarının, Desteklenen Yurt Dışı Bireysel Etkinlikler Listesi'nde yer alan etkinliklere ilişkin katılım giderleri desteklenir.
- İşbirliği kuruluşları ve Bakanlıkça onaylanan organizatörler tarafından münferit veya birlikte düzenlenecek milli katılım organizasyonları ön onay içermektedir.

Programın Amacı:

Firmaların işbirliklerini artırmak, potansiyel müşterileri ile tanışmak; yurt dışındaki kendi sektörleri ile gelişmeleri takip etmek amaçlı katıldıkları yurt dışı etkinliklerin desteklenmesi ve ihracatlarını artırmaları amaçlanmaktadır.

Desteklenen Faaliyetler, Giderler ve Oranları:

Yurt Dışı Bireysel Katılım için:

Fiziki veya sanal ortamda düzenlenen Bakanlıkça uygun görülen yurt dışı fuar/kongre/konferans/seminer gibi etkinliklere bireysel katılım, tanıtım ve ulaşım giderleri %60 oranında genel ve prestijli çeşit de sırayla olmak üzere en fazla 300.000 TL ve 600.000 TL desteklenmektedir.

Yurt Dışı Etkinlik Milli Katılım için :

Fiziki veya sanal ortamda düzenlenen Bakanlıkça uygun görülen yurt dışı fuar/kongre/konferans/seminer gibi etkinliklere milli katılım, tanıtım, ulaşım ve konaklama giderleri %70 oranında genel ve prestijli çeşit de sırayla olmak üzere en fazla 300.000 TL ve 600.000 TL desteklenmektedir.

Yurt İçi Etkinlik Katılım için:

Bakanlıkça uygun görülen yurt içi fuarlar ile kongre/konferans/seminer etkinliklerine katılım giderleri %60 oranında etkinlik başına en fazla 180.000 TL desteklenmektedir.

Hibe Unsurları: Her katılım için yukarıdaki tabloda ayrıldığı üzere katılım, tanıtım ,ulaşım ve konaklama giderleri hibe kapsamındadır.

Önemli Hususlar:

- Yurt dışı fuar /kongre /konferans/seminer bireysel katılım desteğinde fiziki ortamda gerçekleştirilen harcamaların desteklenebilmesi için,söz konusu organizasyona stant ile katılım sağlanması gerekir.
- Şirket ve işbirliği kuruluşları,prestijli katılım desteği kapsamında Desteklenen Yurt Dışı Bireysel Etkinlikler Listesin'nde yer alan prestijli etkinliklerden bir takvim yılı içinde en fazla 3 (üç) etkinlik için yararlanabilir.
- Destek ödeme başvuruları,Yurt dışı fuar/kongre/konferans/seminer bireysel katılım desteği Destek Ödeme Başvuru Belgeleri ile birlikte etkinliğin gerçekleştirilmesini müteakip en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.
- Desteklenen Yurt Dışı Bireysel Etkinlikler Listesi'nde yer almayan yurt dışı etkinliklere ilişkin liste kapsamına alınma başvuruları Yurt Dışı Bireysel Etkinlikler Listesi Kapsamına Alınma Başvuru Belgeleri ile birlikte etkinliğin başlangıcından en geç 1 (bir) ay önce KEP üzerinden Genel Müdürlüğe yapılır. Bu süreden sonra yapılan başvuruların değerlendirmeye alınmasına Genel Müdürlük yetkilidir.
- Organizasyonun başlangıç tarihinden en fazla 3 (üç) gün önceki ve faaliyetin bitiş tarihinden en fazla 3 (üç) gün sonraki ulaşım harcamaları desteklenir. Gidiş-dönüş tarihlerinin, söz konusu tarihlerden farklı olması halinde daha düşük tutarda olan ulaşım harcaması esas alınarak desteklenir.
- İşbirliği kuruluşları ve Bakanlıkça onaylanan organizatörler tarafından münferit veya birlikte düzenlenecek milli katılım organizasyonlarına (EK-Milli Organizasyon)'da belirtilen giderler desteklenir.
- Bu katılımda gerçekleştirilecek tanıtım faaliyetlerinin yabancı dilde ve yurt dışına yönelik olarak yapılması zorunludur.
- Destek ödeme başvurusunun gönderimi sonrasında İhracatçılar Birliğinden gelebilecek eksik bilgi ve belgelerin bildirimleri takip edilmelidir. Bildirim yapılan yazı içerisinde belirtilen süre içerisinde eksik bilgi ve belgeler tamamlanarak yeniden İhracatçılar Birliği KEP adresine / DYS üzerinden gönderilmesi gerekmektedir.
- Yurt Dışı Milli Katılım Organizasyonları Listesi'nde yer alan etkinliğin prestijli olması durumunda destek oranı artırılmıştır uygulanır.
- Destek ödeme başvuruları, Yurt dışı fuar/kongre/konferans/seminer milli katılım desteği destek ödeme başvuru belgeleri ile birlikte organizasyonun gerçekleştirilmesini müteakip en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.
- Yurt dışı fuar /kongre /konferans/seminer milli katılım desteğinde fiziki ortamda gerçekleştirilen harcamaların desteklenebilmesi için, söz konusu organizasyona stant ile katılım sağlanması gerekir.
- İşbirliği kuruluşları veya Bakanlıkça onaylanan organizatörler tarafından düzenlenecek milli katılım organizasyonlarına ilişkin ön onay başvuruları faaliyet tarihinden en az 2 (iki) ay önce ile birlikte KEP üzerinden Genel Müdürlüğe yapılır.

- Yurt dışında düzenlenecek etkinliğe en az 8 (sekiz) şirketin katılması zorunludur.
- Yurt Dışı Milli Katılım Organizasyonu düzenlemesine ilişkin faaliyet gerçekleştirme raporları ve değerlendirme formu KEP üzerinden Genel Müdürlüğe iletilir.
- Destek ödemeleri söz konusu gerçekleştirme raporlarının Genel Müdürlükçe uygun bulunması halinde yapılır. Yurt dışı milli katılım organizasyonu düzenleme destek ödeme başvuruları, yurt dışı milli katılım desteği organizasyon destek ödeme başvuru belgeleri ile birlikte organizasyonun gerçekleştirilmesini müteakip en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.
- İşbirliği kuruluşları veya organizatörler tarafından sanal ortamda düzenlenecek etkinliklerin destek kapsamına değerlendirilebilmesi için katılımcı sayısının 25 (yirmi beş)'den ve fuar süresince sanal fuar portalına giriş yapacak çevrimiçi ziyaretçi sayısının da 150 (yüz elli)'den az olmaması gerekir. Yabancı katılımcı sayısının toplam katılımcı sayısının yarısından az olmaması veya yabancı ziyaretçi sayısının toplam ziyaretçi sayısının yarısından az olmaması gerekir. Söz konusu şartları sağlamayan sanal etkinlikler destek kapsamında değerlendirilmez.
- Fiziki etkinliklerde, işbirliği kuruluşları veya organizatörlerin, organizasyon konusu sektörün /sektörlerin veya organizasyon katılımcılarının tanıtımını ve katılımcılara iletişim hizmetleri sunulmasına yönelik info-stantlarına ilişkin giderler, toplam alanı 25 (yirmi beş) m²'yi geçmemek üzere; gösteri/etkinlik/trend alanına ilişkin giderler ise katılımcılara kiralanan toplam organizasyon alanının %15'ini geçmemek üzere desteklenir.
- Fiziki ortamda düzenlenecek etkinliklerde, organizasyonun başlangıç tarihinden en fazla 3 (üç) gün önceki ve faaliyetin bitiş tarihinden en fazla 3 (üç) gün sonraki ulaşım harcamaları desteklenir. Gidiş-dönüş tarihlerinin, söz konusu tarihlerden farklı olması halinde daha düşük tutarda olan ulaşım harcaması esas alınarak desteklenir.
- Bu madde kapsamında gerçekleştirilecek tanıtım faaliyetlerinin yabancı dilde ve yurt dışına yönelik olarak yapılması zorunludur.
- Yurt içi fuar/kongre/konferans/seminer bireysel katılım desteğinde Destek ödeme başvuruları, Yurt İçi fuar/kongre/konferans/seminer bireysel katılım desteği Destek Ödeme Başvuru Belgeleri ile birlikte etkinliğin gerçekleştirilmesini müteakip en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne yapılır.
- Desteklenen Yurt içi Bireysel Etkinlikler Listesi'nde yer almayan yurt içi etkinliklere ilişkin liste kapsamına alınma başvuruları Yurt içi Bireysel Etkinlikler Listesi Kapsamına Alınma Başvuru Belgeleri ile birlikte etkinliğin başlangıcından en geç 1 (bir) ay önce KEP üzerinden Genel Müdürlüğe yapılır.
- Gerçekleştirilecek tanıtım faaliyetlerinin yabancı dilde ve yurt dışına yönelik olarak yapılması zorunludur.
- İşlemlerin devamı sürecinde ve ödeme talebi sürecinde "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Önemli Hususlar" maddelerinden her birine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Beklediğiniz etki/fayda: Şirketlerin yurt dışında düzenlenen fuarlara katılım sağlamasını arttırılması beklenmektedir. Türk firmalarını ve Türk markalarının yurt dışından bilinirliğinin artmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Yurt Dışı Birim Desteği

Hibe Konusu	Hibe İçeriği	Hibe Oranı	Hibe Üst Limiti
Yurt Dışı Birim Desteği	Yurt dışında açılan birimlerin brüt kira, kullanım hakkı, komisyon ve hizmet giderleri / Ülke bazlı 5 yıl - Ön onay	60%	1.440.000 TL/birim-yıl

Ön Şartlar:

- Firma "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Ön Şartlar" maddelerini sağlıyor olmalıdır.
- Hem şirketler hem işbirliği kuruluşları için ön onay gerekmektedir.
- Türkiye'deki ana şirket doğrudan birim açabileceği gibi yurt dışında faaliyet gösteren şirketi veya şubeleri de birim açabilir. Bu durumda yurt dışındaki şirket ile Türkiye'deki ana şirket arasında organik bağın olması gerekir.
- Türkiye'deki ana şirket ile yurt dışındaki şirket arasında organik bağın olduğuna aşağıdaki hallerde hükmedilir:
 - Şirketin tüzel kişilik olarak yurt dışındaki şirkete ortak olması,
 - Şirketin tüm ortaklarının yurt dışındaki şirkete ortak olması,
 - Şirketin en az %51'ine sahip ortak veya ortaklarının yurt dışında açılan şirkete ortak olması,
 - Şirketin halka açık olması halinde; halka açıklık oranı düştükten sonra şirketin %51'ine sahip ortak ya da ortakların yurt dışında açılan şirkete ortak olması.

Program süresi:

Program süresi ülke bazlı 5 yıldır.

Programın Amacı:

Bu destek ile işletmenin Türkiye'de hizmetini verdiği ürünlerinin yurt dışında da hizmetinin verilebilmesi için kiraladığı birimlerin kira bedellerini desteklemesi suretiyle, Türk ürünlerinin dış pazarlarda tanıtılması ve ihracatın artırılmasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Desteklenen Faaliyetler, Giderler ve Oranları:

Brüt kiralama giderleri, kullanım hakkı giderleri, komisyon giderleri, hizmet giderleri %60 oranında yıllık en fazla 1.440.000 TL/birim-yıl desteklenir.

Hibe Unsurları:

Yurt dışında açılan birimlerin brüt kira, kullanım hakkı, komisyon ve hizmet giderleri hibe kapsamındadır.

Önemli Hususlar:

- **Şirketler için** Yurt Dışı Birim Desteği Ön Onay Başvuru Belgeleri ile birlikte KEP üzerinden Hizmet ihracatçıları Birliği'ne yapılır.
- **İşbirliği kuruluşları için** Yurt Dışı Birim Desteği Ön Onay Başvuru Belgeleri ile birlikte KEP üzerinden Genel Müdürlüğe yapılır.
- Destek ödeme başvuruları, Yurt dışı Birim Desteği Destek Ödeme Başvuru Belgeleri ile birlikte birimin kapsama alınmasına müteakip en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden şirketler için Hizmet İhracatçıları Birliği'ne, işbirliği kuruluşları için Genel Müdürlüğe yapılır.
- Şirket ve işbirliği kuruluşları kira gideri desteğinden her bir ülke için en fazla 5 (beş) yıl yararlandırılır. Desteğin başlangıç tarihi olarak desteğe konu edilen en eski tarihli ödeme belgesi esas alınacak olup destek süresi, bu tarihten itibaren 5 (beş) yıl sonra biter. Yıllık destek tutarı limitine ilişkin süre başlangıcının hesaplanmasında ilk destek başvurusunda yer alan en eski tarihli ödeme belgesi tarihi esas alınır.
- Destek kapsamındaki şirket veya işbirliği kuruluşlarının desteğe konu birim kapsamındaki yurt dışı ortaklık oranının değişmesi halinde değişiklik tarihinden itibaren 3 (üç) ay içerisinde KEP üzerinden söz konusu bilgilerin güncellenmesi ve değişikliğe ilişkin bilgi ve belgelerin KEP'e yüklenmesi gerekir. İlgili birime ilişkin bekleyen destek ödeme başvuruları ile müteakip destek ödeme başvuruları yeni ortaklık yapısına göre hesaplanan destek oranından desteklenmeye devam olunur. Ortaklık yapısının değiştiği ve 3 (üç) ay içerisinde bildirimde bulunmadığı tespit edilen şirket veya işbirliği kuruluşları, birim desteği kapsamından çıkarılır ve bekleyen destek ödeme başvuruları değerlendirmeye alınmaz ve reddedilir. Haksız yapıldığı tespit edilen destek ödemeleri geri alınır.
- Destek kapsamına alındıktan sonra faaliyetine son verilen birim; kapandığı ya da organik bağın sona erdiği tarihten itibaren 1 (bir) ay içinde şirketler için KEP üzerinden Hizmet İhracatçıları Birliği'ne, işbirliği kuruluşları için KEP üzerinden Genel Müdürlüğe bildirilir. Bildirimin yapılması halinde söz konusu birim, kapandığı ya da organik bağın sona erdiği tarihten önceki dönem için destekten yararlanır.
- Ödeme belgesinde kira ödemesinin hangi aya ait olduğunun belirtilmesi gerekmekte olup bu hususun belirtilmemesi durumunda, kiraya verenden alınan fatura veya konuya ilişkin ödemelerin hangi aya ait olduğuna dair yazının KEP üzerinden sunulması gerekir.
- İngilizce haricindeki yabancı dillerde düzenlenen belgelerin yeminli tercüman tarafından Türkçe tercümelerinin yapılması gerekmekte olup kira/komisyon sözleşmesinin 5 (beş) sayfayı geçmesi durumunda sadece kiralayan, kiracı, kiralanan yerin adresi, alanı (m2), kira tutarı, kullanım amacı, gider kalemleri, kira başlangıç ve sona eriş tarihleri ile kira ödeme şekli bilgilerinin yer aldığı sayfaların tercüme edilmesi yeterlidir.
- İşlemlerin devamı sürecinde ve ödeme talebi sürecinde "Ticaret Bakanlığı Destekleri" başlığı altındaki "Önemli Hususlar" maddelerinden her birine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Destek Ödeme Başvurusu Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gerekenler:

Destek ödeme başvuruları , Yurt dışı Birim Desteği Destek Ödeme Başvuru Belgeleri ile birlikte birimin kapsama alınmasına müteakip en geç 6 (altı) ay içerisinde KEP üzerinden şirketler için Hizmet İhracatçıları Birliği'ne, işbirliği kuruluşları için Genel Müdürlüğe yapılır/

Beklediğiniz etki/fayda:

Şirketlerin yurt dışında yerleşik birimleri ile birlikte ihracatlarını kolaylaştırmaya ve arttırmaya yönelik bir etki beklenmektedir.

Bölüm Özeti

Günümüzde, önde gelen şirketlere bakıldığında büyük bir çoğunluğunu teknoloji firmaları oluşturduğu, geri kalan bölümünde ise iş süreçlerinde yazılımın önemli bir alan taşıdığı bilinmektedir. Yazılım sektörünün; sağladığı istihdam olanakları, katma değer ve ihracat potansiyeli göz önüne alındığında diğer sektörlerle göre stratejik öneminin günden güne arttığı görülmektedir. Bu sektör ve sektörün oluşturduğu diğer hizmet pazarı dünyada yaklaşık olarak 2 trilyon dolar büyüklüğe sahiptir. Sektörün piyasa değerinin de yaklaşık 20 trilyon dolar olduğu tahmin edilmektedir.

Bu durumun bilincinde olan ülkeler, yazılım sektörüne öncelik vererek gelişmesi için de çeşitli hibe ve teşvikler vermektedir. Yazılım alanında yapılan araştırma ve geliştirme çalışmaları hem sektörü geliştirmekte hem de yeni uygulamaların ortaya çıkmasına olanak sağlamaktadır.

Türkiye'de de uzun zamandır sürekli artarak devam eden Ar-Ge ve İnovasyon hibe ve teşvikleri, teknopark yatırımları, Ticaret Bakanlığı'nın sağladığı programlar ile yazılım sektörü desteklenmektedir.

Hızla değişen pazar ve teknolojik ilerlemeler ile tüm sektörler, dönüşüm içerisinde yer alabilmek adına çalışmalarını yürütmektedir. Bu çalışmaları, firmalar öz kaynakları dışında destek programlarından yararlanarak gerçekleştirmeleri, firmalara önemli bir katkı sağlarken, ülkemizin Ar-Ge bilgi birikiminin artmasına, ulusal ve uluslararası alanda ülkemize katma değer yaratmasına ve rekabet gücümüzün artmasına fayda sağlayacaktır.

YAZILIM SEKTÖRÜNÜN
FİKRİ VE SİNAI
MÜLKİYET HAKLARINA YAKLAŞIMI

Yazılım Sektörünün Fikri ve Sınai Mülkiyet Haklarına Yaklaşımı

Yazılımlar Fikri Mülkiyet ve Sınai Mülkiyet hakları çerçevesinde çeşitli enstrümanlar ile korunabilmektedir. Bu enstrümanlardan en sık kullanılanları patent, telif hakkı, endüstriyel tasarım tescili ve markadır.

Patent

Patent, bir yazılımın teknik bir problemi çözmekte kullandığı bir yöntemi yani bir teknolojiyi korumakta; telif hakkı yazılım kodlarının birebir kopyalanmasının önüne geçmekte; endüstriyel tasarım tescili yazılımların grafik tasarımlarını korurken marka da yazılımların isim haklarını korumaktadır. 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 82. Maddesinin 2. fıkrasında bilgisayar programlarının kendisinin patentlenebilir buluşların dışında kaldığı belirtilmektedir. Benzer maddeler Avrupa Patent Anlaşması veya diğer ülkelerin sınai mülkiyet kanunlarında da benzer şekilde yer almaktadır. Bu da tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bilgisayar programlarının yani yazılımların tümünden patente konu olamayacağı algısının oluşmasına sebep olmaktadır. Bu ön Türkiye’de yargı eğitimler, seminerler, paneller ve çeşitli bilinçlendirme çalışmalarıyla kırılmış ve kırılmaya devam etmektedir.

Patent, diğer enstrümanlara göre en geniş ve etrafından dolaşılması en zor korumayı sağlamaktadır. Yazılımın patentlenebilmesi için kodlara ihtiyaç duyulmamakta, algoritmanın belli olduğu durumda kodların açıklanmasına gerek kalmadan patent başvurusu yapılabilir. Bir yazılımın patentlenebilmesi için aşılması gereken iki engel vardır. Bunlar, “teknik olma” ve patentlenebilirlik kriterlerinin sağlanmasıdır.

Eğer bir yazılım, teknik bir problemi teknik bir şekilde çözüyor ise 6769 numaralı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında madde 82/2/b istisnasından ayrışıp “bilgisayar tabanlı buluşlar, (computer implemented inventions)” olarak patente konu olmakta yani "teknik olma" şartını sağlamaktadır. Teknik problemlere örnek olarak bilgisayarın kaynaklarının daha az kullanılmasını sağlama, veri güvenliğini artırma, iki cihaz arasındaki iletişimi hızlandırma vb. gibi birçok örnek verilebilir.

Patente konu olan yazılım patentlenebilirlik kriterini sağlıyorsa yani yeniyse, sanayiye uygulanabilir ise ve buluş basamağı içeriyorsa patent tescili alabilmektedir.

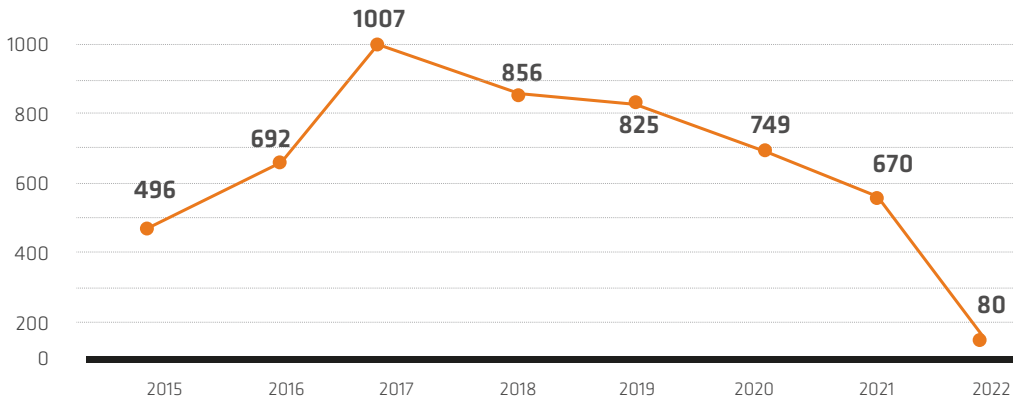
Uluslararası Patent Sınıflandırmasında (IPC), yazılımlar genellikle G06Q ve G06F sınıflarında yer almaktadır. IPC, patent başvurularının içerdiği teknolojileri hiyerarşik olarak sınıflandıran bir sınıflandırma sistemidir. G06Q sınıfı tanımında, idari, ticari, mali, yönetim, denetim veya tahmin amaçları için özel olarak uyarlanmış veri işleme sistemleri veya yöntemler; idari, ticari, mali, yönetim, denetim veya tahmin amacıyla özel olarak uyarlanmış sistemler ve yöntemleri kapsamaktadır. G06F sınıfı ise tanımında, “elektrik dijital işlemeyi” kapsamaktadır.

Aşağıdaki grafikte, son 5 yılda Türkiye’de yapılan bilgisayara tabanlı buluşlara ilişkin patent başvuruları verilmektedir. Yazılım sektörünün, Türkiye’de gerçekleştirdiği patent başvuruları 2017 yılına kadar büyük bir artışla devam etmiş, 2017 yılından sonra azalma eğilimi gösterse de devam etmektedir. Bilgisayar tabanlı buluşlara ilişkin patent başvurularının artış göstermesindeki bir diğer etken de 2017 Ocak ayında yürürlüğe giren 6769 sayılı SMK da etkili olmuştur. SMK ve yayınlanan yönetmeliklerle birlikte patente konu olan ürünün ticarileşmesi durumunda bu ürünle ilintili kurumlar vergisinden kısmi muafiyet oluşması ortaya çıkmıştır. Ek olarak, 2017 yılında yayınlanan çalışan buluşları yönetmeliğinde, çalışanlar tarafından gerçekleştirilen buluşlar için buluşçuların “teşvik ödülü” ve “bedel” olarak adlandırılan bedellerin ortaya çıkması da başvuru ve buluşları arttırmada etkili olmuştur.

Patent başvuruları, başvuru sahibinin talebine göre başvuru tarihinden 18 ay sonra yayınlanmaktadır. Buna göre, günümüzden 18 ay öncesine kadarki birçok patent başvurusu henüz yayınlanmadığı için grafiğin bu kısmında suni bir düşüş görülmektedir.

2020-2021 yıllarında pandeminin de kısmen düşüşe sebebiyet verdiği görülmektedir.

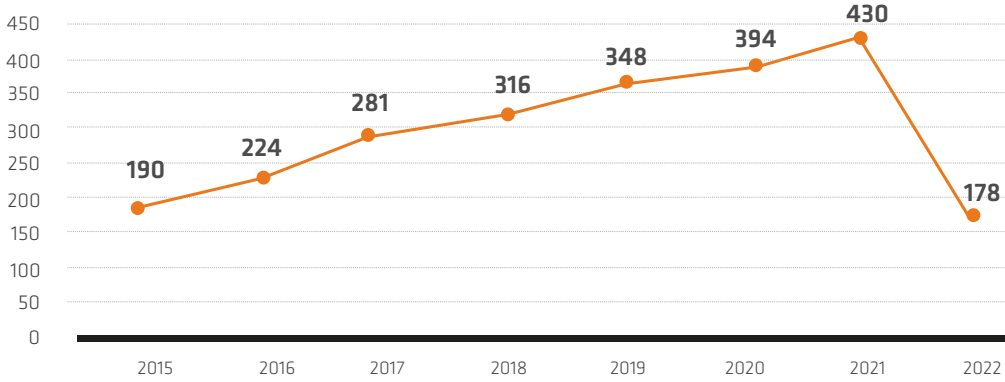
Tablo 1: Türkiye’de yapılan G06Q ve G06F sınıfındaki başvuruların yıllara göre dağılımı verilmektedir.

Buna göre, Türkiye’deki en çok yazılım tabanlı patent başvurusu sırasıyla ticaret, alışveriş (örneğin e-ticaret) yazılımları; yönetim yazılımları (kaynak yönetimi, proje yönetimi, insan kaynağı yönetimi vb.); Telekomünikasyon yazılımları, donanımlar arası haberleşme yazılımları ve ödeme mimarileri, protokollerine ilişkin yazılımlarda gerçekleştirilmiştir. E-ticaretin yaygınlaşması ve çeşitlenmesi bu alanda yapılan patent başvurularının ciddi oranda artmasını sağlamıştır.

Bu verilere göre, yukarıda verilen zaman aralığında en çok tescil alan şirketin Turkcell olduğu tespit edilmiş; Turkcell’i Vestel, Netaş, Türk Telekom ve Vodafone takip etmektedir. Yazılım patent başvurularının büyük bir çoğunlukla telekomünikasyon firmaları tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu verilere göre, bilgisayar tabanlı buluşlara ilişkin yukarıda sözü edilen zaman aralığında en çok patent başvurusu gerçekleştiren 3 üniversite, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Rektörlüğü, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü ve İstanbul Medipol Üniversitesidir. Bu verilere göre, yukarıda belirtilen kapsamda 68 farklı üniversitenin bilgisayar tabanlı buluşlara ilişkin patent başvurusu yaptığı tespit edilmiştir.

Aşağıdaki grafikte de son 5 yılda Türkiye’de tescil alan bilgisayar tabanlı buluşlara ilişkin patentler verilmektedir. Her yıl tescillenen bilgisayar tabanlı buluş patenti sayısının arttığı görülmektedir. Bir patent başvurusunun sürecinin tamamlanması yani tescil alması 2-3 yıl sürebilmektedir. Dolayısıyla 2015-2018 yılları arasında başvuru sayısındaki artış son 5 yıldaki tescil sayısının da artmasına sebep olmakla birlikte, başvuru sahiplerinin bilgisayar tabanlı buluşlar konusunda bilinçlenmesi de nitelikli başvuruların artmasını, dolayısıyla tescil sayısının artmasını sağlamaktadır.

Tablo 2: Türkiye’de tescil alan G06Q ve G06F sınıfındaki başvuruların yıllara göre dağılımı verilmektedir.

Türkiye’deki en çok tescil telekomünikasyon yazılımları; ticaret, alışveriş (örneğin e-ticaret) yazılımları; yönetim yazılımları (kaynak yönetimi, proje yönetimi, insan kaynağı yönetimi vb.); ödeme mimarileri, protokolleri; donanımlar arası haberleşme yazılımlarında gerçekleştirilmiştir.

Bu verilere göre, yukarıda verilen zaman aralığında en çok tescil alan şirketin Turkcell olduğu tespit edilmiş; Turkcell’i ABD tabanlı Advanced New Technologies şirketi takip etmekte; Netaş, Vestel ve Vodafone da birbirlerine yakın sayıda başvuru sayıları içererek ilk 5’te yer almaktadır. ABD tabanlı şirketin Avrupa Patent Ofisinde tescil alan patent başvurularını doğrudan Türkiye’ye validasyonunu sağladığı için tescil/başvuru sayısı oranı yüksek görünmektedir.

Yine bu verilere göre, en çok tescil alan 3 üniversitenin İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Rektörlüğü, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü ve Anadolu Üniversitesi olduğu belirlenmiştir. Bu verilere göre, yukarıda belirtilen kapsamda 27 farklı üniversitenin tescili tespit edilmiştir.

Diğer Enstrümanlar

Patent enstrümanına ek olarak, yazılımlar veya yazılımların bazı bileşenleri, Marka Tescili, Endüstriyel Tasarım Tescili ve İsteğe Bağlı Kayıt Tescili ile korunabilmektedir.

Tek başına çalışan yazılımlar için (bir cihazın içinde yer almayan) Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü tarafından yönetilen Türkiye Fikir ve Sanat Eserleri Veri Tabanına İsteğe Bağlı Kayıt Tescil yapılabilmektedir. Yazılım kodları ve bir sonraki asamada bilgisayara programı oluşturabilecek sahibinin hususiyetini taşıyan hazırlık tasarımları da 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre eser niteliğindedir. Yazılımların çalınma ve kopyalanmasına karşı açılan davalarda yazılım eseri için kayıt tescili yapılmış olması pozitif yönde destekleyici olmaktadır. Yazılım sektörü, sözü edilen bu diğer üç enstrümanı da aktif olarak kullanmaktadır.

<https://telifhaklari.gov.tr/Istege-Bagli-KayitTescil-Basvurulari>

Yazılımın diğer yazılımlardan ayırt edilmesini sağlayan sözcükler, şekiller, renkler, harfler, sayılar, seslerden oluşan işaretler marka tescili ile korunabilmektedir. Buna ek olarak, yazılımların içerdiği arayüzler de Endüstriyel Tasarım Tesciline konu olabilmektedir.

KAMUNUN
YAZILIM DÜZLEMİNDEKİ
ÇALIŞMALARI

I Kamunun Yazılım Düzlemindeki Çalışmaları

Politikalar

Yazılım sektörü dünya genelinde stratejik bir sektör olmakla birlikte özellikle Amerika, Estonya, Kanada ve İrlanda başarılı kamu politikaları ile dünya genelinde dikkat çekici konumdadır. Bu ülkelerdeki inovasyonu teşvik edici politikalar sektörün gelişmesi ve büyümesi açısından önemlidir. Yazılım sektörünü stratejik bir sektör olarak konumlandıran kamu politikaları, bu alanda sağlanan iş yapmayı kolaylaştırıcı uygulamalar sektörün gelişmesinde önemli bir kaldıraç konumundadır.

Ülkemizde teknokent ve Ar-Ge merkezlerindeki teşvikler yazılım alanında hizmet veren ve bu bölgelerde konumlanan firmalar için iş yapmayı kolaylaştırıcı önemli uygulamalardır. Ticaret Bakanlığı, TÜBİTAK, KOSGEB kurumları tarafından bilişim teknolojileri özelinde gerçekleştirilen kamu politikaları doğrultusundaki teşvikler sektörün gelişmesi için oldukça değerlidir. Bununla birlikte 11. Kalkınma Planı'nda yer alan ve BİT ile birlikte yazılım sektörünü de adresleyen politikalar, yazılım sektörünün gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Plan döneminde işletmelerin, vatandaşların ve kurumların BİT'i yaygın kullanmasına hizmet edecek önemli ilerlemeler sağlanmıştır. Bu kapsamda, genişbant erişim başta olmak üzere, iletişim hizmetlerinin kullanımı artmış; 2013 yılında yüzde 42,5 olan genişbant abone yoğunluğu 2018 yılında yüzde 90,8 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde ülkemizin haberleşme altyapısındaki toplam fiber kablo uzunluğu 227 bin km'den 355 bin km'ye çıkmıştır. Bu dönemde hem BİT sektörü reel olarak büyümüş, hem de bilgi teknolojileri ihracatı önemli ölçüde artmıştır. Ayrıca, özellikle e-ticaret ve dijital oyun alanında iş yapan yenilikçi girişim sayısı yükselmiştir. Ulusal Siber Güvenlik Strateji ve Eylem Planı (2020-2023) oluşturularak siber güvenliğe yönelik düzenlemeler ve teknik altyapıyı güçlendirecek güçlü bir koordinasyon yapısının oluşması hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra, bilgi teknolojileri alanında nitelikli çalışanlara ve özellikle yazılım alanında faaliyet gösteren firmaların ölçek büyüterek yurt dışı pazarlara açılmasını sağlayacak etkin politikalara olan ihtiyaç sürmektedir. Bu doğrultuda plan kapsamında ortaya konulan politikaların temel amacı bilgi ve iletişim teknolojilerinin geliştirilmesi ve kullanımı yoluyla ekonomide verimliliğin ve rekabet gücünün artırılması, bu suretle iş süreçlerinin dönüştürülmesidir.

Bu amaç doğrultusunda belirlenen kamu politikaları:

- Yerli yazılım firmalarının olgunluk seviyesi yükseltilecektir.
- Yazılım sektöründe faaliyet gösteren yerli firmaların çalışma alanları, işgücü nitelikleri ve olgunluk seviyelerini içeren sektörel veri altyapısı oluşturulacaktır.
- Yazılım geliştirme standartlarının sektörde yaygınlaşması ve kalite sertifikasyonlarının edinilmesi finansal olarak desteklenecektir.
- Yazılım alanındaki devlet teşvikleri Ar-Ge, Ür-Ge ve pazarlama süreçlerini bütüncül olarak kapsayacak şekilde yapılandırılacaktır.
- Yazılım alanında yerli katma değer artırılması ve güvenlik risklerini azaltılması amacıyla açık kaynak kodlu yazılım ekosistemi geliştirilecek, bu alanda nitelikli insan gücü yetiştirilecektir.

- Kişisel becerileri yazılım geliştirmeye uygun olan gençlerin uluslararası geçerli sertifika programları yoluyla yazılım sektörüne kazandırılması sağlanacaktır.
- Ulusal siber güvenliğin sağlanmasına yönelik düzenlemeler ile kurumsal yapılanma oluşturulacak ve teknik altyapı güçlendirilecektir.
- Siber güvenlik ekosistemi milli çözümlere dayalı olarak geliştirilecektir.
- Tüm dikey sektörler dâhil olmak üzere M2M ve IoT ekosisteminde kullanılan donanım ve yazılım ürünlerinin yerli imkânlar ile üretilmesi desteklenecektir.
- Kamu BİT yatırımlarında açık kaynak kodlu yazılımın tercih edilmesine yönelik düzenleme yapılacaktır.
- Kamu, özel sektör, üniversiteler ve STK'lar arasındaki iş birliği geliştirilerek dijital dönüşüm ekosistemi oluşturulacaktır.
- İşgücü piyasasında kadın istihdamını artıracak şekilde kadınların özellikle kodlama, yazılım gibi teknoloji üretimi alanlarında mesleki eğitim ve beceri gelişimi fırsatları güçlendirilecektir.
- Gençlerin beceri ve yetenekleriyle uyumlu, özellikle yazılım gibi yenilikçi alanlarda kısa süreli sertifika ve diploma programları düzenlenecektir.
- Kamu kurumlarında açık kaynak kodlu yazılımlar yaygınlaştırılacak ve bu alanda kurumsal kapasite geliştirilecektir.

Kamu ve özel sektörün ihtiyaç duyduğu kritik yazılımların kitle kaynak yoluyla bu platform vasıtasıyla üretilmesi, bu ürünleri ihraç edebilecek hizmet sağlayıcıların oluşması ve ülkemizin yazılımcı havuzunun büyütülmesi sağlamak amacıyla Türkiye Açık Kaynak Platformu kurulmuştur. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı himayelerinde, Bilişim Vadisi ve TÜBİTAK TÜSSİDE ortaklığında kurulan "Türkiye Açık Kaynak Platformu", kamu ve özel sektör şirketleri, STK'lar, üniversiteler, eğitim kurumları ve topluluklardan oluşan paydaşları ile açık kaynak ekosistemini geliştirmek için faaliyetlerini sürdürmektedir. Türkiye Açık Kaynak Platformu, ülkemizde ihraç edilebilir açık kaynak yazılım ürünleri geliştirmeyi, lisanslamadan kaynaklanan kamu ve özel sektör yazılım maliyetlerini azaltmayı, nitelikli yazılım geliştirici sayısını artırmayı ve açık kaynak yazılım destek hizmetlerini sunan şirket ve girişimci sayılarını artırmayı hedeflemektedir.

ULUTEK Teknopark yürütücülüğünde, Ticaret Bakanlığı destekli HİSER (Hizmet Sektörü Rekabet Gücünün Artırılması) projesi çerçevesinde Nisan 2017 itibariyle ULUTEK BİLİŞİM KÜMELENMESİ projesi hayata geçirilmiştir. Bölgenin yoğunluklu yazılım firmalarından oluşması sebebiyle Yazılım Kümelenmesi kurulmuş olup, küme bünyesinde Bursa başta olmak üzere Türkiye'nin birçok kentine ve dünyanın çeşitli bölgelerine ürün ve hizmet sunan Bursa'nın önde gelen yazılım firmaları bulunmaktadır. İhracat kapasitelerini artırmak amacıyla bir araya gelen güçlü yazılım firmaları birlikte eğitim, danışmanlık, yurtiçi ve yurt dışı tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine katılım sağlamaktadırlar.

ODTÜ TEKNOKENT, bilişim ve telekomünikasyon alanında faaliyet gösteren 165'i aşkın üst düzey ve kapasitesi yüksek Ar-Ge firmasının gücünü bir araya getirip, kümelenme faaliyetlerine başlamış ve 2014 yılında ODTÜ TEKNOKENT Bilişim ve Telekomünikasyon Kümelenmesi - T.ICT'yi kurmuştur. T.ICT firmalarında 3.000'ten fazla Ar-Ge personeli istihdam edilmekte olup, kümenin bu zamana kadar gerçekleştirdiği teknoloji satışı 4.5 Milyar TL'yi, teknoloji ihracatı ise 400 Milyon USD'yi aşmış durumdadır. Bu ihracatı 85 firma 200'den fazla ülkeye gerçekleştirmektedir. T.ICT, kurumsal yazılımlar, bilgi güvenliği, akıllı sistemler, oyun, sağlık bilişimi, nesnelerin interneti, yapay zeka, coğrafi bilgi sistemleri, e-öğrenme, mobil uygulamalar, dil işleme, büyük veri, simülasyon, görüntü işleme, telekomünikasyon, eğitim gibi çok çeşitli alanlarda faaliyet gösteren farklı büyüklükteki firmalardan oluşmaktadır.

Türkiye Siber Güvenlik Kümelenmesi, Savunma Sanayii Başkanlığı öncülüğünde ve ilgili tüm kamu kurum/kuruluşları, özel sektör ve akademi temsilcilerinin katkılarıyla temelleri atılan, siber güvenlik alanında teknoloji üreten ve dünya ile rekabet edebilen Türkiye ana hedefi doğrultusunda ülkemizde siber güvenlik ekosisteminin geliştirilmesi amacıyla kurulan bir platformdur. Platform faaliyetleri, Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığı ile Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi desteği ve koordinasyonunda yürütülmektedir.

YAZILIM EKOSİSTEMİNE

GENEL BAKIŞ

Sistem Global

Eski Büyükdere Cad.
Huzur Mah. No: 67/44
Levent Plaza Kat: 5
Sarıyer/İstanbul

info@sistemglobal.com.tr

YASAD

Yeşilköy Serbest Bölgesi
Havalimanı Cad.
No: 1 Kat: -1 Bakırköy/İstanbul

yasad@yasad.org.tr

sistemglobal.com.tr